

„Ha mi nem őrizzük, ápoljuk és adjuk tovább a ránk bízott lutheránus zenei értékeket, kitől fogják örökölni az utánunk jövő nemzedékek az evangélikus szellemet?”
Luther a muzsikáról ► 9. oldal

„Az előítéletek kifordult logikáját is ismerjük. Ilyen esetekben attól fagy le a párbeszéd, hogy nem a témára, hanem az előre megítélt emberre terelődik a szó.”
A kommunikáció útvesztői ► 3. oldal

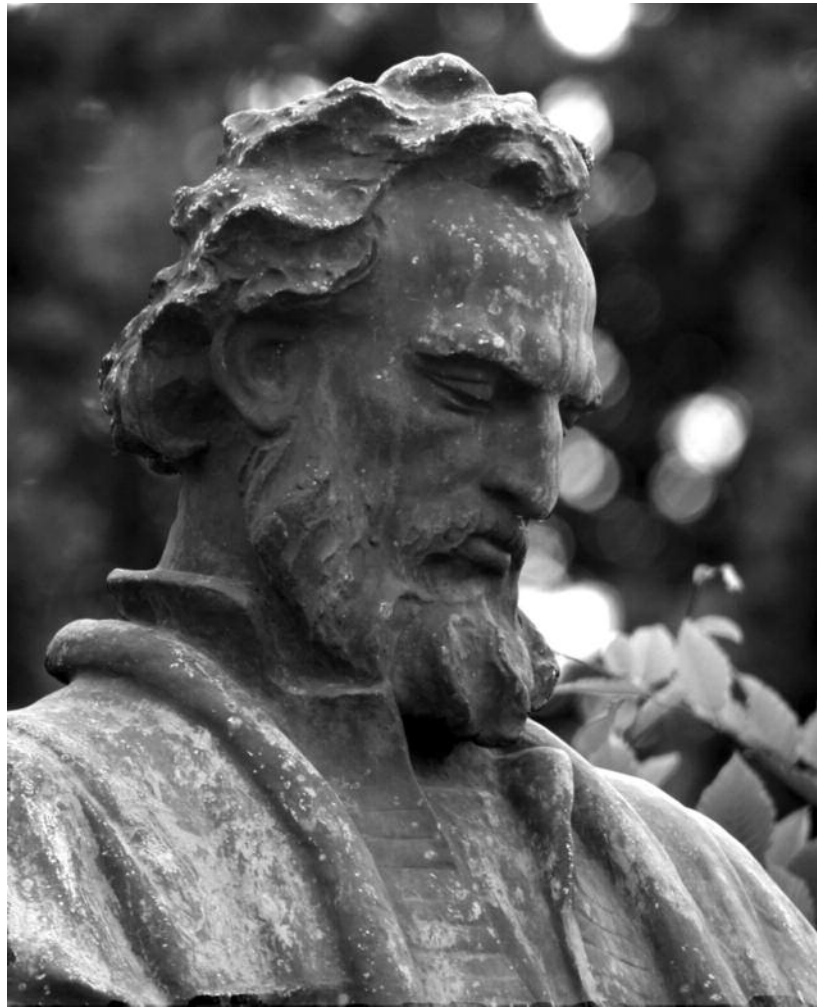
„A televíziósok tamaskodó mosolyára lehúzta ujjáról a gyűrűt, s megnézhattük a belevésett írást, amely bizonyította eredetét: Card. Josephus Mindszenty.”
Mindszenty gyűrűje Afrikában ► 7. oldal

Lutherbrodt és konfirmáció ► 4. oldal
Bicska ► 11. oldal
Tehetségek – őszintén ► 5. oldal
Nyomokból olvasó oldalak ► 15. oldal
Celeblét helyett keresztény evangélizáció ► 8. oldal
Reménység az ítéletben ► 2. oldal

„Verbum et sacramentum”

Huszár Gál öröksége – konferencia az EHE-n

► Mit tett Huszár Gál a protestantizmus ügyéért? Miért kellett mindig mindenholnan menekülnie? Botta István róla írt monográfiája óta milyen kérdések foglalkoztatják a kutatókat személyével és munkásságával kapcsolatban? A magyar tudomány ünnepén, november 7-én konferenciával emlékeztek meg az ötven éve született prédikátorról, énekeskönyv-szerkesztőről, nyomdásról. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) és a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara közös szervezésében zajlott tanácskozásnak a Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma, illetve egyházunk reformációi emlékbizottsága volt a védnöke, a helyszíne pedig teológiánk díszterme.

FORRÁS: VASÉV/LUTHERAN.HU

A rendezvény nyitányaként Finta Gergely vezényletével az egyetem liturgikus énekkara Huszár Gál énekeskönyvéből szólaltatott meg egy himnusz és zsoltárokat.

A megjelenteket Huszár Pál református főgondnok, a zsinat világi elnöke, illetve Fabiny Tamás evangélikus püspök, a reformációi emlékbizottság elnöke köszöntötte. Az előbbi hangsúlyozta: Huszár Gál nemcsak a nyomdászatban volt úttörő, hanem a gyülekezeti énekek jelentőségének felismerésében is, melyek nem a magaskultúra, hanem a közösség építésére hivatottak.

A „Gutenbergtől a Google-ig” ívet érzékeltetve Fabiny püspök egy meglepetéskisfilmmel érkezett. A Nagy László által szerkesztett régi filmben először id. Fabiny Tibor egyháztörténész-professzor szólalt meg, majd Botta István egyháztörténész-lelkész beszélt Huszár Gál életéről és a róla írt monográfia megszületésének körülményeiről (a kötet Huszár Gál élete, művei és kora [1512?–1575]) címmel jelent meg 1991-ben az MTA Irodalomtudományi Intézetének Humanizmus és reformáció sorozatában).

Botta István könyvéről részletesen a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának professzorától, Szabó Andrásról hallhatunk a résztvevők. Egykor maga lektorálta a kötetet, levelezésben állt mind szerzőjével, mind szerkesztőjével, Klaniczay Tiborral. Az előadás kitért Botta István levéltári kutatásaira, a könyv elő- és utóéletére, fogadtatására, többszöri átdolgozására. Szabó professzor hangsúlyozta, hogy Huszár Gál működési területén felekezetenként még nem vált szét a protestantizmus, ezért életműve az evangélikusok és reformátusok közös örökségéhez tartozik.

Huszár Gál 1560–1561-ben és 1574-ben kiadott két énekeskönyvének szertartási énekeit vizsgálta – bizonyos zenetörténeti előképzettséget feltéte-

lező – előadásában a MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézetének tudományos főmunkatársa, Ferenczi Ilona. Két Mária-antifonát emelt ki, hozzátéve, hogy protestáns használatban ezek krisztocentrikus értelművé váltak.

Az ének után az imádság került középpontba Fekete Csaba előadásában. A Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár osztályvezető szakreferense arról beszélt, hogy véleménye szerint Huszár Gál nem fordított zsoltárokat, viszont két énekeskönyvének imádságai – melyek egy részét fia, Huszár Dávid 1577-ben újra kiadta – figyelemre méltóak. A prózaritmus által tagolt, teológiailag és nyelviileg igényes imádságokat ma is elmondhatjuk. Különleges élmény volt a régi helyesírással, cirkalmas betűkkel írt fohászokat a kivetítőn olvasni.

Huszár nyomdászati tevékenységét Bánfi Szilvia, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa ismertette. Óvártól Kassán, Debrecenen, Komjátián át egészen Pápáig követhették a jelenlévők a katolikusok által többszörösen kitagadott és üldözött könyvnyomtatónak és nyomdájának az útját. Az előadó egyik későbbi hozzászólásában hangsúlyozta, hogy Huszár Gál elsősorban lelkész volt, nem pedig mesterember.

Jan-Andrea Bernhard svájci egyháztörténész – elismerésre méltóan megküzdve nyelvünkkel – sok érdekességet osztott meg a hallgatósággal a magyar protestánsok és Heinrich Bullinger svájci reformátor kapcsolatát illetően. Bullinger 1551-ben, a bécsi magyar kancellária titkáranak, Fejérfőhy Jánosnak a kérésére vallási tanító leve-

let intézett a magyar eklézsiákhoz és pásztoraikhoz. A kéziratos formában terjedő levelet ugyanabban az évben, 1559-ben adta ki Óváron Huszár Gál, Kolozsváron pedig Heltai Gáspár (Brevis ac pia institutio..., illetve Libellus epistolarius...). Mint Bernhard rávilágított, valószínűleg az eltérő teológiai álláspontok miatt történhetett meg, hogy e tanító levélnek az úrvacsora kérdéséről szóló mondatai más tartalommal jelentek meg a Huszár-féle kiadásban, mint az eredeti kéziratban.

Botta István kutatásai szerint egyébként Huszár Gál a Bullingerrel való kapcsolata ellenére következetesen a reformáció lutheri ágának híve volt.

A konferenciát ifj. Hafenscher Károly előadása zárta. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen protestáns liturgikát oktató evangélikus lelkész, egyházzeneész Huszár Gál agendatörténeti helyét mutatta be az 1574-es énekeskönyv alapján. Ez a gyűjtemény példaértékű liturgikus gazdagságot és egészséges egyensúlyt teremtett a protestáns egyházakban: megtartotta a meglévőt, és egyben irányt mutatott a reformációi megújuláshoz – foglalta össze az előadó.

Az előadások után a közönség is aktívan bekapcsolódott a konferenciába: Ferenczi Ilona vezetésével elénekelt az 1574-es graduál-énekeskönyvben található Te Deumot.

Huszár Gál működéséről Tóth Károly István evangélikus lelkész, doktorandusz plakátot készített, amelyet nemcsak a konferencia résztvevői tanulmányozhattak, hanem a jövőben a teológia hallgatóit is segítheti a gazdag életút megismerésében.

■ KINYIK ANITA

A hit titka

■ RIBÁR JÁNOS

Könnyű annak, aki hisz, mert rózsaszínűnek láthatja ezt a szürke, sokszor fekete világot – mondta egy több doktorátussal bíró, kedves, középkorú férfiú. Ez a mondat indította el bennem a következő gondolatot.

Igen, egyrészt könnyű hinni, mert természetes adottságunk, másrészt pedig közismertek a nagy hitbeli krízisek. Kíséreljünk meg hát egy szerény, a jelenség lényegéhez közelebb segítő rendet kiformálni a magunk számára e kérdésben.

A hitnek különféle dimenziói vannak. Lélektani jelenség (kutatható), de filozófiai jelenség is egyúttal. És létezik a „hitnek” az a változata, amelyet a Szentlélek Istentől kapunk Jézus Krisztus által. Ez a teológiai vagy biblikus eredetű hit. Görögül *πιστις*, latinul *fiducia* a megfelelő szava; ezeket ugyan a *hit* szóval fordítjuk magyarrá, de minden teológus igyekszik felhívni a figyelmet arra, hogy ebben az esetben elsősorban két személy közötti bizalmas kapcsolatot jelent. Az egyik fél megbízik a másikban.

Ennek a hitnek az a különlegessége, hogy nem két egyenlő partnerről van szó, hanem az egyik a felső és mindenható Isten, a másik pedig az esendő, bűnös, életébe belebonyolódott, bajban levő ember, aki élete fájdalmas útkeresztözéseiben keresi a kiutat. S ezt a bajban levő embert szólítja meg a mindenható Isten Jézus Krisztus által, hogy bízzon benne. Ő felülről rá lát az elrontott életre, ő tudja a jó irányt, és kész is segíteni. Akarod-e?

A hit lélektani jelenség is, ez igaz. Lélekgyógyászok is leírták tudós könyveikben, és mint lélektani jelenséget így fordították magyarrá: *ősbizalom*. Úgy kell az szülőknél gyermekeiket a világba bevezetni, hogy bontakozó lényükben kialakuljon a lét megnyilvánulásával kapcsolatosan egy alapvető bizalom, szorongás- és félelemmentes viszonyulás (Erik Erikson, Erich Fromm stb.).

Különös, de a lélektan területén is felbukkan a hit kognitív (megismerő) funkciójának felismerése. Van, aki azt állítja, hogy ha sikerült a nevelés során a gyermeket, a fiatalt meggyőzni arról, hogy milyen ragyogó, felemelő értelme van az életnek, az ő életének, sőt az élete minden részletének, akkor ez is jelentős mértékben járul hozzá az értelmes ősbizalom megszületéséhez. Jobban tudja az ember megharcolni a személyes csatáit (Viktor Frankl).

Még különösebb, de valamiféle tudományelméleti vakfolt miatt nem is gondolunk rá, hogy a filozófia – de a matematika is – ugyancsak erre a kognitív hitre, ősbizalomra építi a maga rendszereit, mert axiómákból indul ki. Ha pedig megnézzük az axióma fogalmát, arra döbbenünk rá, hogy egy olyan gondolkodásbeli kiindulási pontról van szó, amelyet egyszerűen senkinek sem illik kétségbe vonnia, azaz feltétel nélküli biza-

lommal kell elfogadni. Csak azért, mert axióma. Azaz hinni kell benne.

Eddig is az ember lelkének világában mozogtunk, azon a talajon, amelyre egyszer csak megérkezik a felső érintés, amikor a Szentlélek

„A Szentlélek úgy használja fel az emberi lélek alkotott valóságát, mint a magvető a talaj magfogadó képességét.”

Isten titokzatos ajándéka belekerül a lelkünkbe, életünkbe, és kimondjuk, hogy Jézus Krisztus a mi Megváltónk, Üdvözítőnk, és minden tekintetben rá hagyatkozunk.

A Szentlélek úgy használja fel az emberi lélek alkotott valóságát, mint a magvető a talaj magfogadó képességét. Rácsodálkozhatunk, hogy a magvető – ókori vagy modern – elszórja a vetőmagot, elboronálja a talajt, és ha van érzéke a létezés és termékenység misztériumához, akkor kalaplevéve megáll a bevetett föld egy sarkán, az égre tekint, és kéri, várja az áldást teljes ősbizalommal, azaz határtalanul reménykedve.

A Szentlélek műve Krisztus ígérete szerint, hogy világszerte magvetők (misszionáriusok, lelkészek, Krisztus követői stb.) jelenjenek meg, és gazdag nagyvonalúsággal szórják a szent igét, a mennyi vetőmagot az emberi lélek talajába. S az emberi léleknek van igemag-befogadó képessége, még akkor is, ha ez a képesség ugyanúgy passzív, mint a jó magyar fekete föld vetőmag-befogadó képessége. A teremtő Isten nagyvonalúsága, hogy küzdelemre teremtette az embert, úgy, hogy mére a hitéért is küzdenie kell. Az Isten kérése: ne keményítsétek meg szíveteket (Zsid 3,15). S ez küzdelem a részünkről.

Ismerjük el: csodálatos jelenség az emberi lélek hitkézsége, hitadottsága, hiszen erre épülnek a híres plácetokísérletek (a hatóanyag nélküli álgyógyszer kifejti a hatását, vagy esetleg bizonyos hatóanyag megfelelő pszichés ráhatással képes az elmentes folyamat kiváltására). S az is a hit magasabb rendű értékére utal, hogy a filozófia, matematika sem tud megenni nélküle.

De egy egészen másféle világ tárul ki előttünk, amikor a Szentlélek Isten juttatja lényünk valóságáig a teremtő, megváltó, megújító szót, az igét. Ezt a folyamatot, történetet már nem a lélektan írhatja le, hanem egyszerűen azt mondhatjuk, hogy felülről jött, azaz újjászületés történt (Jn 3,7) egy emberi lélekben, életben. Amikor sok ilyen ember találkozik, és közösséget alkot, annak már egészen más és új dimenziói vannak.

A szerző nyugalmazott evangélikus esperes

Oratio œcumenica

Istenünk! Szeretnénk most csöndben eléd lépni. Te jól látod, milyen utakon jöttünk ma hozzád, milyen gondolatok, gondok, örömök, kérdések lakoznak szívünkben. Hozzád fordulunk most, aki útítársunkká szegődöttél, és azt ígérted, velünk maradsz minden napon a világ végezetéig. Kérünk, hadd érezzük meg jelenléted erejét ma és a hétköznapi pillanatokban egyaránt.

Segíts, hogy néped tagjaként szeretted tanúivá legyünk ott, ahová küldesz, és ahol helyünket kijelölöd. Add, hogy ajándékaidat, áldásaidat, amelyekben részünk lehet, szívesen megosszuk, továbbadjuk embertársainknak. Tégy minket követeiddé, akik evangéliumodat hirdetik szóval és tettekkel – otthon, munkahelyen, iskolában és amerre csak járnak.

Könyörgünk hozzád a szenvedőkért. Azokért, akik nehéz terheket cipelnek, akiket gondok nyomasztanak, betegségek törnek le. Azokért, akik kilátástalannak látják a jövőt, és azokért is, akik számára csak a földi élet valósága létezik.

Könyörgünk hozzád azokért, akik természeti csapások, háborúk áldozataivá váltak és válnak, akik elvesztették szeretteiket. Könyörgünk a halál révén állókért, hogy békeséget találjanak tebened. Könyörgünk felszabott földgolyónkért, ahol annyi emberi önzés és gyűlölet uralkodik, ahol sok embertársunkat tévesztenek meg hamis célok, eszmék, és nem ismernek föl téged: az Élet forrását, a Menedéket, a Célt.

Könyörgünk szeretteinkért: köszönjük, hogy egymás mellett állhatunk, hogy ajándékká, támasszá, rád mutató jelle lehetünk egymás számára. Segíts, hogy minden dolgunk szeretetben menjen végbe.

Könyörgünk hozzád saját magunkért: erősíts minket a jóért, igazért való küzdelmeinkben, állj mellénk a szenvedésben és a megpróbáltatások között. Taníts, hogy egyedül hozzád meneküljünk, keresztedre nézzünk, és belekapaszkodjunk irgalmas szeretetedbe. Segíts, hogy komolyan vegyük ítéleted valóságát, de kérünk, légy mellettünk, és szabadíts meg a kétségbeeséstől.

Kérünk téged, Istenünk, teljesítsd be rajtunk ígéreteidet. Add, hogy már most átéljük a te egyszerre jelen lévő és majdan eljövendő országod örömét, amikor a te nevedben vagyunk együtt, a te akaratodat cselekedjük, és neked adunk hálát sokféle ajándékokért. Légy velünk, vezess minket, hogy Jézus lábnyomába illeszkedjen az életünk.

Békességedet és áldásodat kérjük családunkra, otthonainkra, szeretteinkre, országunkra és az egész világra. Egyedül rád van szükségünk. Jöjj el, jöjj újra el – szabadításodat hozva! Ámen.

Az *Evangelikus Élet* 2005–2011. évi lapszámai PDF formátumban letölthetők a www.evangelikuselet.hu címről.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN
UTOLSÓ ELŐTTI (REMÉNYSÉG-) VASÁRNAP – MT 24,1–14

Reménység az ítéletben

Az *ítélet* a magyar nyelvben (is) többjelentésű. Mindenekelőtt az *igazságszolgáltatás* jut róla eszünkbe: a bíró büntet és jutalmaz, bár körültekintően inkább csak büntet.

Az *ítélet* másik gyakori jelentésében olyan katasztrófa jellegű, nemkívánatos eseményekre utal, amelyeknek van ugyan természetes magyarázatuk, de bekövetkezésüket a súlyosságuk vagy hevességük miatt mégis hajlamosak vagyunk természetfölötti akarat *megnyilatkozásának* tekinteni.

Ezzel már közelítünk az *ítélet* harmadik értelméhez, amely a mai vasárnapnak, a *reménység vasárnapjának* témájához kapcsolódik: amikor Isten megnyilatkozik, és nyomában a dolgok rejtett természete is nyilvánvalóvá lesz. Amikor mindenkiről lehullik az álarc. Mindenről és mindenkiről kiderül az igazság. Minden annak látszik, ami, és olyannak látszik, amilyennek Isten itéli.

Amikor Isten kilép a rejtőzködésből, és megnyilatkozik, akkor minden átláthatóvá – divatos mai kifejezéssel – transzparenssé válik. Ezt fenyegetőnek érezhetik mindazok, akiknek van mit takargatniuk. Kezdve azokon a vezető politikusokon, akik a világ színpadán „Krisztusként”, azaz minden bajra és nyomorúságra gyógyírt és megoldást ígérő „Messiásként” lépnek fel, noha nem azok. Sokakat meg is téveszthetnek, de csak egy ideig.

És fenyegetésnek érezhetik ezt a Krisztus nevében egyre nagyobb számban fellépő, új keletű „próféták” és hit-térítők is, akik – mint állítják – Krisztus „teljes evangéliumát” hirdetik, de a valóság az, hogy ellenkező tartalom-

mal prédikálják az evangéliumot, mint ahogy Krisztus hirdette és élte.

Míg Krisztus e világban nélkülözést és sok más nyomorúságot helyezett kilátásba követőinek, üldöztetésekkel együtt, addig ezek a hamis „evangélisták” Jézus nevében gyógyulást, egészséget, gazdagságot, karriert és társadalmi megbecsülést ígérnek azoknak, akik hallgatnak rájuk. Amíg Krisztus a kereszten minden nap felvételére, önmaguk, a világ és a bűn számára való naponkénti meghalásra szólította követőit, addig ezek a nagy népszerűségnek örvendő „hittérítők” már ebben a földi életben ígérnek hallgatóiknak a bűneik fölötti végső diadalt és vele mindazt a dicsőséget, erőt és hatalmat, amelyet Krisztus az eljövendő világban mint örökséget tartogatot övének az Istenben való élettel együtt.

Egy napon azonban Isten kilép a rejtőzködésből, és megnyilatkozik: igazsága fényével mindent és mindenkit megvilágít és átvilágít, és olyannak mutat meg, amilyen valójában. A reménység vizsgálató evangéliuma ez mindazoknak, akiknek a Krisztus evangéliumához való hűsége – a világ és a világ értékrendjét és szellemiségét követő, elvilágiasodott egyház ítélete szerint – nem egyéb, mint meghaladott, elavult nézetekhez való makacs ragaszkodás, amely ma semmiképpen sem kívánatos, hanem inkább üldözendő.

Igen, *van remény* azok számára, akik egyre nehezebben várják, hogy az őket körülvevő álarcosból egyszer véget érjen. Van remény mindazok számára, akik nem haszonélvezői, ha-

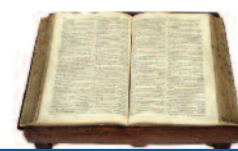
nem áldozatainak, hogy a világban és a szekularizálódott egyházban ma semmi sem az, mint aminek látszik. Mert ők nemcsak imáikkal sürgethetik, de reménységgel várhatják is azt a mindenki számára félelmetes napot, amelyet a régi proféták „az Úr napjaként” emlegettek: amikor Isten is leteszi világot kormányzó hatalmának álarcát, és minden ember előtt nyíltan fölfedi arcát.

Bár a színről színre való látás meg-rázó élmény lesz, éppen ez hozza majd el az üdvösséget azoknak, akik – Krisztus szavával – *mindvégig kitar-tottak* a benne való hitben és a szeretetben. Addig a napig azonban úgy tűnik, hogy a Krisztushoz és evangéliumához hűsége hívők valamennyien rászédett, megtévesztett, becsapott emberek. Éppen ezért nehéz mindvégig kitar-taniuk. Reménység nélkül pedig egyenesen lehetetlen.

Ha a Krisztusban hívőknek magukból kellene kicsi-holniuk a reménységet, akkor minden bizonyosan mindannyian elvesznének. De a hívőknek szerencsére rendelkezésükre áll a reménység Lelke. Ahogy Pál apostol a galatáknak írja: „*Mi ugyanis a Lélek által, hitből várjuk az igazság reménységét.*” (Gal 5,5) „...a reménység pedig nem szégyenít meg...” – vallja Róm 5,5-ben, sőt hozzát teszi, hogy a Szentlélek a reménységgel együtt ráadásul még Isten szeretetét is a hívők szívébe árasztja.

A Szentlélektől kapott reménység tehát hitben tapasztalást ad arról, ami most még rejtett. Ezért amikor itt a földön minden azt sugallja, hogy a hívők rászédettek, és Isten nem törő-

A VASÁRNAP IGÉJE

dik velük, a Szentlélek a reménységgel együtt elvehetetlen bizonyosságot teremt a szívünkben, hogy Isten akkor is szereti őket, amikor ennek semmilyen külső jelét sem tapasztalják. A Szentlélek a hit tekintete előtt mintegy átlátszóvá teszi Isten álarcát: a különféle szenvedéseket, megaláztatásokat, igazságtalanságokat, betegségeket, de még a halált is, és megmutatja Istennek az ezek mögött az álarcok mögött rejtőző igazi arcát, amely az atyai szeretet szelíd vonásait viseli. Így teremti meg a hitben való kitartáshoz nélkülözhetetlen reménységet.

De a Szentlélek gondoskodik arról is, hogy Isten országának tiszta evangéliuma – a világ és a hamis proféták keltezte hangzavar közepette is – az utolsó napig hirdettessék, és minden néphez eljusson. Mert Isten igazságos, és addig nem tart ítéletet, amíg az ítélettől való megmenekülés lehetőségét minden népnek és minden embernek föl nem kínálta. Isten csak ez után lép ki a rejtőzködésből, hogy azokat, akik hittal fogadták az evangéliumot, elválassza azoktól, akik elutasították.

Mert ez az *ítélet* negyedik jelentése: a hívők és a nem hívők szétválasztása. Ezen a napon teljesedik be Mal 3,18 jövendölése: „*Akkor ismét látni fogjátok, hogy különbség van az igaz és a bűnös között, az Istent tisztelőket és az őt nem tisztelőket között.*” Pál apostol szerint (Lásd: Róm 12,12) a hívők ebben a reménységben örendezhetnek. Ez teszi őket kitartóvá a nyomorúságban, és állhatatossá az imádságban.

■ VÉGHELYI ANTAL

„És a te lelkeddel!”

Immáron tizenhat éve szolgálhatok Isten kegyelméből és a gyülekezet jóindulatából a szombathelyi gyülekezetben. Már az első istentiszteleten örömmel tapasztaltam, hogy a Pröhl-féle – akkor még egyedül használatban lévő – *Agenda kyrie, bűnvalás, kegyelemhirdetés* része elején mondott köszöntés (*salutatio*: „Az Úr legyen veletek!”), „Az Úr Jézus Krisztus kegyelme legyen mindnyájatokkal!” elhangzása után nem maradt néma a gyülekezet, hanem válaszolt: „És a te lelkeddel!”

Kétségtelen, hogy elődöm teológiai látásának és kifinomult liturgikus érzékének volt köszönhető, hogy istentiszteletünk dialógus jellegére már ezzel is elkezdte tanítani a gyülekezetet. Esmélésem idején, majd teológiai tanulmányaim során mindig értetlenül álltam az előtt a sajnálatos tény előtt, amelyet egykori gyülekezetemben és szerte az országban tapasztalhattam: tudniillik hogy az *Agendánk* és énekeskönyvünk által felkínált gazdag istentiszteleti rendekből alig használunk valamit.

Lapozgattam az *Agendát*, nézegettem az énekeskönyv elejét, és csodálkoztam, de egyben bosszankodtam is, hogy e kincseket egyáltalán nem ragyogtatjuk, és a lelkészek gyülekezeteink többségében meg sem próbálkoznak azzal, hogy e kincsestárból gazdagodjanak, és gazdagítsák az eléggé egysíkú magyar evangélikus istentiszteletet. Olyan ez, mint annak a furcsa embernek az esete, aki télen-nyáron egyszabású és egyszínű

ruhában jár, pedig a szekrényében ott sorakoznak a szebbnél szebb és különböző ünnepekhez méltó felöltők, díszek és ékszerek.

A szürkeség és egyoldalúság egyértelmű jele volt az egyhangúság is, illetve a lelkész beszédkiélessége. Nem elég, hogy az igehirdetés monológja az istentisztelet idejének jelentős részét elfoglalta, de még a liturgia tételeiben is hallgatott a gyülekezet, sőt gyakran az *áment* is a lelkész mondta a gyülekezet helyett, nem várva arra, hogy rajta kívül más is megszólaljon.

Persze az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az énekversek vagy éppen az *ámen* éneklésével a gyülekezet mégis részt vett egyfajta párbeszédben, de ennek tudatossága igencsak kérdéses. Idejekorán rádöbbenem, hogy az istentisztelet felépítésének és liturgikus építőköveinek magyarázatával kell kezdeni a gyülekezet tanítását, mégpedig kiindulva a Szentírás megfelelő helyeiből, amelyek alkalmazva ugyan, de a századok során beépültek a liturgia szövegébe.

Áldások, köszöntések, üdvözlések, figyelemfelhívások, hitvallásra szólítások sorozatát halljuk az istentiszteleten, amelyek forrása az *Ószövetség* és az *Újszövetség*, különösképpen a páli levelek, amelyek maguk is számos liturgikus szöveget őriztek meg az utókorok számára. Az *Ószövetségből* egyik kedvelt részem *Ruth könyvében* olvasható (2,4): „*Eppen akkor ment ki Boáz is Betlehemből, és azt mondta az*

aratóknak: Az Úr legyen veletek! Azok így feleltek neki: Áldjon meg az Úr!”

A jó modor és a profán élet rendje is megköveteli, hogy ha valaki köszönt, arra válaszolunk. Az istentiszteleten sokkal többről van szó, hisz a megszólítás és köszöntés a Szentháromság Isten nevében történik, aki az Úrban, Krisztusban jött és jön közel hozzánk. Isten erőterébe von a köszöntés, de erre a szolgálónak is szüksége van, ezért hangzik: „És a te lelkeddel.” Ez azt jelenti, hogy a pap is Isten irgalmára szorul; ugyan speciális szerepben van, szent szolgálásban áll előtűnk, de hangzik a felszólítás: Ne feledd! Az Úr Jézus nélkül senki vagy! Ebben erősít meg engem a gyülekezet az egyetemes papság elve alapján, amikor válaszol.

Nem elég gondolni, nem elég csendben közbenjárni, hanem hangosan és emelkedetten ki kell mondani a liturgiában mindazt, ami a gyülekezet szava! A keresztyén közösség nem titkos társaság, ahol a kimondott szavak és a ki nem mondott gondolatok mozaikjaiból csak a beavatottak értik, hogy mi történik. Az evangélium hirdetése nyilvános beszéd, az istentisztelet világos és a kívülálló számára is értelmes egész kell, hogy legyen!

Szombathelyen a gyülekezet ezt megértette és gyakorolja, és reményeim szerint a minden teológiai alapot nélkülöző – jórészt féktelen érzelmek vagy egyházpolitikai célok motiválta –, romanizációt dűnyyögő gyerekes hangok is lassan halkulnak már.

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS
SAROK

Sokan mondják egyházunkban, hogy a lelkész magányosan végzi szolgálatát a gyülekezetben. Ezt a magányt az istentiszteleten éli meg először, amikor passzív gyülekezetet lát hétről hétre. Hiszem és valom, hogy a liturgiában szóban és tettben egyaránt aktív gyülekezet (istentiszteleti önkéntesség!) az istentisztelet utáni gyülekezeti életben is egyre inkább a szolgálatra késszé lesz. Igen, mert minden szolgálatunk az oltártól indul, és oda érkezik vissza.

A lelkész erővel és áldással végezheti hivatásból fakadó munkáját, mert hallja és tudja, hogy a gyülekezet tagjai Krisztus közelében akarják őt tudni. „Az Úr legyen veletek!” „És a te lelkeddel.” Ezen múlna? Higgjuk el, hogy nemcsak a szavakról van szó, hanem a mögötte rejlő szent tartalomról.

Azt kívánom minden kedves olvasómnak, hogy fájjon minden ki nem mondott szó, amely a hit titkaira irányul az istentiszteleten. Fájjon, és a fájdalom enyhítése miatt mondassék ki egyre több gyülekezetünkben, amit ma még csak csend és tértelenség helyettesít! Presbiteri üléseken és bibliórákn, hittanórákn erről is beszélgethetünk, próbálhatjuk, és tanulhatunk együtt közösségben!

■ GREGERSEN-LABOSSA GYÖRGY

Százéves lutheránus katedrális

▶ A megemlékező istentisztelet mellett orgonahangversennyel és gyülekezettörténeti kiállítással ünnepelték meg a vadosfaiak november 10-én, szombaton templomuk felszentelésének századik évfordulóját. Az igehirdetés szolgálatát Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte. A liturgiában Gabnai Sándor, a Soproni Egyházmegye esperese és Mihácsi Lajos, az egyházközség jelenlegi helyettes lelkésze segédkezett.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A jubileumi ünnepség – az egykori templomszentelési alkalomhoz hasonlóan – keresztelőlével vette kezdetét. Mihácsi Lajos Jn 3,16 alapján tartott rövid prédikációjában arra hívta fel a jelenlévők figyelmét, hogy a hálaadó ünnepek nem a falakba beépített kövekről, hanem mindig az életről szólnak.

Szemerei János a meghívó szereplő igét (Józs 5,15) magyarázva elmondta: a templom nem a liturgiától, nem a püspöki áldástól lesz szent, hanem attól, hogy Isten

megtisztelt a jelenlétével. A püspök hozzátette: „Isten az, aki a dolgokat a helyükre teszi. Aki kísért, őrzött bennünket. Aki az örök értékek felé irányítja a figyelmünket.”

Ezek után a közgyűlésen – amelyet a gyülekezet énekarának szolgálata vezetett be – dr. Kiss Jenő nyelvészprofesszor adott áttekintést az egyházközség történetéről. Vadosfa kiemelt szerepet töltött be az evangélikusság történetében, hiszen kiválasztott, artikuláris hely volt száz éven át. Emiatt kapta a „rába-

közi lutheránus katedrális” nevet.

Az idén százéves épület már a második temploma a településnek. Az elsőt 1911-ben le kellett bontani, mivel életveszélyessé vált. A professzor a következő szavakkal zárta áttekintését: „A megemlékezés sosem a múltnak szól. Mindig a jelennek, hogy segítsen a jövőt alakítani. Jelentősége abban a példában rejlik, amelyet eleink hagytak ránk: hogy nehéz időkben is lehetséges megőrizni a hitet, a reményt, a hűséget.”

Mihácsi Lajos a jubileumra időzített felújításról tájékoztatta a templomot megtöltött hallgatóságot, és megköszönte a kapott segítséget és támogatást. Köszöntőt mondott Mészáros Tamás kerületi felügyelő, dr. Gimesi Szabolcs soproni egyházmegyei felügyelő és Pócze István nemeskéri lelkész.

Az ünnepi istentisztelet folytatásaként került sor az orgonahangversenyre. A templom hangszerét dr. Wagner Szilárd soproni iskolalelkész szólaltatta meg. Mihácsi Lajos ezután megnyitotta az Istennek szentelt falak között kialakított, a gyülekezet történetét bemutató kiállítást, amely egész évben látogatható lesz. Végül az ünnepők népes serege, amelyet a zord időjárás sem tántorított el, a szabadban felállított sátor alatt élvezhette a vadosfai közösség vendégszeretét.

■ ADÁMI MÁRIA

Bokortanyák között Istent dicsérve

Hetvenéves a kálmánházi templom

▶ Amint 1942 novemberében, idén november 10-én is Zsid 10,38–39 alapján hangzott Isten igéje a dél-szabolcsi, Nyíregyházától alig tizenöt kilométerre lévő település, Kálmánháza evangélikus templomának szöszékéről: „De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk.” Az épület felszentelésének hetvenedik évfordulójára ünnepi istentisztelettel emlékezett a gyülekezet.

Fabiny Tamás püspök igehirdetésében hangsúlyozta: a hit útján való meghátrálásnak sokkal végzetesebb a következménye, mint a hétköznapi élet meghátrálásainak. Az ember sokszor inkább megfutamodik, és inkább száll a bátorsága, ha nehézséggel találkozik. Isten igéje nem erre tanít. „Ne csak a nagy elődökre, Lutherre vagy Türrőczyra tekintetek – hangzott a püspöki felszólítás –, hanem minden lelkészre, felügyelőre, presbiterre, gondnokra és gyülekezeti munkásra, akik a szűkös időkben is végezték a rájuk bízott missziót!”

Az ünnepi liturgiában Zsarnai Krisztián esperese, körzeti lelkész, illetve a szolgálatát ötvenhét éve Kálmánházán elkezdő Labossa László nyugalmazott lelképásztor is részt vett.

Szinte minden korosztály képviselői szolgáltak az ünnepi istentiszteleten: a nyíregyházi énekkar Kovács László Attila lelkész vezényletével,

Megyér Márta harmóniummal kísért énekkel, Márzföldi Báborka szólóénekkal, a kálmánházi óvodások és iskolások versekkel, énekkel, valamint a jubileumra készülő kiadványból vett részletekkel.

HORVÁTH-HEGYI ARON FELVÉTELE

Az ünnepi közgyűlés a múlt felidézésével kezdődött. Zsarnai Krisztián rövid filmjében idős egyháztagok elevenítették fel

személyes élményeiken keresztül a templomépítés és a kezdeti évek eseményeit. A bemutatott archív felvételek, térképek és dokumentumok is mind arról tanúsokodtak, hogy a közösség büszkén és hálával kapaszkodik elődeik hitébe és örökségébe.

Figyelemre méltó, hogy a negyvenes években további két dél-szabolcsi templom is épült: Borbányán és Nyírszólósön.

A múlt szombaton zsúfolásig megtelt kálmánházi hajlék – a kétórás ünnepséget végigülő kétszáz és végigálló félszáz hívó – pedig azt üzeni, hogy a helyi evangélikusságnak nem-

csak hálaadásra indító múltja, de élő jelene és reményteljes jövője is van.

■ HHÁ

A kommunikáció útvesztői

Beszélgetés Szemerei Jánossal, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökével

– A hétköznapi életben, de az egyházban is sokszor az az érzése az embernek, hogy elbeszélünk egymás mellett. Milyen tapasztalatai vannak püspök úrnak ezzel kapcsolatban?

– Azért van ilyen érzésünk, mert sok esetben tényleg elbeszélünk egymás mellett! A jelenséget „süketek párbeszédének” szoktuk mondani. Remélem, senkit nem botránkoztat meg, ha tréfás illusztrációul a jól ismert és sokat idézett süket csónakosra és ismerőseire utalok, akik valahogy így beszélgetnek: „Jó napot!” „Csónakot foltozok?” „Hogy van a kedves felesége?” „Kilyukadt a feneké?”

Beszélni beszélnek, de nem beszélgetnek. Egyikük hallásának hiánya olyan falat emel közéjük, ami el lehetetleníti a párbeszédet. Ez az akadály aztán két különálló világba zárja be őket.

Döbbenetes, hogy halláskárosodás vagy más érzékszervi probléma nélkül is keletkeznek láthatatlan falak, amelyek nehezítik vagy akadályozzák az embereket egymás megértésében. Ezt a jelenséget pedig az emberi élet minden területén megfigyelhetjük. Nem ritka, hogy még a családon belül sem értik egymást. Egymást örömmel választó szerelmesek, házaspárok beszélnek el egymás mellett, több évtizedes barátságok dőlnek romba a közöttük épülő falak miatt...

Egymás megértésének hiányára sajnos az egyházban is fájóan sok példát lehet hozni, a gyülekezeti szinttől az országos egyházig. Hányszor voltunk tanúi ennek például a Fraternet levelezőlistán, de még a hivatalos egyházi sajtó nyilvánossága előtt is!

Az ember-ember kapcsolat mellett az ember-Isten kapcsolatban is rendszeresen félreértések falai képződnek. A Bibliában sok helyen találunk példákat arra is, hogy Jézust sem tudják megérteni. „Ők nem értették ezt a beszédet, de féltek őt megkérdezni...” (Mk 9,32) „Ők azonban semmit sem fogtak fel ezekből. Ez a beszéd rejtve maradt előlük, és nem értették meg a mondottakat.” (Lk 18,34) A meg nem értettség Jézusnak is nehéz! „Meddig lesztek még veletek, meddig szenvedtek még titeket?” (Mk 9,19)

– Mi lehet ennek a kommunikációs zavarnak az oka?

– Sokféle ok van. Lehetnek külső és belső okok.

A külső okokon nemcsak az érzékelés fizikai problémái miatt előálló zavarokat értem, hanem a nyelvi, kulturális különbözőségeket is. Képzettségbeli hiány is akadályozhat valakit abban, hogy a másik érveit megértse. Jó felfedezni Pál apostolnál a szándékot, hogy mennyire törekedett a megértésre. A görögnek görögé, a zsidónak zsidóvá akar lenni (1Kor 9,20), hogy némelyeket megnyerjen...

Milyen felemelő – és ma nekünk is útbaigazító – az a reformátori elv, hogy igyekeztek koruk emberének nyelvén megszólalni. A szentírási üzenetet és az istentiszteletet is az emberek anyanyelvére fordították. Bátrak és bölcsök voltak abban is, hogy az akkoriban szívesen énekelte népszerű világi slágerek – akár kocsmadalok – dallamára is írtak lelki énekeket.

A külső okok közé sorolom azokat

az akadályokat is, amelyek az alkati különbözőségeink miatt nehezítik közöttünk a megértést. Mivel minden ember egy kicsit más, nem pontosan egyformán működünk. Amikor azt gondoljuk, hogy egy bizonyos helyzetben a másik is ugyanazt látja, érzi és gondolja, mint mi, az könnyen félreértésekhez vezet.

Gary Chapman amerikai házassági tanácsadó és családiélet-szakértő a nagy sikerű, magyarul is több kiadásban megjelent, *Egymásra hangolva* című könyvében öt szeretetnyelvről beszél. Rávilágít arra, hogy a legszorosabb emberi együttélésben félreértések melegágya, hogy a szeretet többcsatornás valóság. Gyakran előfordul, hogy valaki azért nem érzi a másik ember szeretetét, mert más csatornán várja társa szeretetének megnyilvánulását. Például a feleség ajándékkal próbál kedveskedni, de a férje ezt nem szeretetnek, hanem mondjuk, felelőtlen pazarlásnak veszi. Félreérti. A férj ezzel szemben abban várná felesége szeretetét, ha társa több időt és figyelmet szánna rá...

Olyan ez, mint az étkezés. Ha az étrend egyoldalú, akkor a szükségesnél nagyobb kalóriabevitel ellenére is éhes maradhat az ember. A szervezet üzen, hogy valami hiányzik. A kérdés, hogy megértjük-e, hogy a hiány mit üzen.

A belső okok azok, amelyek a mi belső érzékelésünk zavaraiából fakadnak. Ezek is sokféle lehetnek.

Jézus a feltámadása után az emmausi úton együtt megy övével, beszélgetnek is, de a tanítványok nem képesek őt felismerni. „Látásukat

azonban valami akadályozta, és nem ismerték fel.” (Lk 24,16)

Jól illusztrálja ez a történet azt, hogy a lélek gyásza és a fájdalma is bezárhat. Az emberek kommunikációjában az érzelmek komoly falakat építhetnek az egyes személyek közé. Az előítéletek kifordult logikáját is ismerjük. Ilyen esetekben attól fagy le a párbeszéd, hogy nem a témára, hanem az előre megítélt emberre terelődik a szó. „Még ez beszél...”

A pszichológia projekciónak, kivételnek mondja azt, amikor az ember a saját gyengeségét, hibáját vetíti egy másik emberre. Kommunikációs defekthez vezethet az is, amikor valakit nem azért ítélnék el, amit mondott vagy képvisel, hanem azért, amit éppen az ítélezők vetítettek rá...

Egyik jogász barátom a bíróságokon megfigyelt kommunikációs zsákutcát így fogalmazta meg: „Érdek ellen nincsen érv...” Ellenérdekelte féltként tényleg nehezebb közös nevezőt találni.

Személyesen tapasztaltam meg, hogy falak épülhetnek csalódásokból, félelmekből vagy akár irigységből is.

– Hogyan találhatunk kiutat az útvesztőből? Hogyan törekedhetünk egymás megértésére?

– A kommunikációs zavarok egyfajta betegségnek tekinthetők. Vannak enyhébbek és súlyosabbak, gyógyíthatók és gyógyíthatatlannak tűnők. Amit megtehetünk, hogy a bennünk lévő falat, falakat igyekezzünk lebontani. Nem könnyű meglatni, pláne belátni, hogy a hiba a mi készülékünkben van. Könnyebb a másikat felelőssé tenni.

ÉGTÁJOLÓ

A saját döntéseinkre, szavainkra, üzeneteinkre, de a felénk megfogalmazódó kritikákra is őszinte nyitottsággal kell figyelni. Még az is előfordulhat, hogy valamiben nem nekünk van igazunk. Ha egyre többen – esetleg mindenki – szembejönnek a sztrádnán, akkor érdemes feltenni a kérdést: nem én tévedtem el véletlenül?

Persze az is lehet, hogy a hiba tényleg a másik oldalon van. Ilyenkor ki-sebb a mozgástér.

A süket csónakos példája jól illusztrálja, hogy két ember között egy fal is elég ahhoz, hogy ne értsék egymást...

A megértésre való empátikus törekvés azonban még ilyen esetekben is kimozdíthat a holtpontról. A másik embernek éreznie kell, hogy a nézetkülönbség ellenére szeretettel fordulunk felé. A rendezésre pedig nekünk, keresztényeknek csodálatos eszközeink vannak: a megbocsátás és a bocsánatkérés.

■ EÉ

Szemerei János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Születésnapra köszöntés

Kilencvenedik születésnapja alkalmából egyházi vezetők köszöntötték november 5-én, hétfőn Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit.

A katolikus Szent Egyed közösség szervezésében megtartott ünnepségen köszöntőt mondott Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek, Bölcskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház

Zsinatának lelkes vezetője, Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, Verő Tamás rabbi, az ünnepelt egykori tanítványa, valamint Szőke Péter, a Szent Egyed közösség felelőse.

A résztvevők az ünnepség végén – meglepetésként – összesen kilencven szál sárga rózsával köszöntötték Schweitzer Józsefet.

■ KISS TAMÁS felvétele

Romamissziói konzultáció harmadszor

A református, evangélikus, baptista, pünkösdi, metodista és görögkatolikus egyház, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma Egyházi, Nemzeti és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága illetékeseinek részvételével 2011-ben indult útjára a romamissziói konzultációk sorozata.

A tavalyi két első alkalom után idén november 12-én találkoztak újra az egyházak és a kormány képviselői a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) fővárosi székházában.

A konzultációsorozat a *Máté evangéliumában* olvasható boldogmondások alapján zajlik, az előadók ezekhez kapcsolódva tekintik át a hazai cigánysággal, illetve a cigánymisszióval kapcsolatos kérdéseket. A hétfői eszmecsere résztvevői a „Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak” (Mt 5,4) alapján gondolkodtak együtt.

Az alkalomról bővebb beszámoló egyházunk honlapján (www.evangelikus.hu) olvasható.

► EvÉlet-infó

Luther market-kérdőív

Amiként olvasóink több fórumon is értesülhettek már róla, elindult a Luther market elnevezésű, új vásárlási alternatívát kínáló kezdeményezés, mely egyrészt szociálisan rászoruló termelők támogatását, másrészt egy szélesebb körű, evangélikus kistermelőket összefogó adatbázis létrehozását tűzte ki célul. A munka folytatását és a valódi igények felmérését nagyban segítené, ha Ön is kitöltené és visszaküldené az újságban található kérdőívet.

A kérdőív on-line megtalálható és kitölthető a www.evangelikus.hu oldalon is.

HIRDETÉS

Épületenergetikai fejlesztés Kaposszekcsőn

A Kaposszekcsői Evangélikus Diakóniai Otthon 27 978 728 forint vissza nem térítendő támogatást nyert a KEOP-4.9.0/11-2011-0168 azonosítószámú, *A Kaposszekcsői Evangélikus Diakóniai Otthon épületenergetikai fejlesztése megújulóenergiaforrás-hasznosítással kombinálva* című pályázaton az Új Széchenyi terv keretében.

A támogatás teljes összegéből a diakóniai otthon épületének energetikai korszerűsítése valósult meg 2012 szeptemberében.

Az épületben a jelenlegi kazánház összes elemét elbontottuk. Az új kazánokat szintén ebben a helyiségben helyeztük el az új rendszerelemekkel együtt.

Szükséges volt a melegvíz-ellátás módosítása is, mivel a régi tárolók nem feleltek meg az épület által órai csúcsban elvárt igénynek. Ezeket három darab ezerliteres tárolóra cseréltük, melyek mindegyike két hőcserélővel lett ellátva. Így alkalmasak a napkollektorok által megtermelt energia befogadására.

Az épületnek több irányba tájolt tetőfelülete van, így a napkollektorokat a délnyugati fekvésű sátozott részre telepítettük. A napkollektorokat három tízdarabos mezőre bontottuk, melyek egymástól teljesen függetlenül képesek működni: rendelkeznek önálló hálózattal, vezérléssel, biztonsági elemekkel, keringetőszivattyúval és fűtésoldali csatlakozással.

Az épület déli tájolású tetőfelületére ötvennyolc darab napelemet telepítettünk.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Lutherbrodt és konfirmáció

Konfirmandusok találkoztak Wittenbergben

Ha egy városban a helyi park, hotel, játszótér, kávézó, iskola *Lutherről* kapta a nevét, ha a Luther sütemény mellé Luther sört kortyolgathatunk, ha október 31-én középkori ruhákba öltözött árusok százai lepik el a köztereket, akkor minden kétséget kizáróan Wittenbergben, pontosabban *Lutherstadt-Wittenbergben* járunk.

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) és a Németországi Protestáns Egyház (EKD) meghívására lelkész-ként Lázárné Skorka Katalin mezőberényi lelképásztor és e sorok írója – az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium iskolalelkésze – képviselhette Magyarországot azon a nagyszabású rendezvényen, amelynek október 30–31-én a város adott otthont. Mintegy négyszáz fiatal – közöttük tizennégy magyar – részvételével konfirmandustalálkozó zajlott, immár a tizenharmadik.

Az eseményhez konferencia is kapcsolódott, amelyre konfirmandusokkal és fiatalokkal foglalkozó lelkészek kaptak meghívást számos európai országból. Szervezői az EKD, illetve az LVSZ részéről Hans-Wilhelm Kasch, a wittenbergi LVSZ-központ igazgatója és Michael Wegner egyházfőtanácsos voltak.

A találkozó további magyar vonatkozással is bírt, hiszen a fővédnöki tisztelet – dr. Ulrich Fischer badeni püspök mellett – dr. Fabiny Tamás, egyházunk külkapcsolatokért felelős

lelkészi vezetője, az Északi Egyházkerület püspöke töltötte be.

Fabiny Tamás az igehirdetés szolgálatát is vállalta, így a reformáció ünnepén, október 31-én a wittenbergi vártemplom szószékén tőle hangzott Isten igéje (*képvénkönyv*). A püspök Gal 5,1–6 alapján a valódi és a csak illúziókon alapuló szabadságról szövegezte: „Jézussal vagy Jézus nélkül – ez a szabadság és szolgátság igazi fokmérője.”

A kétnapos rendezvény lényege az igazi találkozás volt. Egymással és Krisztussal. Felszabadultan, jókedvű-

tarozás öröme, amely felvidítja és felszabadítja az embert. A fiatalok keresztényen könnyűzenével és elcsendesedésekkel színesített együttlétét nekik szóló ünnepi istentisztelet zárta.

A magyar fiatalok – a szegedi konfirmandusok „különítménye” Makoviczky Gyula lelkész vezetésével – a találkozóon való részvételt összekötötték néhány történelmi helyszín felkeresésével: nemcsak Wittenberg, hanem Eisenach városát és Wartburg várát is megismerhették, „magukba szívva” Luther életének és

FABINY TAMÁS FELVÉTELE

en, konvencióktól és kötöttségektől mentesen. Így az egész fesztivált az üzenete, hogy a belülről jövő, személyes kapcsolaton alapuló Krisztushoz

munkájának sok apró részletét. Valóban különleges élmény a reformáció ünnepén a wittenbergi vártemplom bejáratánál vagy Luther sírjánál megállni. A járókövekből, falakból áradó történelem is segítette az ünnep át- és megélését.

Az LVSZ és az EKD az ifjúsági találkozót szeretné mindinkább nemzetközivé tenni, európai országok evangélikus fiataljaira kiterjeszteni. Hiszen közeleg a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója, s a nemzetköziség – ahogyan Fabiny Tamás püspök is említette a vártemplom előtt – a reformáció terjedésének egyik motorja volt.

A közeljövőben több egyeztetésre kerül majd sor annak érdekében, hogy minél több magyar evangélikus fiatal élhesse át a reformáció ünnepét Luther városában.

■ RIBÁRSZKI ÁKOS

Ösztöndíjazottak

Egyházunk országos presbitériuma a gyermekmentő evangélikus lelkész, Szezhlo Gábor emlékére két évvel ezelőtt alapította meg a Szezhlo Gábor-ösztöndíjat azzal a céllal, hogy segítse azokat a tehetséges, ám nehéz sorsú evangélikus középiskolásokat, akik a szükséges anyagiak híján támogatás nélkül nem tudnák egyházi fenntartású középiskolában végzett tanulmányaikat befejezni, felsőfokú tanulmányaikat megkezdeni. Együttal pedig az evangélikus értelmiség kinevelésének elősegítése is célja a támogatásnak.

Idén a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében november 9-én vehették át az ösztöndíjakat az arra érdemesek: tizenkét oktatási intézményünk hetvenhárom diákja részesült támogatásban összesen mintegy 8,6 millió forint értékben.

A pályázók kollégiumi díjuk kifizetésére, nyelvi tábora és a nyelvvizsgálóhoz szükséges tanulmányok folytatására, továbbá nyelvvizsgadíjra, hangszervásárlásra, tanulmányút finanszírozására, művészeti és sporttevékenység támogatására, valamint

a tanulmányokkal kapcsolatos egyéb költségek fedezésére nyújthatták be pályázatukat október 1-jéig.

Az ösztöndíjátadó ünnepségen a házigazda intézmény igazgatója, Haj-

pök idézte fel az ösztöndíj névadójának alakját.

A sikeres pályázók a Szezhlo Gábor-ösztöndíjbizottság elnökétől, Bencze András püspök helyettesétől,

FOTO: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA • EVANGÉLIKUS.HU

dó Ákos köszöntötte az egybegyűlteket. A fasori gimnázium iskolalelkésze, dr. Csepregi Andrásnak az áhítata után dr. Fabiny Tamás püs-

szkesfehérvári lelkésztől vehették át a támogatás odaítélését igazoló okleveleket.

■ – KINYIK –

Jegyzetlapok (Napló, 2012)

Bach hallgatása közben. Névnapi ajándék a kedves lemez; végre forgathatom. A *d-moll toccata és fuga* van a lelegején, máris zúg, zeng az örvényes orgonahang. Közben egy régi könyvben fölfedezem *Mahler* remek meghatározását: „Bachban egyesül a zene minden életeleme, miként Istenben a világ. Ilyen nagyszerű polifóniát soha senki nem alkotott. Ez a polifónia nemcsak kora, hanem minden idők legnagyobb csodája!” Nem mindennapi dicséret. De hát ez az igazság.

S ehhez még hozzá kell tenni, hogy az alkotó a legkisebb vázlatból a részletek kidolgozásáig és a végső formáig óriási erőfeszítéseket tett! Mintha vérét és verejtékét csorgatta volna bele remekműveibe.

Az öreg. Látogatás Szentendrén festő barátomnál. Kicsit rosszul lát, de emlékezete még nagyszerű. Napi fél liter vörösbort és az elmaradhatatlan cigarettát. Most is hatalmas füstfelhő gomolyog a szobájában, talán ez tartja össze, ez konzerválja.

Beszélgünk és emlékezünk. Egy éve halt meg a felesége. „A halottak is távolodnak, mint az élők – mondja halk szomorúsággal –, és most Isten is

hallgat, pedig sokat gondolok rá. Lehajol-e még hozzánk?” Kérdez és kérdez, de felelet helyett mély csönd települ köztünk. „Halottak napján kimegyek hozzá – mondja búcsúzóul –, nem tudom megfőzni kedvenc ételmelet: a suhintott levest pirított kenyérdarabokkal.”

Novemberi fények. Napok óta kedvetlenül élek, fáj minden, új és új veszteségek zuhannak rám.

Reggel kis időre kisütött a nap, gyógyító fénye csörgedez az ablakomon. De nem csupán ezért vagyok most boldog. Gyermekeim egészségesek, boldogulnak. És Isten jelenvalóságát is érzem! Egy időre eltűnt. Főlülvizsgálta dolgomat, s most újból számíthatok rá, a legnehezebb feladatokat is teljesíthetőnek látom.

Őszi napsütés. A nagyváros piszkos és lakhatatlan. Az itt élők is tehetnek róla, senki nem vigyáz a rendre és a tisztaságra. Öreg, hideg buszok vergődnek a novemberi délutánban, zörgő villamosok, rozsdarágta metrókocsik az olajtengerben...

A kopott házakon megvillannak a déli fények, de nem tudják meg-

mosdatni a szürke falakat. A lassan sétálók, a fájós lábú öregek átmennek az utca napos oldalára; mint hegyes arany tőr, úgy szúrják őket nyakszirtten a búcsúzó sugarak.

Főszállott a páva. Kétszeres köszönet annak, akinek eszébe jutott, hogy föllevenítse ezt a régi versengést. Ének, tánc fergeteges játéka a színpadon. A versenyzők Magyarországról és Erdélyből, a Vajdaságból, Kaszáról, Beregszászról... Tiszta arcú fiatalok nyilatkoznak: milyen jó együtt lenni, megismerni egymás értékeit, közös történelmünket.

Van, aki egy szál maga áll ki, és népdallal örvendeztet meg bennünket, és van, aki botos táncával derít jókedvre. Azután párban, gyönyörű népviseletben, talán még nagyanyáik hordták lakodalmakban... és együttesek ropják hibátlan ritmusban, zenekarok boldog vidámságban. Nagy meglepetésre a primás szerepében a legszebb lányt látjuk hosszú, sötét hajjal. Bennünk, hallgatókban-nézőkben lassan megvilágosodik: a Kárpát-medencében milyen szép és egységes a magyar népzene és tánc.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Tehetségek – őszintén

Vannak meglehetősen hálás sajtóműfajok. Kétségkívül ezek közé tartozik a televíziókritika. Ha a tollforgató jól ismeri olvasóit, a valamely kereskedelmi csatornán futó valóságshow vagy nyugati licenc alapján gyártott tehetségkutató kapcsán papírra vetett gondolataival biztosan nem tud bukni.

Különösen így van, ha egy konzervatív, szélsőségektől mentes egyház hasonló értékek mentén szerkesztett lapjáról van szó. Elég néhány keresetlen mondatot írni, és előfizetők tucatjaitól zsebelheti be a publicista telefonon, levélben, élőszóban a dicséretet vagy legalábbis a virtuális vállveregetést. A némi jó ízléssel, intelligenciával és igényességgel megáldott embe-
reket ugyanis valósággal sokkolja mindaz, amit a média estéről estére a nyakukba zúdít.

Pedig tehetségek nyomába eredni alapvetően jó dolog. Szüleim mesélik, hogy egykor szó szerint elcsendesedtek az utcák, amikor a Táncdalversztívalon színpadra lépett a nagyszerű hanggal megáldott *Kovács Kati* vagy – a családi szálak révén evangélikus kapcsolatokkal is bíró – *Zalatnay Cini*. A befutott komolyzenei előadók, színészek, humoristák legjobbainak pedig az egykori *Ki mit tud?* adásai közben szurkolt a közönség. Rádásul abban az időben, amikor még luxus-cikknek számított a televízió, sok helyen az egész rokonság, szomszédság a készülék köré telepedett, hogy megnézzék, miként köt barátságot *Koncz Zsuzsa* Mr. *Alkohol*l.

Ezt lovagolták meg néhány éve a kereskedelmi csatornák, amikor a hétvégek állandó programjává tették a tehetségkutatókat. És mert kedvenceknek szurkolni, zsűritagokkal ellenkezni mindannyian szeretünk, hamar közkedvelté váltak ezek a produkciók. Rádásul hamar elhitették velünk, hogy ma is történnék csodák. Lehet elismert énekesnő egy súlyproblémákkal küzdő huszonéves lányból, egy falusi árvaház – ugyancsak szülők nélkül felnőtt – tatarítónőjéből vagy éppen a vajdasági falucska magyar anyanyelvű *Magdijából*.

Persze aki a kulisszák mögé gondol, az látja: alapvetően itt is mindent a

pénz mozgat. A műsor kitalálóinak és készítőinek teljesen mindegy, hogy egy szép hangú cigány lány dala vagy egy harmadosztályú celeb villában generált veszekedése miatt futnak az emelt díjas üzenetek, és pörögnek a reklámok percdíjai.

„Van még remény!” – kiálthat fel a tévéző, ha rátalál a Duna Televízió népzenei tehetségkutatójára. A *Főszállott a páva* című sorozat a táncmozgalom negyvenedik születésnapján nem titkolta az egykori *Röpi*l, *páva* vetélkedő 21. századi utódja kíván lenni. Több százra tehető azon fiatalok száma, akik népzenevel, népdallal vagy valamely Kárpát-medencei tájegység jellemző táncával vállalták a megmérettetést.

Túl az országszerte lezajlott válogatókon a közönség immár az elődöntőkbe kapcsolódhat be a képernyők előtt. A két műsorvezető (*Herczku Ágnes* népdalénekes és *Novák Péter* színművész, az elismert *Novák Ferenc* koreográfus fia) egyszerre felel meg a modern televízió-műsorok és a népzenei szakma követelményeinek: fiatalok, értik a kor nyelvét, miközben a legnagyobb tisztelettel vezetik be a nézőket a magyar népzene- és néptánc-kincs birodalmába.

A zsűriben ott ül többek között *Agócs Gergely* és *Sebő Ferenc*, akik több évtizede a magyar népi kultúra meghatározó alakjai, továbbá *Sebestyén Márta* (aki néhány éve egy lapinterjúban árulta el szemérmesen, hogy túl mindenféle elismerésen, világ körüli turnén és Oscar-díjas filmzenén milyen szerény körülmények között él...)

A műsor több mint két órán keresztül vonultatja fel a tehetségeket. A fellépők rövidfilmekben vallanak a népzenehez fűződő kapcsolatukról. Nem szégyellik, hanem büszkék az úkapától örökölt ünneplő csizmára, ízes magyar beszédükre és arra, hogy ide születtek, a Kárpát-medence valamely szegletébe.

Van, aki iskolában tanulta, amit tud, mások táncházakba jártak, megint mások kilencven év feletti moldvai csángó asszonyokkal találkoztva sajátították el azt, amivel a műsorba készültek.

A néző pedig őszintén együtt örülhet a párját magasba röptető táncossal, és őszintén sírhat a bújat-bánátát népdalba fogalmazó énekesrel. Ezt teszik a zsűritagok is: őszintén összemossolyognak egy-egy remek koreográfia láttán, és őszintén mondanak véleményt a remek produkciókról. A lényeg talán éppen ez: az őszinteség. Nem előre megírt tapsrenddel, rózsaszín mázba burkolt, porcelánkoronás mosolytaló találkozó a néző, hanem nyílt, szeretetteljes és őszinte tekintetekkel. A végső győztes egymillió forintot vihet haza, bár itt mindenki tudja: legkevésbé a pénz motiválja a résztvevőket.

Földrajzilag néhány utcával, a távirányítón pedig néhány gombbal arébb közben már kezdődik a show. A porondmestert ezúttal is stylistekből és mesterfodrászokból álló csapat öltöztette a legújabb göncökbe, még a mentorok óráját is szponzor biztosította (a márkáját természetesen nem felejtik el ismertetni). A taps előre meghatározott rendben csattan fel, vezényszóra sikít a tömeg. A zsűri nem mosolyog, ők ma este csak vigyorogni és veszekedni tudnak, ha pedig arra van szükség, bulvármagazinok címlapjára kívánczó krokodilkönyveket csalnak ki magukból. Amíg így hozzák a nézettséget, szinte mindegy is, hogy egyesekről az ötödik estére sem derült még ki, hogy valójában tudnak-e énekelni. A győztes mindent visz: havonta egymillió, luxuslakás a fővárosban (amelyről Sebestyén Márta talán álmodni sem mer...) – csak hogy a legfontosabbakat említsük.

Tessék választani! Mindenki maga döntse el, hogy szombat esténként a távirányítóval szörfözgetve itt vagy ott keresi a tehetségeket. Ha pedig a kedves olvasó egyetért a fenti sorokkal, a publicista virtuális vállveregetése helyett ajánlja ismerőseinek a Duna Televízió műsorát, amely minden szombaton 18 óra 35 perckor kezdődik!

És mindeneke előtt adjon hálát Istennek a magyar kultúráért, valamint azokért, akik azt ebben az őszintén világban is tovább kívánják örökíteni!

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

„Az ősz költője” 195 éve született Tompa Mihály

► A Petőfi–Arany–Tompa „nagy triász” harmadik tagjának idén szeptember 28-án volt a 195. születési évfordulója. Tompa Mihály 1817-ben Rimaszombatban látta meg a napvilágot. Anyja korai halála után Igricibe került apai nagyatyjához, mert apja Miskolcra költözött, újra megnősült, és nem törődött fiával. A falusi iskolát befejező gyermeket a rektor tanította latinra, és felfigyelve a diák jó eszére, segítette neki Sárospatakon továbbtanulni.

180 éve, 1832 őszén, tizenöt évesen került Tompa a híres kollégiumba. Szegény sorsú diákként úgy tartotta fenn magát, hogy inasi teendőket végzett vagyonos úrfiak mellett. Hamar a legjobb tanulók közé küzdötte fel magát, és már a versírással is megpróbálkozott. 1838-ban félbeszakította tanulmányait, Sárospádra ment segédtanítónak, de visszavagyott Patakra, egy év múlva vissza is ment, és befejezte a kollégiumot.

Jogi és teológiai tanulmányainak végeztével nevelő lett Eperjesen. Itt szinte egy kis költői társaság kezdett kialakulni az eperjesi *Christmann János* evangélikus egyházi gondnok fia, az eredetileg *Christmann Frigyesként* született *Kerényi Frigyes* körül. Az evangélikus Kerényi a reformkor politikai és kulturális életének egyik kiemelkedő személyisége, az úgynevezett almanachköltészet művelője, a reformeszmék szószólója, a művészetek önzetlen patrónusa volt. Akkoriban sokan felkeresték őt a fiatal magyar alkotók közül, így nem volt véletlen, hogy Tompa Mihály és *Petőfi Sándor* éppen Kerényi eperjesi otthonában találkozott először, s kötött egymással barátságot. Az első találkozásnak, a barátság kezdetének irodalmi emléke az *Erdei lak* című költemény lett.

Hármuk kapcsolatának később aztán szomorú vége szakadt. Petőfi eltűnt a segesvári harcban, Kerényi a tengerentúlra vándorolt; a nélkülözés, a honvágy, a betegség az öngyilkosságba hajszolta. Tompának jutott az a feladat, hogy 1849 után, az önkény éveiben költészetével vigasztalja és bátorítsa a nemzetet.

Az eperjesi időszak után Tompa Pesten remélte megtalálni számításait. Petőfi példája megmutatta neki, hogy a költészet kenyeret is adhat. Az egyre erősödő népi gondolat jegyében látott napvilágot *Népregék, népmondák* című kötete, mely rendkívüli népszerűséget hozott számára. A sikerek, az irodalmi elismerések, illetve az újabb barátságok ellenére mégsem érezte jól magát Pesten; betegség környékezte. A lelkéhez oly közel eső költészet mellett önmarcangó fenntartása, egzisztenciális biztonsága érdekében kénytelen volt polgári foglalkozás után nézni.

Így érte Gömör megye egyik kis falujának, Bejének a meghívása, hogy vállalja el ott a református lelképász-

tori tisztet. Hiányzó vizsgáinak letételét követően 1846 őszén foglalta el hivatalát. „A Iant és Biblia, e két jó barát” lett társa.

Az 1847-es esztendő új barátságot – élethosszig tartót – hozott számára: *Arany Jánosét*.

1848–49-ben, amikor a magyarság élethalálharcot vívott, Tompa természetesen ebből is kivette a részét. Mint honvéd nemzetű, majd tábori lelkész szolgált a hadseregben.

1849 tavaszán megtalálta a szerelem, feleségül vette *Soldos Emiliát*. Azonban 1849 közepétől már vérszesen közeledtek a „viharfelhők”. A világi fegyverletellel véget ért a küzdelem, az elnyomatás évei jöttek; ki bujdosni kényszerült, ki tömlöcbe, ki a hóhér kezére került.

Tompa számára a csend nem sokáig tartott, hanvai lelkészként is erőteljesen részt vállalt a szemek nyitogatásában, a nemzet ébresztésében. Ekkori költészete, küzdelme teljes mértékben egybeforrt ezzel a diktatórikus időszakkal. A költői stílus sokfajta eszközzel, allegorikus költészetével fejezte ki mondanivalóit, azonban a hatalom így is gyanút fogott *A gólyához* című verse okán.

Letartóztatták, hadi törvényszék elé idézték; a fogság, a fenyegetés azonban nem törte meg. Versei ekkoriban leginkább kéziratban terjedtek. Nagy emberi igazságok, nagy erkölcsi tartalmak rejtőznek soraiban, reménységet adva.

Keresztény hite segítette át a nehézségeken. Akkor, amikor gyermekeit elvesztette, akkor, amikor felesége megromlott egészsége miatt támaszt kellett nyújtania, s akkor, amikor ő maga is betegséggel küzdött. Fájdalmait bírva még élete vége felé beletemetkezett a munkába. Összekészítette verseinek teljes gyűjteményét, kiadta igehirdetéseit, egyházi beszédeit.

Nemcsak hazáját, de egyházát is hűségesen szolgálta. Még megérte, hogy 1868 tavaszán az Akadémia nagydíjjal tüntették ki, és kezében tarthatta gyűjteményes kötetének frissen nyomtatott példányait. Súlyos betegségeken szenvedve, 1868. július 30-án hunyt el Hanván.

Tompa Mihály hittel telte, sokszor bibliai hangon szóló, ember- és természet szerető, valamint hazát féltő költészete erős hatást gyakorolt kora verskedelőire. Igaz, az elmúlás és a múlt képei, a természet haldoklása dominál különös erővel nála – éppen ezért szokták „az ősz költőjének” is emlegetni –, de költészete ma is bizakodást, reményt adó lehet.

Milyen szép lenne, ha a nemzet irodalmi tudatában Petőfi és Arany egyenrangú társaként élne ma is tovább! Petőfi hirdette először, hogy ők hárman együtt képviselik a népi költészetet. Tompa – akár Petőfi – valóban megmutatja a poéta küzdelmét a szabadságért és az igazmondás jogáért. Csak újból le kellene „porolni” a Tompa-verseket, s olvasni, szavalni kellene őket iskolában, kulturális, ünnepi alkalmakon.

■ KERECSENYI ZOLTÁN

HITVÁLLALÓK –

Megalkuvás nélkül a hit és az egyház szabadságáért

A mártírsorsú evangélikus püspök és a katolikus bíboros életének párhuzamai

► Világszerte megemlékeztek az idén *Mindszenty Józsefről* (képünkön) születésének százhuszadik évfordulója alkalmából. A mártírsorsú esztergomi bíboros érsek, hercegprímás életpályája nem egy tekintetben párhuzamba állítható *Ordass Lajos* evangélikus püspökével – ez derül ki *dr. Boleratzky Lóránd* nyugalmazott ügyvéd, egyetemi magántanár tanulmányából. Az írás, amelyből az alábbiakban részleteket közlünk, teljes terjedelmében a szerző *Életformálók* című, magánkiadásban 2007-ben Budapesten megjelent kötetében olvasható.

Az 1948. év a magyar keresztyénség két mártírjának, *Ordass Lajos* (1901–1978) evangélikus hitvalló püspöknek és *Mindszenty József* (1892–1975) esztergomi érseknek a törvénytelen letartóztatását, majd pedig koncepciósi perekben történő elítélését hozta. (...)

Mindketten megtapasztalták: saját egyházukat attól a hamis felfogástól kell megvédeniük, hogy a történelemnek kellene meghatározni azt, hogy az egyház a maga küldetését akár helytállási minimumként vagy maximumként fogja fel. (...) Az egyház alapvető érdekeit mindketten feláldozhatatlan, minimalizálhatatlan kérdésnek tekintették. Nem önfeladásban, identitásvesztésben, beszűkült lehetőségekben gondolkodtak, hanem végezték az Isten által rájuk bízott feladatukat, és vállalták az ezzel járó sorsot. (...)

Számos hasonlóság volt köztük. Mindketten többgyermekes családból származtak. *Ordass Lajos* egy tanítói család hat gyermeke közül az ötödik. *Mindszenty* szülei szülő- és földművesek voltak, és ő is hatgyermekes családból jött, annak első gyermeke volt. Mindkettőjük számára az otthon vallásos légköre és a kapott gondos nevelés meghatározó jelentőségűvé vált.

Magyarságuknak mindketten azzal is hangot adtak, hogy – csaknem egy időben – *Pehm József* Mindszentyre, *Wolf Lajos* pedig *Ordassra* magyarosította a nevét; *Ordass* 1944-ben a német megszállás miatti tiltakozásul.

Ugyanabban az évben, 1948-ban vették börtönbe mind a két egyházfőt. *Mindszenty* azonban előzőleg már megismerte mind a kommunisták (1919-ben), mind a nyilasok (1944-ben) börtönét.

A baloldal az evangélikus egyházban *Ordass* püspököt, a katolikusban pedig *Mindszenty* érseket, a „két reakciós főpapot” tartotta az egyházi ellenállás legfőbb vezetőjének, és az eltávolításukra törekedett. Az *Ordass*-per a *Mindszenty*-vel történő leszámolás főpróbájaként is felfogható. (...)

Mindkét egyházfő körömszakadtáig védelmezte az egyházi iskolákat. Ezekről egyikük sem volt hajlandó önként lemondani. Mindketten tisztában voltak azzal, hogy az iskolák az egyház testéhez tartoznak, és hogy ha ezeket elveszítik, az előbb-utóbb maga után vonja az egyházi utánpótlás elsorvadását, ez pedig azután magának az egyháznak a meggyengüléséhez vezet. (...)

Az egyházak számára 1948-tól a brutális erőszak időszaka következett. Először *Ordass Lajos* került börtönbe, akit külföldi adóssal szembeni követelés bejelentése elmulasztásának vádjával kétévi börtönre és

mellékbüntetésekre ítélték. Azonban az igazi ok az egyház autonómiájának, az egyházi iskoláknak a tántoríthatatlan védelmezése volt, nem pedig az úgynevezett valutaügy.

Mindszenty József esztergomi érseket 1948. december 26-án tartóztatták le, és koncepciósi perben – embertelen kínzások után – a demokratikus államrend megdöntésére irányuló büntetés miatt életfogytiglanra ítélték. A nagy per talán egyetlen igazi vádpontja az lehetett volna, hogy a prímás meg akarta akadályozni, hogy a Szent Koronát az amerikaiak a magyar kormányhoz visszaadják.

Büntetésének egy részét *Ordass* tizenöt katolikus pap társaságában, velük a legnagyobb egyetértésben a szegeci Csillagbörtönben, illetve a váci fegyházban töltötte. Kosárfonással foglalkoztak.

Mindszenty kihallgatása súlyos fizikai bántalmazások, az egyénisége megtörésére irányuló kábítószeres kezelés, sorozatos megaláztatások közepette zajlott. Maga a tárgyalás is súlyos szabálytalanságok közepette ment végbe, az ítéletnek pedig – *Ordass*éhoz hasonlóan – semmi köze nem volt a valós tényekhez.

Kiszabadulása után *Ordass*t, törvénytelen eljárásban, az egyház különbíróvá 1950. április 1-jén hivatalvesztésre ítélte, ez véget vetett minden egyházi ellenállásnak. (...)

Az evangélikus egyházi ellenállás összeomlásának több oka is volt. Talán a leglényegesebb dolog az állam részéről erősödő terror, amely egzsztenciálisan fenyegette meg a rendszerrel és az új, úgynevezett „haladó” egyházi vezetőséggel szembeeső lelkeseket. (...)

A másik ok a helytelen teológiai nézetek elburjánzása volt. (...) A református és az evangélikus egyházban a szolgálat, illetve a diakónia teológiája egyfajta ideológiai szerepkört töltött be. (...)

Ordass Lajos a börtönbüntetése leltöltése után – miután kedvezményt nem kért – teljes visszavonultságban élt 1956 nyaráig. (...)

Mindszenty József a váci fegyházban embertelen körülmények között töltött büntetése után Püspökszentlászlón, illetve Felsőpetényben volt házi őrizetben.

A *Sztálin* visszaéléseit feltáró szovjet XX. pártkongresszust követően hazánkban is elindult az erjedési folyamat. Ekkor mintegy huszonháromezer törvénytelen ítélet felülvizsgálatára került sor, így *Ordass* rehabilitációjára is.

Mindszenty nem részesült rehabilitációban, mert őt 1956. október 30-án szabadították ki felsőpetényi raboskodásából. *Pallavicini* őrnagy végezte ezt a szolgálatot, ezért őt később kivégezték.

Ordass Lajos és *Mindszenty József* november 2-án, illetve 3-án szólalt meg a szabad magyar Kossuth rádióban. Mindkettejük rádiószózata olvasható a *Szépfalusi István* által szerkesztett, *Mit cselekedjünk?* című kiadványban (Útitárs, Oslo–Bécs, 1963) (...)

1956. november 4-én az orosz csapatok megadásra szólították fel a magyar Parlamentben lévőket. *Mindszenty* ekkor menekült az Amerikai Egyesült Államok követségére; *Eisenhower* amerikai elnök fél órán belül megadta neki a politikai menedéket. Tizenöt évvel később maradt a követségben, csak 1971. szeptember 28-án hagyta el.

Előbb Bécsbe, majd Rómába ment, később a bécsi Pázmáneumban talált állandó lakhelyet. Innen kezdte el azután gondozni a világ számtalan országában élő magyar katolikusokat.

Ordass – *Váradai Lajos* budavári esperes tanácsára – meglátogatta *Mindszenty*t. Az idő rövidsége miatt azonban szó sem lehetett arról, hogy hosszabb tárgyalást folytassanak egymással. (...) Ezt a rövid találkozást használta fel *Mihályfi Ernő* evangélikus egyetemes felügyelő arra, hogy az 1957 novemberében az államhatalommal történt evangélikus tárgyalások megfeneklésekor *Ordass*t *mindszentyzmussal* vádolja meg. (...)

Miközben *Mindszenty József* az amerikai nagykövetségen tartózkodott, és a magyar katolikus egyházban megindult a visszarendezés, aközben az evangélikus egyházban – *Ordass Lajos* második aktív püspökségének köszönhetően – egy majdnem reformációi méretű belső megújulás ment végbe, amely teológiai, személyi, strukturális változások tömegét hozta magával. (...)

Annak, hogy ez a korszak csak nagyon rövid ideig tartott, több oka is volt. A legfontosabb a belső, egyházi elégedetlenség erők megjelenése és az államhatalom által történő támogatása; külső tényező volt a moszkvai kemény egyházpolitikai vonal ráerőltetése a többi szocialista ország egyházpolitikai szervezeteire.

*Ordass*t végül hatalmi szóval távolították el. Utólagos rehabilitáció során az derült ki, hogy harminchárom évvel az ő volt a legitim püspök, de tényleges hivatalát alig öt évig gyakorolhatta.

Az államhatalom mind *Ordass*, mind *Mindszenty* megürült helyére próbálta a maga embereit ültetni. Ez *Ordass* esetében már 1958. november 4-én sikerült, ekkor iktatták püspöki hivatalába *Káldy Zoltán* pécsi esperest. (...)

Mindszenty bíboros hasonlóképpen járt, ő a Casaroli-féle egyházpolitika áldozata lett. A magyar kormány amnesztiát adott neki, ő azonban ezt nem fogadta el, mondván,

hogy a justizmord jóvátétele csak rehabilitáció lehet.

VI. Pál pápa, aki *Mindszenty*t 1971 szeptemberében mártírnak kijáró tisztelettel fogadta, 1973. november 1-jén – mivel kapcsolatait a magyar kormánnyal szerette volna megjavítani – arra kérte őt, hogy mond-

kipíteni, mindkettejük külön-külön vívta meg a maga harcát.

1945–47 között adva volt a három történelmi egyház között az úgynevezett „belső szolidaritás” gondolata. A gondolatot *Ravasz László* református püspök vetette fel, a lényege pedig az volt, hogy mind a három egyház először megpróbálja megtalálni a maga saját teológiai, ekklesiológiai, strukturális útját, és ezután próbálnak az államhatalommal szembeni magatartásukban egy közös frontot kialakítani.

*Ravasz László*nak, *Mindszenty József*nek és evangélikus részről *Raffay Sándornak*, *Kapi Bélának* és *Ordass Lajos*nak sikerült ennek a belső szolidaritásnak hangot adni. A legnagyobb eredménye ennek a gondolatnak az lett, amikor 1947-ben a három történelmi egyháznak egymással összefogva sikerült megakadályozni a kötelező hitoktatás – a kisközpárt által felvetett – eltörlését. A tankönyvkiadás ügyében is történtek eseti együttműködések. (...)

Ordass a maga részéről a keresztyének együttműködését illetően olyan tervben gondolkodott, amelynek révén az állammal kötendő egyezmények időpontját elodázta volna. Ennek érdekében üzenetet küldött – *Vargha Sándor* főtitkár útján – a reformátusoknak, hogy ne siessenek annyira az állammal történő meg egyezésben. A református egyház akkori hangadója – *Bereczky Albert* az élen – nem hallgattak az üzenetre. Ha a nagyobbik protestáns egyház jobb példát adott volna, az döntő támogatást jelentett volna a másik két történelmi egyház számára is.

Az úgynevezett „belső szolidaritás” gondolata *Ravasz László*, *Mindszenty József* és *Ordass Lajos* végleges kikapcsolásával teljesen eltűnt a történelmi egyházak életéből. Helyette mind a három történelmi egyház „saját útra” tért. (...)

Mindszenty kétségkívül a 20. századi egyháztörténelem egyik kiemelkedő személyisége volt. (...) A bíboros a szabadság és az emberi jogok szimbóluma is lett. A harcot azzal a tudattal vállalta, hogy bekövetkezhet az, hogy ennek a küzdelemnek a vértanúja lehet. Amikor *XII. Pius* pápa átadta neki a bíborosi kalapot, akkor figyelmeztette is erre.

Temetésén *Mariazellben König* bíboros azt mondta: „Mártír volt, aki csodálatos helytállással viselte a testi és lelki szenvedéseket, egyházához és népéhez mindig hűen. Egy olyan korszaknak volt a vértanúja, amelyben új mártírtípust teremtett az ideológiai és politikai okokból támadt vallásüldözés.”

Ordass Lajos az alázatos szenvedés példaképe lett. Így írt erről: „Életem értelme az lett, hogy érted és veled szenvedhettem. Úgy lehet: az emberek életem csödjének és gyalázatának tekintik a rajtam eseteket. Én áldlak, Uram, hogy keresztfád tövébe állítottál. Most már tudom: ezért kellett élnem.”

jon le az esztergomi érseki tisztéről és a primási méltóságról. Erre azonban a primás nem volt hajlandó. (...) A pápa *Mindszenty* tiltakozása ellenére 1974-ben megüresedettnek nyilvánította az esztergomi érseki széket. (...)

Mindszenty külföldi tartózkodása alatt a magyar kultúrát, a nagyobb összetartást és a jövőbe vetett hitet erősítette németországi, portugáliai, angolai, kanadai, észak- és dél-amerikai, ausztráliai, új-zélandi útjai során. A hit és az egyház szabadságáért folytatott küzdelme, sokéves rabsága, majd hosszú száműzetése, valamint az elvei mellett kitartás olyan tekintélyt és megbecsülést szerzett számára, amellyel emigráns az elmúlt negyven évben nem dicsekedhetett.

Mindszenty József 1975. május 6-án váratlanul elhunyt. Holttestét ideiglenesen az ausztriai Mariazellben helyezték el a végrendeletében megfogalmazott utasításának megfelelően: „Ha az istentelen kommunizmus csillaga a Magyarok Nagyasszonya és Szent István magyar egéről lehull, vigyék tetemet az esztergomi bazilika kriptájába.” Ez a kívánsága 1991-ben teljesült.

Ordass Lajos húsz évig tartó belső emigráció után halt meg. 1978. augusztus 18-án történt temetése – rendelkezésének megfelelően – szerény körülmények között zajlott le a Farkasréti temetőben. Nem volt gyászjelentése sem, az emberek csak egymástól értesültek a temetés időpontjáról. (...)

Végezetül arra a kérdésre kell választ keresnünk, mi volt az oka annak, hogy bár mind a két egyházfő az evangélium uralmáért küzdött, mégsem sikerült nekik ebben a küzdelemben szorosabb együttműködést

HATÁRON INNEN ÉS TÚL

A ZULU ÉNEKKAR ÉS A MAGYAR HIMNUSZ

Mindszenty gyűrűje Afrikában

► **Denis Hurley durbani érsek 2001-ben egy magyar televíziós stábnak adott interjút. Az idős főpap többek között beszélt Mindszenty Józseffel való barátságáról, s elmondta, hogyan cserélt gyűrűt a magyar hercegprímással.**

„Egy világot rejt az ország” – jellemzik gyakran a Dél-afrikai Köztársaság polgárai hazájukat, utalva a táj és a társadalom sokszínűségére. Ezt a véleményt általában az országba látogató külföldiek is vallják. Másoknak e földről a labdarúgó-világbajnokság, az idősebbeknek pedig az apartheid jut eszébe. Pedig az országot Afrika leg gazdagabb államaként tartják számon, amely azonban ezernyi napi gonddal küzd, s polgárai megtapasztalhatják, hogy a demokrácia meglehetősen nem biztosítja automatikusan mindenki számára a jólétet.

2001-ben egy magyar televíziós stábnal KwaZulu-Natal tartomány fővárosában, Afrika legnagyobb kikötőjében, Durbanben forgattunk. A hét mozgalmasan telt: filmeztünk a Hluhluwe-Umfolozi Nemzeti Parkban, megismerkedtünk az egykor szebb napokat látott zulu falvak színes, turistacsalogató életével, s bepilanthattunk a magyar emigráció hétköznapjaiba is. A fásasztó hét végét a pihenésnek szenteltük. Vasárnap lévén a durbani katedrális kerestük fel.

A templom valóságos kis sziget a metropolis indiai negyedében, s nem messze áll a déli félteke legnagyobb mecsetjétől. A mise előtt betértünk a sekrestyébe, kérve az illetékes engedélyt a forgatáshoz. Magas, szikár, idős atya fogadott, s kedvesen megengedte, hogy a kamera számára ideális kórusról kövessük az istentiszteletet.

A mise kezdetére a templom színpadig ment. A szertartás hangulata erősen elütött a barokk egyházban megszokottól. A tradicionális dallamokat a hívők széles gesztusokkal adták elő, s a szinte táncoló tömeg azt sejtette, hogy Durbanben a helyi kultikus gyökerek szelídültek a kereszténységbe.

A misét a sekrestyében bennünk fogadó, kedves idős úr mondta bíborosi öltözetben, s ekkor tudtuk meg, hogy vendéglátónk Denis Hurley érsek volt. A nyolcvanöt éves főpap a lakosság körében nagy tiszteletnek örvendett, a fehér hívek nagy tudásért, közvetlen személyiségéért kedvelték, a fekete lakosság pedig mint az apartheid egyik legmarkánsabb ellenfelére tekintett fel rá.

A mise végzetével ismét betértünk a sekrestyébe, hogy köszönetet mondjunk a szertartás nem mindennapi élményéért.

Az érsek szívesen válaszolt kérdéseinkre, s jó vendéglátóként személyesen mutatta meg a templomot. Útközben magyarázott, beszélt a hitéletéről, elmondta, hogy a II. vatikáni zsinat változásai nyomán zulu és angol nyelven miséznek. Említette szerteágazó munkáját, a hitoktatás nehézségeit és az egyre erősödő szociális gondokat. Büszkén mesélte, hogy tizenhárom éve működik beteggondozási alapítványuk, amelynek munkájába be-

vonják a rászoruló családtagjait is; ezzel a kezdeményezéssel a nehéz sorú lakosság életkörülményein kívánnak javítani. Véleménye szerint a katolikus egyháznak – az egyszerű plébániáktól a főpapokig – a forrongó társadalomban egyfajta békemissziót is be kell töltenie.

Mielőtt elkészítettük az érsektől, megjegyezte, hogy nagyon szereti a magyarokat. Szavait csupán udvarias gesztusnak tekintettük, de ő folytatta mondanóját, s Mindszenty József hercegprímáshoz fűződő barátságáról is említést tett. Elmesélte: az újján látható gyűrű a hercegprímásé volt.

A televíziósok tamakodó mosolyára lehúzta ujjáról a gyűrűt, s megnézhetjük a belevéselt írást, amely bizonyította eredetét: *Card. Josephus Mindszenty*. Ekkor újra kivettük tartójából a kamerát, s kértük, hogy ossza meg a nézőkkel a gyűrű történetét:

„Amikor Mindszenty bíboros Durbanben meglátogatta az itt élő magyar közösséget, észrevettem, hogy azt a gyűrűt hordja, amelyet a II. vatikáni zsinat után VI. Pál pápától kapott, noha nem volt ott a zsinaton. Láttam, hogy a gyűrűt még nem igazította az újjára, ezt ugyanis minden püspöknek magának kellett elvégeznie. Megkérdeztem az okát, és ő időhiányra hi-

vatkozott. Felajánlottam, próbálja fel az enyémet, s kiderült, hogy mindkettőnek a másik gyűrűmérete az ideális, így cseréltünk. Azóta is büszkén viselem a bátor, állhatatos magyar bíboros ajándékát.”

Ify Géza balatonfenyvesi plébános 1973 novemberében, Mindszenty József látogatása idején Dél-Afrikában a Caritas segítségnyújtó munkáját segítette. A főpásztor látogatására így emlékezik:

„A hercegprímást az országba a dél-afrikai katolikus püspöki konferencia hívta meg. Johannesburg repülőterére érkezett, s az ország vezetői mint a kommunizmus nagy ellenfelét szívesen fogadták. *Balthazar Johannes Vorster* miniszterelnök szinte futott a főpap elé, s Mindszenty körútját is megkülönböztetett figyelem kísérte. Az országban élő magyarok is nagy ovációval várták, magyar zászlók lobogtak, magyar népviseletbe öltözött lányok köszöntötték a jeles vendéget.

A repülőtéri rögtönzött sajtótájékoztatón megmutatkozott a nagy magyar egyházpolitikus humora is. Egy újságíró feltette a kérdést, mi a különbség a barna és a vörös diktatúra között. Mindszenty elgondolko-

zott, s noha az amerikai követségben töltött évek alatt kiválóan megtanult angolul, mégis *Harangozó Ferenchez*, egykori zalaegerszegi káplánjához, munkatársához fordult, hogy szó szerint fordítsa a következőket: *A két diktatúra olyan, mint mikor az eben gubát cserélnek.*

A bíboros látogatásainak megvolt a kötött rendje: két misét celebrált, az egyiket angolul, a másikat pedig magyar nyelven. Ezután fogadta az ott élő magyarokat. Az emigráció természetesen igen heterogén volt, s természetesen gyónatott is. Nagy tiszteletnek örvendett, emlékszem, egyik magyar híve »Főmagasságos Uramnak« szólította.

A durbani látogatás különösen becses volt számára. Egyrészt Hurley bíborossal jó barátságban volt – ezt mutatja a gyűrűcsere is –, másrészt a vendéglátó különleges meglepetést is tartogatott számára. A javarészt zulu hívekből álló székesegyházi énekkar megtanulta a magyar

himnuszt, s ezzel kedveskedett a mártír főpapnak. Három évvel később, egyetemista koromban egyszemeszternyi időt újból Dél-Afrikában töltöttem, s Durbanben felkerestem a kedves vendéglátót. Elbeszélgettünk, s újból megköszöntem neki a nemes gesztust.”

A Dél-Afrikában forgatott film több televízió is műsorára tűzte, és sikere nyomán a következő évben ismét a sokszínű országban forgathattunk. Durbanben laktunk, s a vasárnapot ismét a katedrálisban kezdtük. Mise után felkerestük Hurley érseket, és átadtuk neki az előző évben forgatott film kazettáját. Vendéglátónk meleg szavakkal köszönte meg ajándékunkat.

2004-ben értesültünk a bíboros haláláról. Denis Hurley a huszadik század második felének legjelentősebb dél-afrikai egyházi vezetője volt. 2004. február 28-án temették el a durbani katedrális Miasszonyunkápolnájában. Újján Mindszenty gyűrűje van, mint ahogy az utolsó hercegprímást Hurley gyűrűjével helyezték 1991-ben Esztergomban örök nyugalomra.

■ CSERMÁK ZOLTÁN

A Securitate és az egyházak

Petényi Katalin és Kabay Barna közelmúltban bemutatott dokumentumfilmje, a *Szigorúan ellenőrzött életek* az erdélyi egyházüldözés történetéről mutat be megrázó részleteket. A film két meghatározó egyházi személyiség, *Márton Áron* gyulafehérvári római katolikus püspök és *Tőkés László* egykori temesvári református lelkész sorsán keresztül tanúskodik arról, hogy a kommunista román állam titkosszolgálat, a hírhedt Securitate hogyan igyekezett ellenőrzése alá vonni az egyházak életét.

Az alkotók néhány évvel ezelőtt a magyarországi titkosszolgálat és az egyházak kapcsolatáról készítették a *Ügynökök és hitvallók* címmel. Filmes eszközeik visszaköszönnek új alkotásukban, de ez egyáltalán nem válik a mű kárára.

Hatalomra kerülésük után a román kommunisták úgy döntöttek, hogy a román ortodox egyházon kívül az összes többi egyház működését szoros ellenőrzés alá vonják. A döntés nemcsak a magyarokat és németeket – katolikusokat, reformátusokat, evangélikusokat, unitáriusokat – érintette hátrányosan, hanem a döntő többségben román nemzetiségű görögkatolikusokat is. Az ortodoxokkal való egyesítést elutasító hat görögkatolikus püspököt börtönbe zárták, közülük csak egy szabadult ki huszonegy esztendő múlva, öten az embertelen börtönkörülmények, a napi bántalmazások, kínzások áldozataivá váltak.

A leírt szó kevés arra, hogy érzékeltesse, milyen körülmények között szenvedtek az 1950-es, '60-as években bebörtönzött lelkészek, püspökök. A film készítői döbbenetes képsorokat készítettek Jilava és Máramaros-sziget börtönépületeiről, elhagyott celláiról. A kivégzőtér betonfalában még ma is láthatók a fegyverek lövedékei. Talán azoknak volt „szerencsésebb” sorsuk, akikkel a halálos ítélet sortüze végzett, nem a börtönörök és vállaltatásuk kegyetlenségei.

Márton Áron püspök sem kerülte el a börtönt. 1945 után a román hatóságoknál tiltakozott a görögkatolikusok elleni támadások, az egyház belügyeibe való állami beavatkozás, az iskolák államosítása ellen. Nem volt hajlandó aláírni semmiféle egyezményt az állammal. Népszerűségéről, a bérmáútjain őt fogadó tömegekről archív fényképek és filmfelvételek tanúskodnak.

A püspök 1949-től 1955-ig volt börtönben. Az egyházmegye irányítását titkos ordináriusai vették át, azonban rájuk is a bebörtönzés, néhány esetben a kivégzés várt. A magyar egyházból is ismert békepapok vezetésével a katolikus egyház egy része kiegyezett az állammal. Az állami érdekeket kiszolgáló békepapok egy része a Securitate ügynöke volt. A titkosszolgálat Márton Áron minden mozdulatáról is értesült ügynököknek beszervezett helynökének jelentései révén.

1955-ben nemcsak hívei, de beszervezett ügynökök is vártak a visszatérő püspökre. Megfigyelését az is megkönnyítette, hogy 1956-tól 1967-ig nem hagyhatta el a gyulafehérvári püspöki palotát. Ügynökök aktív segítségével ellenőrizték leve-

lezését, telefonjait, dolgozószobájába pedig lehallgatókészüléket helyeztek el. A megtörhetetlen püspök nemzetközi nyomásra 1967 után hagyhatta el a püspöki palotát, és szolgálhatott 1980-as nyugalomba vonulásáig. Nyugdíjazása után néhány hónappal érte a halál.

A hatvanas évek közepétől a fizikai terror enyhülésével párhuzamosan erősödött az egyházak életének belső kontrollja a beszervezett ügynökök működése révén. A református egyház egyik püspöke, a közös protestáns teológia több professzora a Securitate ügynöke volt. Az ő közreműködésükkel mozdították el egyházi állásaiból Tőkés László édesapját, *Tőkés Istvánt*.

Tőkés Lászlót már teológus korától megfigyelte a Securitate. A titkosszolgálat ügynökeiként beszervezett előjárói mindent megtettek azért, hogy lelkési működési területét a lehető legszűkebb körre korlátozzák.

A film megrázó jelenete, amikor Tőkés László elmeséli, hogyan mutatott be testvérének, *Eszternek* egy szimpatikus fiatalembert. A fiatal ember Tőkés László sógora lett – és a Securitate ügynökeként a család legelső történéseiről is rendszeresen tájékoztatta megbízóit. A titkosrendőrség így értesült arról, Tőkés hogyan tájékoztatta a nyugati közvéleményt a Ceaușescu-diktatúra egyház- és magyarellenes lépéseiről.

A Securitate energiát, pénzt, munkaerőt nem kímélve mindent meggett Temesvár lelkészének teljes ellenőrzéséért. A történet végét ismerjük: 1989 végén a Tőkés Lászlóval szolidaritást vállaló tömegek ellenállása nyomán borzasztó véráldozat árán napok alatt omlott össze Ceaușescu gyűlölt rendszere.

A másfél órás film hatására a nézőben ismét megerősödik az az időnként meg-megingó meggyőződés, hogy a polgári demokratikus rendszer legrosszabb arca sem hasonlítható ahhoz az iszonyathoz, amelyet a kommunista diktatúrák hoztak létre Európa boldogtalanabbik felén.

Hiányérzet azért maradt bennünk. Amennyire jól és összefogottan megismerhetjük a román kommunizmus kialakulásának hátterét, annyira hiányos és esetleges a Ceaușescu-diktatúra bemutatása. Az alkotók szándékuk szerint a román kommunizmus titkosszolgálati egyházüldözésének teljes keresztmetszetét akarták bemutatni, de e helyett két kiváló portréfilmet láthatunk, amelyek mellett a többi felvillantott történet esetleg marad.

Bár a narrátor által elmondott történeti adatok jól megszerkesztettek, a felolvasott dokumentumrészletek meggyőzőek, mozgalmasabb lehetne a film, ha a kortársak és a történész szakértők gyakrabban megszólaltak volna.

A film történeti ismerősek: fizikai terror és kifinomult lelki zsarolás, elbukás és hitvalló helytállás történeti kísérik a hazai egyházak 20. századi történetét is. Lesújtó látni, hogy a brutalitás és megtöretés történetei internacionálisak, felemel el azonban, hogy a helytállás sem ismer ország- és felekezeti határokat.

■ KERTÉSZ BOTOND

E G Y H Á Z É S Z E N E

Celeblét helyett keresztény evangélizáció

► „Eltökélt céloom, hogy azokat a zenészeket segítsem kitörni, akik egyébként soha nem kapnának esélyt a megszólalásra. Céloom, hogy Magyarországot betölthessük keresztény zenéssel azáltal, hogy a kallódó tehetségeket felkutatójuk, felkaroljuk, és adunk nekik egy esélyt” – nyilatkozta az *Evangelikus Életnek* Petneházi Géza, azaz Gianni.

A harmincöt éves, kétgyermekes fiatal ember sikeres popzenészként reménytelinek tűnő zenei jövő előtt állt, lemezszerződéssel a zsebében – ami számos zenekar számára csak álom –, amikor 2003-ban a keresztény popzene felé fordult.

Sok munkával és kis szerencsével jutott el odáig az eredetileg dobos és

talán vonzó zenei társadalomból, a diszkók éjszakai világából, ehelyett a keresztény zenészek közösségét igyekszik segíteni.

Jelenleg mint a pünkösdi egyház országos cigánymissziójának munkatársa járja az országot igehirdető evangélistaként, emellett másokkal együtt azon dolgozik, hogy tehetséges énekeseket, együtteseket kutasson és karoljon fel. Példaként említhető a balassagyarmati cigány gyülekezet gospelcsapata, amelynek egy lemezre való hanganyagát ő rögzítette, majd az országos cigánymisszió és a Reményhír Alapítvány által fenntartott békési stúdióban végezte el az utómunkákat. Dolgozott együtt *Kalmár Tamással* is, aki sikeres rapzenészi karrierjét folytatja egy ideje, immár megtért keresztény zenészként. Albumán Gianni zeneszerzőként és két dalban háttérénekesként is közreműködött.

Szintén felkarolták a székelyhídi cigány gyülekezet dicsőítő csapatát vagy a hajdúhadházi Tüzes Szívek cigány együttest is. A cigánymisszionárius *Szilágyi Róbertnek* dallamos rockzenei albumot vettek fel; a szövegeket a fiatal muzsikusként írták, a zenéket Gianni szerezte.

Ezeket a modern technikával rögzített albumokat nem hozzák kereskedelmi forgalomba, az internetről tölthetők le ingyenesen, mert az a céljuk, hogy minél többekhez eljussanak.

A békési Kegyelem Gyülekezetet és ennek dicsőítő csapatát erősítő Gianninak vannak még tervei a zene terén. Míután az elmúlt években inkább más zenekarok és előadók zenei anyagain dolgozott, egy ideje saját együttese, a Gianni Project újabb CD-je is előtérbe került, amely várhatóan még az idén megjelenik. A tőle megszokott modern diszkózenére épülő, keresztény szövegű dalokat tartalmaz majd, de az üzenetek kicsit mélyebbek, elgondolkodtatóbbak lesznek. Az albumon a tervek szerint egy angol nyelvű dal is helyet kap, melyet egy floridai gyülekezet zenészei írnának meg – a kiküldött szövegkönyv alapján –, és ők is adnának elő. Így Gianni üzenete egy világnyelven sokkal többekhez tud majd eljutni.

– Az én példám mutatja, hogy Isten bárkit tud használni: volt DJ-ket vagy kigyógyult drogosokat, tanulatlanokat, tényleg bárkit. Valójában ő teszi értékessé az embereket. Nem felekezetekben kell bízni, felekezeteknek gyűjteni a híveket, hanem Isten királyságának. Akár a zenén keresztül is – szögezi le Petneházi Géza, azaz Gianni.

■ SZEGFŰ KATALIN

VISSZATEKINTÉS AZ IDEI EZ AZ A NAPI-RA

Rap és dance Isten dicsőítésének szolgálatában

A reformáció hónapjában az *Ez az a nap!* szervezőinek sikerült újat felmutatniuk, ihletett, tartalmas impulzusokkal ellátniuk a fesztiválon részt vevő hívó közönséget. A hazai és nemzetközi keresztény zenei élet előadói mindannyian mély elhivatottságukról tettek tanúbizonyságot a műsorban szöveggel és zenével egyaránt október 20-án a Papp László Budapest Sportaréna színpadán.

A már évtizedes múltra visszatekintő rendezvény, amelyet a nemzetek fölötti összetartozás és az ökumené jegyében szerveznek meg esztendőről esztendőre, nemes, fontos és szükséges misszió gyorsan változó napjainkban. A fiatalok – mert kimondatlanul is ők a célközönség – vallási közösségekhez való tartozása, kötődése ártalmaktól óvhatja meg őket. Amikor a média sajnos oly gyakran nem az értékeket közvetíti, hanem a talmi árasztja ránk, figyelemre méltó egy ilyen fesztivál, el kell fogadni az amerikai típusú show-elemekkel megtűzdelt hálaadó és dicsőítő nap létjogosultságát.

Sokan gondolták úgy az idén is, hogy valóban ez az *a nap!*: a Budapest-sportaréna október 20-án délután megtelt – a legfelső karzatot kivéve – a szerzte az országból, illetve határainkon túlról érkezett közönséggel.

László Viktor, a rendezvény – minden elismerést megérdemlő – főszervezője nem pusztán felkonferálta a fellépőket: szavai a sok ezer wattal dübörgő zene mellett is segítséget adtak a folyamatos imádkozáshoz, a lelki elmélyüléshez. A szervezésben és a rendezvény lebonyolításában egyébként mintegy ötszáz színpadi szereplő és további ötszáz önkéntes segített, tanúsítva összetartozásukat, a közösen tenni vágyását.

A fő attrakció az ötórás, imádkozással összekötött koncert volt, melyet Magyarország legnagyobb kórusa, a fennállásának tizedik évfordulóját ünneplő *Golgota gospelkórus* nyitott meg. A jó néhány külföldi és magyarországi helyszín után a *Golgota Beánek* az arénát is, jó hangulatot teremtve a további produkciókhoz.

Ismerősként üdvözölte a közönség az est további magyar fellépőit is. A debreceni *Dics-Suli* zenekar és *Csiszér László* tartalmas zenei és lelki utralóval szolgálta a dicsőítést. A *Lakatos Péter* által 2001-ben Isten dicsőítésének szándékával életre hívott nyári dicsőítőiskola alapítása óta folyamatosan növekvő érdeklődés kíséri. Így a Dics-Suli zenekarának profi zenészei a koncerten e missziós munkájukból is ízelítőt adhattak.

Külön kiemelendő *Pintér Bélának* és együttesének fellépése. Pintér

a magyar keresztény könnyűzene egyik kiemelkedő előadója és dalszerzője; énektudása, technikai felkészültsége és szövegeinek zenei formákba öntése átütő erejű. Tőle szin-

hatnak ezeknek az embereknek, irányt mutathatnak az igazi hit felé. Ahogy West mondta, ő Dél-Manchesterben teszi, amit tenni tud a saját, Istent dicsőítő szövegeire írt rapzenéjével.

Pintér Béla (jobb szélén) és Csiszér László (középen) közös éneke

te váltás nélkül vette át a szót, a helyet *Csiszér László*, és remek produkciót nyújtott. Az erdélyi származású énekes karakteres, művészi gitárjátékával, megformált szövegeivel megörvendeztette a hallgatókat. Elhivatott előadó, aki bejárta Erdélyt, Délvidéket és Magyarországot egyaránt.

Noel Richards, *Tim Hughes* és *Matt Redman* (lent balra) – utóbbiak alkotótársak is – hasonló, mégis egyéni stílusú gitárosok, zeneszerzők és szövegírók, mindannyian a keresztény zene világszerte ismert képviselői. Hughes a Worship Central nemzetközi dicsőítő szervezet megalapítója, s feladatának tekinti a fiatal generáció figyelmének felkeltését, egyházbá való bevonását keresztény szövegei és zenéje által is. Ezt ezen az estén is bizonyította.

Matt Redman előtt a brit zene néhány éve befutott, fiatalokból álló sztáregyüttese, napjaink rap-dance stílusának egyik képviselője, az *LZ7* (lent jobbra) lépett színpadra. A küzdőtérre állók óriási ovációval fogadták a félplayback előadást. Az *LZ7* professzionális, legmodernebb hangszínekből kikevert és fülpróbáló ritmusokkal kísért szövegei bemutatták, hogy milyenek látja az egymás iránti szeretetet, Jézust, környező világunkat fiatalok *Lindz West*, az együttes frontembere.

Az együttes tagjai egy keresztény karitatív szervezet, a The Message Trust részeként iskolákban lépnek fel, évente több tízezer fiatalhoz eljuttatva az evangélium üzenetét. A családok szét-esése, a lelki támasz nélküli fiatalok elkallódása ráirányította figyelmüket arra, hogy a zenével segítséget nyújt-

Matt Redman, a brit dalszöveg- és könyvíró, zenészt, gitároszt már visszatérő fellépőként üdvözölte a közönség, a fiatalok szinte végig az előadóval együtt énekeltek a számokat. *Redman* dicsőítő dalait sok százezen nézték, hallgatták már élőben a világon; a művész munkáját számos alkalommal elismerték a zenei Dove-díjjal. A dalok – melyeket *Redman* a feleségével közösen ír – arra tanítanak, hogy Isten az élet nagy viharain is keresztülviszi híveit.

A sportarénában ezen az estén – a koncert zárásaként – a legismertebb szerzeményeiből nyújtott át egy csokorra valót. Ezek voltak a program legbensőségesebb, legszebb pillanatai. A sikeres programot mindezek után közös ima zárta – több nyelven, mégis közös gondolatokkal.

Az *Ez az a nap!* összes fellépője Jézus követője volt; a modern kor hit-térítői ők, akik a zene szárnyán viszik el a Biblia tanítását hallgatóikhoz. Kiki a saját, maga formált zenei világban a hívőként megélt mindennapjait is közvetítve.

Említésre érdemes a fellépők mögött folyamatosan vetített, profin megtervezett s az elhangzó zenéssel összehangolt színes képi háttér. Emellett a dalszövegeket is folyamatosan lehetett követni a fordításukkal együtt, így a lelkes közönség bármikor csatlakozni tudott az előadókhöz, a többiekkel együtt átélve a közös éneklés örömét.

Magyarország szellemi-lelki megújulásáért zengett a színpad, a lelátó a több ezernyi emberrel, akik hit-tel és reménnyel távozhattak az idei *Ez az a nap!* végén.

■ HETESSY CSABA

E – EGYHÁZZENE

Dallamos, jóízű találkozó

► **Hála Istennek, egyre nehezebb olyan evangélikus templomot találni Észak-Pest és Nógrád megyében, ahova az évenként – a reformáció hetében – megrendezett énekkari találkozó résztvevői beférnének. Idén tizenkét kórus jelentkezett, összesen kétszázhatvan énekesrel.**

Pontosan húsz évvel ezelőtt született meg az egyházmegye akkori vezetésének az az ötlete, hogy a Galgamente lutheránusai a reformáció emléknapijának környékén valamilyen formában gyűljenek össze, így éljék meg evangélikusságukat és magának az egymással való találkozásnak a megerősítő örömet.

Ezek a gyülekezetek valóban egy „fészkaljához” tartoznak: az ősök több mint háromszáz évvel ezelőtt

költöztek erre a környékre, alapításukkor a településeken tisztán evangélikus, szlovák ajkú lakosság élt. Az éneklés szeretete is nemzedékről nemzedékre öröklődött.

Ebben az évben az acsai templomban volt október 28-án a várva várt találkozó. Jó hangulatban gyülekeztek az énekkarok, sokan üdvözölték egymást ismerősként. A megjelenteket *Johann Gyula*, a házigazda Észak-Pest Megyei Egyházmegye zenei felelőse köszöntötte, majd szólította a „pódiumra” egymás után a kórusokat.

Két-két művet adtak elő a következő gyülekezetek énekkarai: Vác, Rád, Penc, Acsa, Erdőkürt, Iklad, Domony, Aszód, illetve Nógrád megyéből Vanyarc, Galgaguta és Ósagárd.

Szíve mélyén mindenki az Aszódi Evangélikus Gimnázium kórusának örült leginkább. A mintegy hatvan gyerek látványa, az üde gyermek-

hangok, a bátor, jókedvű előadásmód nagyon szép perceket ajándékozott a jelenlévőknek.

Közben „pihenésként” *Kendei K. Péter*, a Luther Kiadó igazgatója tartott előadást a Luther korabeli könyvnyomtatás és a reformáció terjedése közötti összefüggésekről. *Laczi Roland* csövéri lelkész áhítata néhány percre elcsendesítette a vendégeket.

A koronát a találkozóra mindig a közösen megtanult és előadott mű teszi fel. Idén *Szabó Andrásné* vezényelte a nagy kórust, amely *L. Osiander Erős vár a mi Istenünk!* korálfeldolgozását szólaltatta meg, az eredeti lutheri ritmussal.

Az éneklés utáni szeretetvendégségen valaki így fogalmazott: „Jóízű találkozó volt!” Az együttlét résztvevői újra megtapasztalhatták, hogy a reformáció ma is felülről jövő erővel formál és megerősít.

■ MEKIS ÁDÁM

Luther a muzsikáról

► **Márton-nap alkalmából múlt vasárnap a Budapest-Deák téri gyülekezet megkoszorúzta a templom falán lévő Luther Márton-emléktáblát. Az alábbiakban dr. Kamp Salamonnak, a Lutheránia ének- és zenekar karnagyának ez alkalommal mondott ünnepi beszédét közöljük rövidítve.**

Luther zenefelfogásának forrása *Augustinus*, aki a zenét „donum Dei”-nek, Isten adományának tekintette. Amikor Luther azt írja: „Die Musik ist eine Gabe Gottes”, egyértelművé teszi, hogy a zene nem *scientia* (tudomány), hanem mindenekelőtt *creatura*, mégpedig Isten teremtménye.

A zenén keresztül lehetősége nyílik az embernek arra, hogy a felfoghatatlan isteni bölcsességre lásson, s a Teremtő arcának vonásait megpillantsa. Az Isten bölcsessége hangzatokban és harmóniákban válik felfoghatóvá, melyek létrejötte számára nyolcan fejezhető ki, ahogyan a *Bölcsesség könyvében* olvassuk: „Te mindent mérték, szám és súly szerint rendeztél el.” (Bölcs 11,20)

1530-ban Luther a zenére vonatkozó nézeteit így foglalta össze röviden: „Szeretem a zenét mert az: 1. nem az emberek, hanem az Isten adománya; 2. mert a lelket megvidámítja; 3. mert elűzi az ördögöt; 4. mert ártatlan örömet (boldogságot) teremt. S eközben eltűnik harag, vágyakozás és önhittség. A teológia után a zenének adom az első helyet. Ez Dávid és az összes próféták példáján könnyen belátható, akik minden mondanivalójukat versekben és énekekben fejezték ki.”

E tömör megfogalmazás második felére külön is érdemes odafigyelnünk. Dávid zoltáráénekeivel űzi el Saul rossz szellemét. Luther maga is megtapasztalta, hogy a zene képes elűzni a bánatot. „A szomorúság szelleme a sátán, következésképp elviselhetetlen számára az öröm; ezért a zenétől messze távol tartja magát.”

A zene képes megfutamítani a sátánt, ezért került Luther gondolkodásában közvetlenül a teológia mellé, és ezért kapott a zene és az evangélium hirdetésének egységes eszméje közötti szoros összefüggés különleges hangsúlyt.

„Az Úrnak énekelni nem azt jelenti, hogy mindig vidámak legyünk és örüljünk, ellenkezőleg: az »új« ének a kereszti éneke, és ez azt jelenti, hogy a szomorúságok közepette, sőt a halálban az Isten, akit magasztalsz, mindig veled van.”

Hogyan írt erről Luther a 95 tétel magyarázatában?

„A kereszti teológusa (vagyis aki a megfeszített és elrejtett Istenről beszél) azt tanítja, hogy a bűntetéseket, a kereszti, a halál a legeslegdrágább kincs és a legeslegszenzibb hagyomány, melyet maga e teológiának ura szentelt és áldott meg, nem csupán a legeslegszenzibb teste szenvedésével, hanem az ő mindenekfelett szent és isteni akaratának szeretetével, és azokat úgy hagyta ránk, mint amelyek valóban megérdemlik, hogy csókolgassuk, keressük és magunkhoz öleljük őket. Igen, boldog és áldott az, akit Isten méltónak ítélt arra, hogy a Krisztus hagyománya e kicsinyek ajándékát megnyerje, és még inkább, aki érzi, hogy az ajándékot megnyerte.”

Meggyőződésem, hogy Krisztus hagyománya e kincseinek ajándékát az evangéliummal – amely az auten-

tikus létezésről szóló egyetlen kinyilatkoztatás, mert Jézus Krisztus valóban Isten Fia – megnyertük.

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

Az isteni kinyilatkoztatást a számunkra legerősebb zenei nyelven a lutheránus korál őrzi, melynek megszületését és alapvető istentiszteleti jelentőségét Luthernek és munkatársainak teológiai munkássága készítette elő. A lutheránus énekköltéssel születik az evangélikus egyházzene legdrágább zenei kincse, a korál, amely a lutheri egyháznak sérthetetlen egyéni arculatát és tanítását megőrző sajátos öröksége. Ennek folytán a rímekbe szedett strofikus gyülekezeti ének az istentisztelet lényeges elemévé vált, és – a prédikáció mellett – mint az evangélium hirdetésének élő hangja a reformáció egyik legjelentősebb eredménye.

A korál egyetlen belső igényből született: „Ich glaube, darum rede ich” – Hiszek, ezért szólok. (Zsolt 116,10) Ennek megfelelően a korál-szerző mint igehirdető, mint exegéta lép a gyülekezet elé. Ahogyan a prédikáció kerül az istentisztelet középpontjába, úgy kerül a zene centrumába a személyes hitvallás. Az ortodox tanítás dogmatikus szigorja mellé a hitvallás személyes istenélményének közvetlensége és melege társul. A lélek a zene hangjaival forró szenvedélyekről, a halál fájdalomról, mennyei üdvösségről, kínzó büntetetről, bűnbánatról és vágyakozó Jézus-szeretetről énekel.

Merjünk hát személyesek lenni ma is, mert a személyesség mindenkor üdvöt is jelent. Mert ne feledjük, felelősségünk óriási. Ha mi nem örizzük, ápoljuk és adjuk tovább a ránk bízott lutheránus zenei értékeket, kitől fogják örökölni az utánunk jövő nemzedékek az evangélikus szellemet?

„Hogyan vallod meg hitedet?” – hangzott a kérdés valamennyiünk felé ifjúkorunkban konfirmációnk alkalmával, és hangzik ma is. S rá a felelet: „Vallom az evangélikus keresztyén egyház tiszta és igaz tanítását, és hozzá hűséggel ragaszkodom.”

Ezt a tántoríthatatlan hűséget és ragaszkodást kérem számon mindannyiunktól, mint akik tudják, hogy a kisebbség az igazságot követi, a többség az igazság látszatát.

A nagyszívűség és a hűség mellett a korálban megőrzött lutheránus hitvallás a legfőbb kincsünk, mellyel bizonyosságot tehetünk a lutheri felismerés mellett: a lélek senkinek sem adatik másként, egyedül a Jézus Krisztusban való hit által.

Istentisztelet Bach-kantátáival

J. S. Bach kantátái igazán az istentiszteletben szólhatnak meg, hiszen úgy írta őket, hogy együtt lélegezzenek a liturgiával és az elhangzó mondatokkal.

A ferencvárosi evangélikus gyülekezet november 4-ei reformációi istentiszteletén *Gémesi Géza* karnagy vezetésével a *Budapest-Hegyvidéki Kamarazene*kar nagyszerű zenészei a fiatal énekesekből álló *Ferencvárosi Kántorátussal* karöltve adták elő *Bach Ein feste Burg* (BWV 80) kantátáját. Az esemény a Gát utcai katolikus templomban volt, mely az evangélikus közösség lelki otthona.

Ezen a novemberi vasárnapon a fenséges zene, a csodálatos bachi harmóniák kihallatszottak a kapun is,

mintegy jelképszerűen mutatva az egyház küldetését.

A kantáta bemutatójának közreműködői voltak: *Juhász Orsolya* (szoprán), *Werner Ágnes* (alt), *Ujházy Márton* (te-

nor), *Muntag Lőrinc* (basszus), *Kertész Rita*, *Zétényi Tamás* (continuo). A kántorátus vezetője *Muntag Lőrinc*. Az igét *Koczor Tamás* hirdette.

■ ROMÁN PÉTER felvétele

Közösségformálás és szolgálat – egy gazdag életút tükré

Ünnepi hangverseny *Rezessy László* tiszteletére

► **Szépszámu emlékező gyülekezet töltötte meg a budahegyvidéki evangélikus templomot november 11-én, amikor zenés áhítat keretében *Rezessy László* egykori főiskolai tanszékvezető, karnagy, orgonaművész emléke előtt tisztelgettek századik születésnapja alkalmából.**

Felix Mendelssohn B-dúr szonátájának (op. 65) hangjai után *Keczkó Pál* helyi lelkész köszöntötte az egybegyűlteket, majd a *Dicsértessék, Uram, örökké szent neved* kezdetű ének hangzott el az 1997-ben elhunyt *Rezessy László* orgonaprelúdiójával. A szerző gazdag szakmai életútját a gyülekezet kántora, *dr. Ecsedi Zsuzsa* idézte fel. A megemlékezésen felszólalt az „ünnepelet” több kórusműve és zoltárfeldolgozása.

A karnagy, orgonaművész műhatatlan érdemeket szerzett a budahegyvidéki gyülekezet kántoraként, amikor az 1937–1949 közötti időszakban énekkart szervezett, amelyet 1956-ig vezetett.

Szerteágazó képzettségei közül kiemelkedik az 1946-ban, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán megszerzett egyházkarnagy diplomája. Több nemzedék került ki a keze alól, abból a környezetből, amelynek alapjai *Kodály* emberközpontú nevelési elvein és zenei világán nyugszanak.

A budapesti Állami Pedagógiai Főiskola, majd az egri tanárképző főiskola tanszékvezető főiskolai tanáraként tevékenykedett évtizedeken keresztül. Szinte minden területen kivette részét az ifjúság zenei neveléséből, így a tanítás mellett jelentős számú pedagógiai kotta szerkesztésében vállalt vezető szerepet.

Gyülekezetét sem hagyta el, 1975–

1997 között a budahegyvidéki gyülekezet karnagyaként szolgált. Erre a szép időszakra emlékezett *Dobó Józsefné*, *Marietta*, a gyülekezeti énekkar egykori tagja, megható emlékeket felidézve. Megemlítette többek között az 1996 júniusában bemutatott, *Exodus* című oratóriumot, amelynek szövege – a megemlékezésen is jelen lévő – *Mohr Tamás* munkája, zenéjét pedig *Rezessy László* írta. A zeneszerző, aki élete végéig kötődött evangélikus gyülekezetéhez, hét hónappal élt túl művének bemutatóját.

Az emlékező alkalmon a gyülekezet énekkarának tolmácsolásában részletek is elhangzottak az oratóriumból *Hikisch Zoltán* vezényletével.

Az ünnepségen *Csorba István* mutatta be azt a jubileumi kottakiadványt, amelyet *Rezessy László*, *id. Fasang Árpád* és *Sulyok Imre* művei előtt tisztelgően jelentették meg.

■ – HETESSY –

Időnk véges, Teremtőnk örök

Tizenöt éves a nagycserkeszi templom

► Az alig kétezer lakosú Nagycserkesz címerének középpontjában egy templom látható, amelyet tizenhét kis házi-kóvesz körül. A község honlapján olvasható leírás két mondata a címer „rejtélyét” ekképpen fedi fel: „A településképből az evangélikus templom mint jelentős középület emelkedik ki. (...) A község 1952-ben alakult a Nyíregyháza határában fekvő 18 tanyabokor egyesítésével.” A címer ezek szerint meglehetősen fiatal, hisz maga a – majdnem hét éven át épülő – templom is csupán tizenöt évet tudhat maga mögött. November 11-én a vasárnapi istentisztelet alkalmával a nagycserkeszi és környékbeli evangélikusok az 1997-es szentelési ünnepre emlékeztek.

A hálaadó istentiszteleten dr. Fabiny Tamás Zsolt 117,2 („Mert nagy az ő szeretete

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

irántunk, az Úr hűsége örökké tart”) alapján hirdette Isten igéjét.

A földi tér és idő mulandósága, amelynek feszültségében él az ember, Isten örökkévaló-

ságának egy piciny darabkája – mondta az Északi Egyházkerület püspöke. Isten azon-

A liturgiában *Torzsa Tamás*, a gyülekezetben négy éve szolgáló lelkész és *Zsarnai Krisztián* esperes szolgált, míg énekkel a gyülekezet fiataljai, az asszonykör és a görögországi cigánymisszióban részt vevők.

Az ünnepi közgyűlés keretében a gyülekezet lelkésze – kiegészítve a templom alagsorában megtekinthető templomtörténeti és gyülekezet-történeti kiállítást – röviden beszámolt az elmúlt évtizedek eseményeiről, megemlítve azt aényt is, hogy „az evangélikus településen a templomépítés gondolata már a második világháború előtt felvetődött”. Sorait ekképp zárta: „A Nagycserkeszi Evangélikus Egyházközség a múltját és jövőjét is egyedül a mindenható Isten oltalmában látja és reméli, kérve az ő megtartó jelenlétét a közösség számára!”

■ HHÁ

dozza, mégpedig az ünnepnap-i istentiszteletek alkalmával. Ez azonban önmagában kevés. Több, Istennel töltött időre kell vágyunk, és így többet szakíthatunk ki az ő idejéből, amelyet vele tölthetünk. Az idő nemcsak órákból és percekből áll, hanem akaratból és szeretetből. Ajándékozunk meg egymást időnkkel, amelyet mi is csak kapunk, de teremteni nem tudjuk. Akit igazán szeretünk, annak szívből adunk belőle: Istennek és embertársainknak – helyezte a jelenlévők szívére Fabiny püspök.

A liturgiában *Torzsa Tamás*, a gyülekezetben négy éve szolgáló lelkész és *Zsarnai Krisztián* esperes szolgált, míg énekkel a gyülekezet fiataljai, az asszonykör és a görögországi cigánymisszióban részt vevők.

Az ünnepi közgyűlés keretében a gyülekezet lelkésze – kiegészítve a templom alagsorában megtekinthető templomtörténeti és gyülekezet-történeti kiállítást – röviden beszámolt az elmúlt évtizedek eseményeiről, megemlítve azt aényt is, hogy „az evangélikus településen a templomépítés gondolata már a második világháború előtt felvetődött”. Sorait ekképp zárta: „A Nagycserkeszi Evangélikus Egyházközség a múltját és jövőjét is egyedül a mindenható Isten oltalmában látja és reméli, kérve az ő megtartó jelenlétét a közösség számára!”

■ HHÁ

Hálaadás – több okból, több nyelven

► A hazáért és a gyülekezet hazáért áldották az Istent november 11-én Nagybánhegyesen. A Békés megyei település evangélikusságával együtt ünnepeltek a környező, szintén szlovák gyökerekkel rendelkező helységek evangélikusai, sőt a bánhegyesiek „őshazájaként” ismert Nagylak lutheránusai is.

Éppen százhetven évvel ezelőtt érkeztek a ma már román oldalon fekvő Nagylakról a bánhegyesi pusztába azok a szlovák anyanyelvű evangélikus családok, amelyek letették a mai Nagybanhegyes alapjait. Gyülekezetüket százötvenöt évvel ezelőtt alapították, és néhány év elteltével fel is építették első templomukat.

A jelenleg gyülekezeti házként működő vályogépület érdekessége, hogy magtárként is funkcionált, ugyanis padlásán tárolták a gabonában beszolgáltatott egyházi adót. A műemlék házat az ősz folyamán pályázati pénz segítségével újította fel a gyülekezet.

Az ünnepi délután a templomkertben kezdődött: a jubileum alkalmából a helyi szlovák nemzetiségi önkormányzat tagjai a szlovákok hagyományosan tekinthető hársfájából ültettek el egyet. Az ünnepi istentisztelet liturgiájában *Lázár Zsolt* esperes és *Lászlóné Házi Magdolna*, a gyülekezet lelkésze mellett *Juraj Bálint* nagylaki evangélikus esperes szolgált magyar, valamint szlovák nyelven. Zenével vett részt az Istendicséretben a tótkomlói fúvósok kvartettje, *Ocsovszki Illdikó*

békéscsabai népdalénekes és a nagylaki evangélikus gyülekezet kórusa.

Gáncs Péter elnök-püspök 2Kor 9,15 alapján tartott igehirdetésében rámutatott, hogy egyszerre adnak hálát a bánhegyesiek hazáért és házért. A püspök emlékeztetett rá: sok helyen hamarabb épült templom és iskola, mint családi

KISS TAMÁS FELVÉTELE

ház. „Az a helyes, ha a hálaadás az első szó. Szóljon a hála magyarul, szlovákul, németül vagy bármilyen más nyelven, a legfontosabb, hogy ne felejtünk el köszönetet mondani Isten ajándékaiért!” – figyelmeztetett az igehirdető.

Lászlóné Házi Magdolna gyülekezeti lelkész beszámolt arról, hogy a helyiek által csak kistemplomként ismert gyülekezeti ház falait és padlóját szigetelni kellett, felújították a tetőt és a homlokzatot, új padlóval és burkolattal gazdagodott az épület. A rekonstrukció eredményeképpen új arculatot kapott a közösségi terem, míg egy másik helyiségben állandó kiállítást rendeztek be a hagyományokra igen büszke egyházközség tárgyi emlékeiből.

Az ősz folyamán az épület-felújítás mellett a gyülekezet-építésre is újabb esélyt kapott Istentől a nagybanhe-

gyesi evangélikusság: a község oktatási intézményeit átvette a katolikus egyház, így egyszerre nyolc iskolai osztályban, továbbá az óvodában is elindulhatott az órarendbe épített protestáns hitoktatás.

■ -Ó -Ó -A

Mi a jól működő keresztény közösség titka? Szinte biztos, hogy a mai Magyarországon a pénz az első, amely eszünkbe jut. Nem dűskálunk benne, rengeteget hallunk róla, és lassan mindent kórre rendezünk. Életünk közepe lett, amin a szívünk csüng. (Luther Istent jellemezte így a *Nagy kátéban!*)

Szinte biztos, hogy a mai Magyarországi Evangélikus Egyházban sok-sok embert jelölünk meg feltételként. Ahol rengetegen vannak, az a jól működő közösség, gondoljuk. Sűrűn panaszkodunk az emberhiányra. Kevés középkorú, kevés férfi, kevés fiatal, fogyó létszám. Nincs elég pénz, nincs elég ember, tehát ne is beszéljünk jól működő keresztény közösségről...

Természetesen fölösleges álmodni. Bizonyos külső feltételek, adottságok nélkül lehetetlen közösséget építeni. Kérdés persze, mennyi az elég, és az is kérdés, mit kezdünk a meglévővel.

A keresztény közösséget egyebek között a különbözteti meg az összes többitől, hogy benne minden tag megtalálja a maga feladatát. Ki tudja bontakoztatni azt az egészen sajátos adottságot, amelyet ő kapott Istentől, és karizmájára szükség van. Az a közösség működik jól – legyen bármilyen kicsi –, amely arra inspirál, jó közösség felfedezék és a közösség építésére használják karizmájukat.

A déli kerület közgyűlése és egyházmegyei elnökségei üléseztek az elmúlt héten. Kerületként szeretjük magunkról azt gondolni, hogy összetartó, jó közösség vagyunk. Mediterrán jó kedély – ahogyan püspökünk

emlegeti. Ugyanakkor szeretünk tanulni, tájékozódni, együtt gondolkodni. Ezúttal azokról a vezetési stílusokról beszélgettünk, amelyek nélkülözhetetlenek a jól működő keresztény közösségekben.

A mediterrán jó kedély szellemében november 8-án a Puskin utcai püspöki hivatalban közös vacsora indította az összejövetelt. „Vision night”-nak, a látás estjének neveztük ezt a néhány órát. Mi a látásod a rád bízott közösség jövőjéről? – ezt kérdeztük egymástól. Bátor egyház, amely üzenetével ki mer lépni megszokott köreiből a „kerítésen kívülré”. Szolidáris egyház, amelynek gyülekezeti nemcsak szavakkal, hanem tettekkel és tartósan képesek együttműködni. Fennmaradó egyház, amely megőrzi gyülekezeteit, hogy például harminc év múlva is meglegyen mind a tizenegy, amely most alkot egy egyházmegyét.

Ha nem tudunk szakítani a közömbös, langyos hozzáállással, ha mindig másoktól várjuk segítséget, nem lesz jövőnk. Az a döntő, hogy leássunk az alapokig, és a lényegről beszéljünk. Hogy konzerv-istentiszteletek helyett megerősítő, lelkinet üdítő, életet adó legyen az a vasárnap reggeli óra, amelyet a templomban töltünk. A lényeg legyen a legfontosabb, és ne kerüljenek perifériális témák a centrumba.

Mit tudsz tenni mindeztért? – folytattuk másnap reggel a tanulás jegyében az Evangélikus Hittudományi

Hogy jól működjön

Ülésezett a Déli Egyházkerület

Egyetem egyik előadótermében. *Légy bátor, és vezess!* – *Bill Hybels* könyvét kapta ajándékba minden kerületi elnökség a beiktatási istentiszteleten. Ebből a könyvből „tanultunk” most közösen. Tízféle vezetési stílust tanulmányoztunk, amelyek három csoportba köthetők.

A közösség lényegének, fő irányának meghatározásával foglalkozik az első. A *látnok* típusú vezetés merészen előretökint. Megmutatja azt az ideális célt, amely még elérhető. A *stratégia* pontosan meg tudja határozni, mely lépések szükségesek az ideális cél megközelítéséhez. Az *irányadó* akkor lép működésbe, amikor útkeresztelkedéshez értünk, és dönteni kell: merre tovább? Belevágunk, vagy legyünk óvatosak? Két erős vélemény közül melyiket kövessük?

A második csoportba a közösséggel törődés stílusjegyei tartoznak. Felfedezi az alkalmas embereket a nekik megfelelő feladat elvégzésére a *csapatépítő*. Személy szerint törődik az emberekkel a *pásztor*. Megtalálja a visszajelzés jó szavait az *ösztönző*. A *hídépítő* pedig komoly empátiával és diplomáciai képességgel rendelkezik. Összebékíti, egymáshoz tereli az árkok két oldalán álló csoportokat.

Magával a közösség működésével törődik a harmadik csoportba tartozó vezetői karizma. A *vállalkozó* nagyon szeret újat alkotni. Érzéke

van a pillanat megragadásához, amikor valami újat lehet létrehozni egy gyülekezetben. Az *újjaépítő* a romhalmaz hozza lázba. Amitől mások elkeserednek, annak ő szívesen nekilát, lelki szemei előtt már látja a megújított épületet vagy közösséget. A *menedzser* észreveszi a működési hibákat, a zökkenőket. Pontosan

Pénteki tanulás az EHE-n

tudja, hogyan kell kikormányozni a kocsit az árokból vagy a zsákutcából. Ő az, aki képes rendet teremteni a káoszban.

Kerestük a saját stílusunkat: mi jellemző ránk? Mindannyian vegyes adottságokkal bírnak. Két-három vezetői stílus jegyeit ismertük fel

magunkon. És persze azt is, ami nagyon távol áll tőlünk. Ezeket kell megőriznünk, ezeket kifejlesztelnünk, ezekhez pedig embert keresni magunk mellé – konkretizáltuk a tanulságokat.

Úgy esett, hogy a déli kerületi összejövetelre röviddel az új zsinat megalakulása, vagyis az országos vezetők (elnök-püspök, országos felügyelő, zsinati elnökség) megválasztása előtt került sor. Így aztán megkérdeztük: milyen vezetési stílusra van leginkább szüksége ma a Ma-

gyarországi Evangélikus Egyháznak? Egyértelmű, konszenzusos válasz született, mégpedig nagyon gyorsan. *Látnok* kell, *pásztor* és *menedzser*. Adja meg Isten azokat, akikkel vezetni tud, pásztorolni és rendet teremteni.

■ SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA

Bicska

Vasárnap reggel a sekrestye mellett a gyermekkórus gyakorolt: „Vasárnap van, együtt van már a sok kisgyerek, / Egész hadsereg, / Énekel, nevet, mert együtt mindig jó, / S az énekszó / Csak Jézust dicséri, és arra kéri: / »Maradj velünk, Urunk, / Légy hű társunk, / Fogadd el, kérünk, a mi barátságun-gun-gunk!»

Az első osztályos *Milán* és kishúga, *Janka* keresztlőjére készültünk. Ismertük őket. A szülők, *Gábor* és *Edina* tavasszal konfirmáltak, elmondták a gyülekezet előtt, hogy egy életre döntöttek Jézus Krisztus mellett, és szeretnék gyermekeiket is ebben a hitben nevelni. Jött azonban a kérdés: kik legyenek a keresztszülők?

– Szeretnénk, ha nemcsak külsőség lenne, hanem komolyan is vennék a keresztszülői hivatást – mondták Edinának.

Hosszú hónapok után végül találtak a rokonságban egy házaspárt, akik vállalták, hogy rendszeresen imádkoznak Milánért és Jankáért, és maguk is példás keresztyén életet élnek.

Mivel a keresztség lényegéhez tartozik a közösségbe fogadás, a keresztelőn az első kérdés a gyülekezetnek szólt a liturgiában:

– Testvérek, vállaltátok-e, hogy imádságban hordozzátok Milánt és Jankát?

– Vállaljuk! – hangzott a közel százfős válasz.

Ezután az oltártérbe sereglett hitanos korúak következtek.

– Kedves gyerekek! Vállaltátok-e, hogy jó magaviselettel segítitek Milánt és Jankát a tanulásban és az Úr Jézushoz való ragaszkodásban?

– Vállaljuk! – hangzott teli torokból, amit rögtön meg is pecsételtek kedvelt „gun-gun-gunkos” énekekkel.

A szülők, keresztszülők fogadalmótetele után arra kérte a lelkész Milánt és Jankát, hogy mivel már nem karonülők, maguk mondják ki ünnepélyesen a gyülekezet előtt a nevüket, melyet édes szüleiktől kaptak érkezésükkor.

Szokás itt Pesterzsébeten, hogy a keresztszülők, a nagyszülők is kapnak emléklapot. Most azonban ezek átadása előtt rendkívüli dolog történt. A lelkész elővett Luther-kabátja zsebéből valamit, fölmutatta, és megkérdezte a gyermekektől:

– Mi ez?

– Bicska! – hangzott nevetve a válasz.

Mindenki meglepődött, de Milánnak nem volt új ez a látvány. Több hónapja történt, hogy az istentisztelet előtt megszólította *János* bácsit:

– Van bicskád?

– Hát persze, hogy van! – válaszolta a kérdezett magabiztosan, hogy leplezze a váratlan kérdés okozta meglepetését.

– Akkor mutasd meg!

– Most nincs nálam – mondta a lelkész, miközben úgy kotorászott a Luther-kabát zsebeiben, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne ott bicskát találni.

– Legközelebb hozd magaddal! – hangzott a kínos helyzetet föloldó kérdés.

Egy hét múlva Milán köszönésként kérdezte:

– Itt van a bicska?

Zavart magyarázkodás következett:

– Még nem találtam meg – hangzott, majd gondolatban a döbbenet: „Húha, ez a gyerek nem felejt, és nem tágit.”

Természetesen így történt harmadszor is, azzal a különbséggel, hogy *János* bácsi tényleg kereste, de sehhol nem lelta a svájci keresztes, piros zsebkését.

Szerencsére jött a vakáció, a kis kérdező nyaralni ment. A lelkész pár nappal az évnitő előtt egy ajándékboltban gyönyörű svájci bicskákat pillantott meg. Mindjárt Milán jutott eszébe. Az egyiket megvette.

Szombaton boldogan készült nemcsak a prédikációra, hanem a találkozásra is Milánnal. „Csak kérdezze ez a gyerek a bicskát, nálam lesz, nem fog csalódnia!” Oda is készítette a fehér zsebkendő mellé.

Minden a várakozás szerint történt. Milánék jöttek családostul. Szeretetteljes köszönések.

– Jól nyaraltatok?

– Igen, remekül! A keresztlőit majd megbeszéljük...

Közben megszólalt a harang, de Milán rá se nézett *János* bácsira. „Hát igen. Már el is felejtette” – morfondírozott magában a Lutherkabátos. Az még hagyján, hogy elmaradt a számon kérő kérdés és vele a sikerélmény, de komolyabban kellett volna venni ezt a bicskaügyet!

Megszólalt az orgona. Indulnia kellett, a gyülekezet már felállt. Az ünnepélyes bevonulás közben Milánék padja mellett elhaladva szólította suttofgva:

– Figyelj, Milán!

A közelben állók nagy megrökönyödésére kivette a zsebéből az új zsebkést, és győzelemittas Milán felé mutatta. Összemosolyogtak. Milán az istentisztelet után alaposan szemügyre vette a bicskát. Helyreállt a barátság. Ezután már nem jött elő a téma.

Egy hónappal később elérkezett a keresztlő. *János* bácsi kezdte a bicskatémát, de most nem a kényszervásárolt zsebkést tartotta a kezében, hanem az eredetit. *Manyi* néni találta meg két nappal előbb.

– Testvérek! – szólalt meg a lelkész. – Vegyük komolyan a gyermekek kérdéseit, mert az életben a legfontosabb feladatunk, hogy ne csalódjanak bennünk. Most Milánnak ajándékozom keresztlői emlékül ezt a bicskát. Édesapja őrizze addig, míg Milán maga is használhatja! Hiszem, hogy nem csupán egy összecusukható vágóeszközt adok át, nem is csak egy emléktárgyat, hanem örömezenetet.

Milán! Fontos vagy a Teremtőnek, fontos szüleidnek, fontos vagy a gyülekezetünknek Jankával együtt!

Emlékeztessen ez a történet mindnyájunkat arra, hogy ebben a gyülekezetben komolyan kell vennünk egymást, komolyan a gyermekeket, komolyan a gyermekkeresztséget, komolyan a keresztszülői hivatást, mert felnőttest és gyermeket komolyan vesz a keresztség Ura, Jézus Krisztus.

■ – GYJS –

„Szeressétek a gyermekeket”

Szabó Lőrinc így könyörög *Ima a gyermekekért* című versében: „Fák, csillagok, állatok és kövek, / szeressétek a gyermekeimet.” Majd ki is fejtí, miért éppen őket kéri: „Az ember gonosz, benne nem bízom, / De tűz, víz, ég, s föld igaz rokonom. / Igaz rokon, hozzátok fordulok (...)”

2012 őszén, emberi gonoszságok ismeretében, ugyancsak így kell könyörögnünk: „Szeressétek a gyermekeimet.”

Mert tudván tudjuk, hogy hány gyermek nem kap szeretetet. Akiknek megszületését nem áldásnak, hanem átoknak tekintették. Akik meg sem születhettek, mert már magzatként halálra ítélték őket. Kisfiúk és kislányok, akik szemükben mélyeséges szomorúsággal néznek a világba, és gyenge vállukon már mázsás terheket cipelnek. Kicsinyek, akiknek társadalmi igazságtalanságok vagy természeti katasztrófák következtében kerül veszélybe az élete.

Akiket otthonukban, iskolában vagy éppen a sekrestyében molesztáltak. Kisfiúk, akiket bányában, kislányok, akiket futószalag mellett dolgoztatnak. Akiket kölyökként távoli országok gerillái fegyverviselésre tanítanak, és kábítószerek segítségével tartanak fogságukban. Akiket közeli vidékeken már óvodásként lopni tanítanak. Akiket prostitúcióra kényszerítenek.

„Szeressétek a gyermekeimet.”

Még idejében és akár térden állva kellett volna számos kicsi és védtelen gyermekemért így könyörögnöm. *Robikáért* Tatárszentgyörgyön és a kislétai *Balog Mária* tizenhárom éves kislányáért. Így kellett volna Pécs utcáit fellármáznom a fiatal *Bánda Kata* életének megmentéséért.

„Várom az Urat (Zsolt 130,5). Mind- eddig a félelmet írta meg – miként kell az ó-Ádám keresztjét elhordozni, elfogadni. Ezek után a reménység-ről ír, az új ember életéről, hogy viselkedjünk ebben. Ezt a két részt ugyanis minden zsolttárban, sőt a Szentírásban mindenütt tanítják. Isten ugyanis olyan különösen bánik gyermekeivel, hogy egymásnak szögesen ellentmondó és nem összeegyeztethető dolgok által üdvözít. Hiszen a reménység és a kétségbeesés egymásnak ellentmondanak, mégis kétségbeesésben kell reménykednünk. Hiszen a félelem nem más, mint a kétségbeesés kezdete – a reménység pedig a megmentetés kezdete. Ennek a két ellentétes érzésnek azért kell megglennie bennünk, mivel két egymásnak ellentmondó természet is létezik bennünk, az ó- és az új ember természete. Az óember féljen, essék kétségbe, és szenvedjen vereséget; az új ezzel ellentétben reménykedjék, tartson ki, és diadalmaskodjék, s mindennek egyazon emberben, egyetlen folyamatban egyszerre kell történnie. Olyan ez, mint a fafaragó művész esetében. Éppen azzal, hogy elveszi, lehántja, ami a faanyagban nem való a szoborhoz, ezzel segíti elő a kialakítását. Így növekszik a félelem közepette, amely az óembert »lefaragja«, maga a szobor, a reménység, amely az új embert formálja, alakítja. Ezért mondtotta a zsolttáros: »várom az Urat«, azaz amikor kiáltottam, s a kereszt alól nem futottam meg, akkor nem estem kétségbe, hanem bizakodom Isten kegyelmében, amelyre vágyakoztam, s várok az Úrra, míg Istenem jónak nem látja, hogy rajtam könnyítsen.”

► Luther Márton: A hatodik bűnbánati zsolttár (Zsolt 130) (Weltler Ödön fordítása)

„Fák, csillagok, állatok és kövek, / szeressétek a gyermekeimet.”

Így kellett volna felszállnunk a Felsőmocsolád és Kaposvár közötti autóbusszjáratra a tizenegy éves *Bence* védelmében, így kellene úton-út- félen könyörögnünk a lehetséges további áldozatokért: „Tél, tavasz, nyár, ősz, folyók, ligetek, / szeressétek a gyermekeimet.”

És mindezt azért, mert az ember gonosz, benne nem bízhatunk.

„Fák, csillagok, állatok és kövek, szeressétek a gyermekeimet.”

*Szabó Lőrinc*zel együtt csak ezeket az anyagokat és élőlényeket szólíthatjuk meg?

Ismerek valakit, aki fölöttük áll, és aki még inkább segíthet. Őhöz így kiálthatunk: *Kyrie eleison*, Uram, irgalmazz! Szeresd a gyermekeimet.

Azt a Valakit szólíthatjuk meg, aki bár tudta, hogy „az ember gonosz” – mégis, sőt éppen azért életét adta a bűnösökért. Megvetett volt és embe- rektől elhagyatott, fájdalmak férfja, Jézus Krisztus.

Ő a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen. Az ő sebei árán gyógyulhatunk meg. Ő többet tud tenni, mint a versben említett „vad villámok, jó hangyák, kis csigák”, őtöle igazán hiteles ez a mondat: „szeressétek a gyermekeket”.

Ő ezt mondta: „Engedjétek hozzám a gyermekeket, és ne tiltátok el őket, mert ilyeneké az Isten országa.”

■ FABINY TAMÁS

Elhangzott a Kossuth rádió Vasárnap- i újság című műsorában november 11-én

HETI ÚTRAVALÓ

„Mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszé- ke elé.” (2Kor 5,10)

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi az Úr Jézusra mutatnak. Reménységgel várjuk az Úr visszajövetelét, aki királyok Királyaként fog megjeleni dicsőségben. Ti is „tökéletesen reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok” (1Pt 1,13; LK)!” „Reménységben várunk drága örökségünkre; mert a sorrend ez: az igéből hit születik, a hitből újjászületés és az újjászületésből reménység, hogy teljes bizonyossággal tudjuk várni az üdvösség örökségét.” (Luther) Valljad: „Ha elenyészik is a testem, szívem kösziklá- ja te maradsz, ó, Isten.” (GyLK 723) Jézus beszélt az utolsó itéletéről: „Amikor pedig az Emberfia eljön az ő dicsősé- gében, akkor odaül dicsősége trónjára; és szól a jobb oldalán állókhöz: „Jöjje- tek, Atyám áldottai, örököljétek a vi- lág kezdete óta számotokra elkészített országot.” Azonosítja magát övéivel: „Bizony, mondom nektek, amikor megtették ezeket akárcsak egygel is a leg- kisebb atyámfiak közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,31.34.40) Isten gyermeke- inek reménysége örök üdvösségre szól, ezért Pál így bátorít: „Ha azt remé- ljük, amit nem látunk, akkor állha- totossággal várjuk” (Róm 8,25) testünk megváltását s a jövődől dicsőséget. Ámde Jézus figyelmeztet: „Nem min- denki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram, hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát.” S az „hason- ló lesz az okos emberhez, aki kosziklá- ra építette a házát.” (Mt 7,21.24) A mi örök életünk kosziklája: egyedül az Úr Krisztus! „Bizony, itél az Úr népe ügyében, és megkönyörül szolgálín.” (5Móz 32,36) Ám aki szándékosan megtagadja és megcsúfolja a Szenthá- romságot, arra tűzítélet vár! „Félelme- tes dolog az élő Isten kezébe esni.” (Zsid 10,31) A mai bűnbánati és ima- napon (mely jellegében hasonló a hamvazószerdához) a természetlen fügefá példázatával figyelmeztet a mi vincellerünk, és kéri a gazdát: „Uram, hágyd meg még ebben az évben, míg körülásom és megtrágyázom, hátha te- rem jövőre, ha pedig nem, akkor vágd ki.” (Lk 13,8–9) Pál emlékeztet eljövete- lére: „...az Úr Jézus megjelenik a mennyből hatalmának angyalaival, tűz lángjában (...), eljön az a nap, hogy megdicsőüljön szentjei között, és csodá- lják mindazok, akik benne hittek.” (2Thessz 1,7.8.10) A nagytanács előtt a főpap ezt mondta: „...mond meg nekünk, vajon te vagy-e a Krisztus, az Isten Fia!” Jézus így felelt: „Te mondtad. Sőt azt mondom nektek: mostantól fog- va meglátjátok az Emberfiát, amint a Hatalmas jobbán ül, és eljön az ég fel- hőin.” (Mt 26,63.64) Ez volt halálos ite- létének alapja (lásd 3Móz 24,16). *János* látta a megdicsőült Krisztust; s ezer- éves uralma után a nagy fehér trónus elé állnak a feltámadt halottak, őket az élet könyvébe „írottak alapján ítélték meg cselekedeteik szerint”. – „Ha va- lakit nem találtak beírva az élet köny- vébe, azt a tűz tavába vetették. – Ez a második halál...” (Jel 20,12.15.14) „Ó, Jé- zus, ama nagy napon / Ítéletem read hagyom, / Írd élet könyvébe nevem...” (EÉ 502,5)

■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Küszvágó csér

Könnyed röptű, sirályokhoz hasonló madár. Villás farka, fekete sapkája és piros csőre jellemzi. Hazánkban a szikes tavaknál, halastavak szigetében, kavicsbányatavaknál, víztározók-nál fészkel kis telepeken.

Zsákmánya apró halakból és vízi rovarokból áll. Alacsonyan repülve kémleli a vizet maga alatt, majd ha kishalat vesz észre, szárnyait összekapva fejfelé előre vág utána. Csőrében a zsákmánnyal emelkedik újra a levegőbe, és repül a valamelyik közeli halastónál várakozó fiókák felé. Leggyakoribb zsákmánya a rajokban úszó szélhajtó kűsz. Ez a halacska majdnem mindig a felszín közelében van. (A raj kicsit borzolja a vizet, innen a szélhajtó elnevezés.) Madarunk zsákmányállatai között a halak mellett vízi rovarok és sáskák is szerepelnek.

A küszvágó csér Afrikában telet, a földrészen messze délre is eljuthat. Magyar gyűrűs példányokat jelentet-

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

sokat, a fiókákat is közösen etetik és védik.

Egy nyári napon a fonyódi halastavaknál gyűrűztük a fiókákat. Kollégám a ladikban ült, én pedig a vízben úszkálva szedtem össze és nyújtottam be neki a már tollas, de repülni még nem tudó fiatalokat. Az öreg madarak éles „kriééé” kiáltásokkal tá-

RAJZ: BUDAI TIBOR

tek vissza Mozambikból, sőt Dél-Afrikából is.

Tavasszal, áprilisban többnyire már párban érkeznek vissza. Azok a madarak, amelyek az előző évben már költöttek, valószínűleg korábbi fészkelőhelyüket választják. Kedvelik a halastavi szigeteket, a növényi uszadékot és a kavicsos partszakaszokat.

Évekkel ezelőtt a szegedi Fehér-tónál figyeltem meg, hogy a Korom-szigeten költő több ezer dankasirálypárhoz csatlakozott küszvágó csérek a sziget legkopárabb részén készítették fészkeiket; kevés növényi szálból találgatják össze lakhelyeiket. A költések májusban, június elején kezdődnek. A szülők felváltva melengetik a tojá-

madtak ránk. Zuhanórepüléssel érkeztek, és ürülékekkel bombáztak bennünket. Több „telitalálat” is érte a fejemet, egy pedig a füzetet, ahova barátom a gyűrűzési adatokat jegyezte fel.

A küszvágó csér védett, természetvédelmi értéke ötvétezer forint.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Vajon hány tojás van a fészkekben?
2. Hány pár költ Magyarországon?
3. Mikor tudnak repülni a fiókák?

Válaszok: 1. kettő-négy, többnyire három. 2. tizedes. 3. körülbelül négy-hetes koruktól.

Ósatyák

▶ Mostani hatrészes sorozatunk végéhez értünk. A három ósátya – Ábrahám, Izsák és Jákób – történetéhez tartozó feladatok megoldásait küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.)! A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

GYERMEKVÁR

6.

Lábán házánál Jákób nemcsak otthonra talált, de meg is házasodott. Lábánnak volt két lánya: az idősebbiket Leának hívták, a fiatalabbikat és szebbiket Ráhelnek. Idővel Jákób mindkettőt feleségül vette – ezt a kor törvényei megengedték. Jákóbnak összesen tizenkét fia született.

Fiai közül József volt a kedvence, és bizony el is kényeztette őt. Emiatt bátyjai nem szerették a fiút, ezért egy nap elhatározták, hogy megszabadulnak tőle. Eladták őt rabszolgának, apjuknak pedig azt hazudták, hogy öccsüket az állatok tépték szét.

Az Úr azonban mindvégig Józsefet,

fel volt. Egyiptomban Potifár, a fáraó testőreinek főparancsnoka vette meg őt. Házában jól ment a fiú sora, mert becsületes és megbízható volt. Ám egy nap Potifárné miatt igazságtalanul börtönbe került. Itt az Úr segítségével megfejtette a fáraó főpohárnokának és főszűtmesterének az álmát. Később ugyanezt tette a fáraóval is. Ugyanis kétféleképpen is megálmodta az uralkodó, hogy először hét évig bő termés lesz a birodalmában, aztán hét évig éhínség vár a népre.

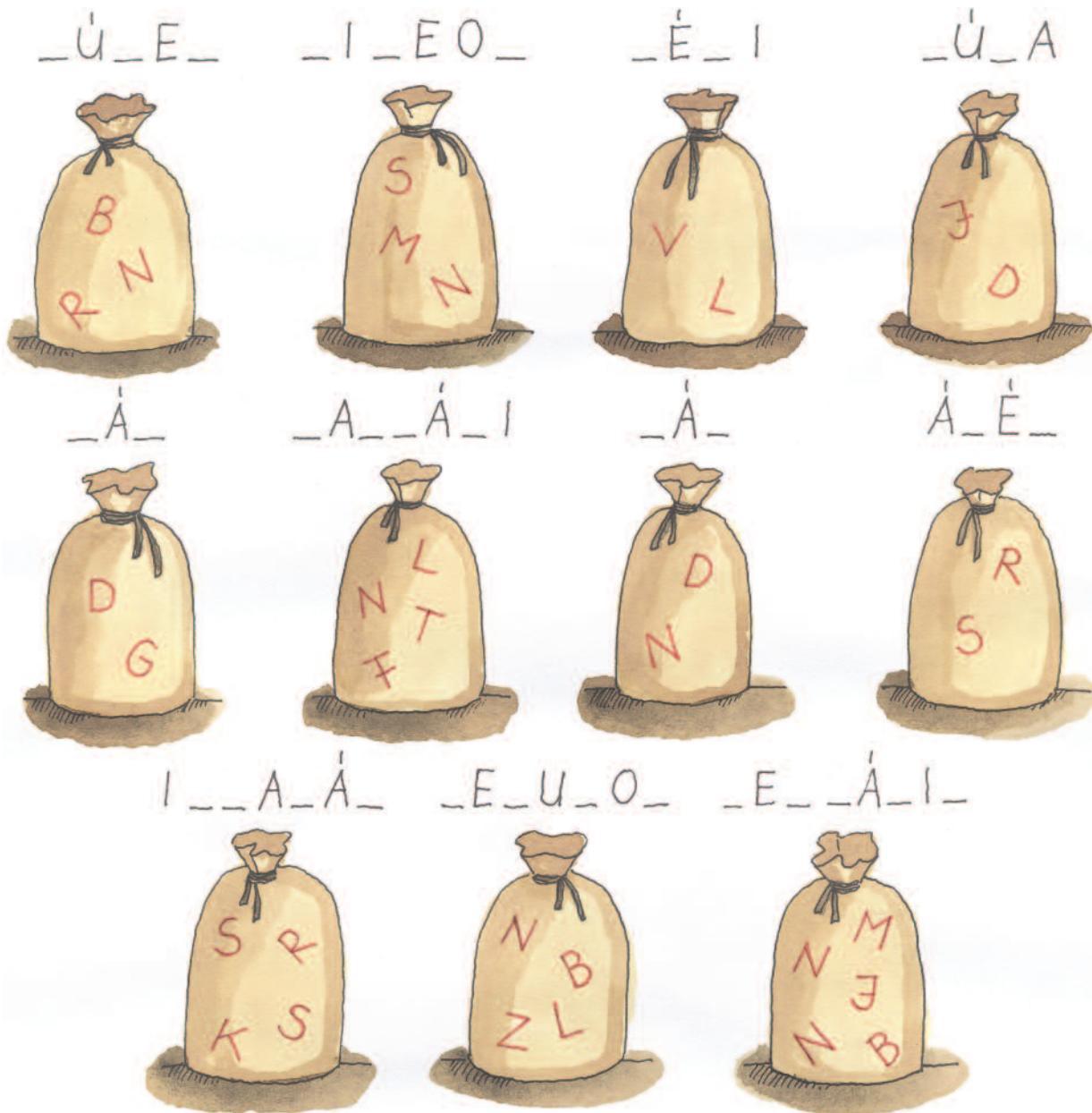
A megfejtésért cserébe a fáraó a helyettesének nevezte ki Józsefet,

és megbízta őt a gabonartárak építésének felügyeletével.

Amikor beköszöntött a hét szűk esztendő, akkor József testvérei is eljöttek messze földről a zsákjaikkal, hogy gabonát vegyenek. Hullottak is az örömkönnyeik, amikor József felismertette magát bátyjaival!

A fáraó engedélyével nemcsak a testvérei költöztek Egyiptomba, de édesapját, Jákóbot is odahozatta.

Egészítsétek ki József testvéreinek a nevét a zsákokon olvasható mássalhangzók segítségével!

RAJZ: JENES KATALIN

Tomí kivételesen sokáig fennmaradhatott este. Lefekvéskor édesanyja figyelmezteti:

– Az esti imádságról ilyen későn sem szabad megfeledkezned!

Tomí csodálkozva kérdezi:

– Szerinted ilyenkor még ébren vannak a mennyben?

A nyugdíjas lelkész meglátogatja az egyik volt gyülekezeti tagját, és hosszasan elgönyörködik gondosan ápolt kertjében.

HUMORZSÁK

– Te és az Úr kitűnő munkát végeztetek! – dicséri meg a házigazdát.

– Igen, ez így van. De azért látnia kellett volna a kertet öt éve, amikor az Úr még csak egyedül gondozta!

– Jutka, szerinted valóban szerencsétlenséget jelent fekete macskával találkozni? – kérdezi a hitoktató.

– Az egerek számára minden bizonyos – hangzik a válasz.

Tomí elbliccelte a tanulást, és felkészületlenül ment a hittanóra. A dolgozatírásnál az üres lapra a következőt írta: „Egyedül Isten ismeri a választ.”

A hitoktató a következőt írta a papírra válaszul: „Isten ötöst érdemel, de te csak egyest!”

Nyílt szakmai vitanap a hitoktatásról és a hittantervekről

► **Az Evangélikus Hittudományi Egyetem idén márciusban konferenciát rendezett arról a helyzetről, amelyet az új köznevelési törvény teremt a hitoktatás területén. A nagy érdeklődéssel kísért szakmai rendezvény eredményeképpen született az a döntés, hogy felülvizsgáljuk a jelenlegi hittanterveket, és elvégezzük a szükséges változtatásokat.**

Az új evangélikus hittantervek fokozottabban koncentrálnának a tanítványi életre való elhívásra, az úton járásra, az egyes ember konkrét kérdéseire, valamint a Biblia személyes és közösségi üzenetére. Az eddigi rendszer, vagyis a teológia tudományos felosztását követő tematikus évek szerinti felosztás helyett olyan megközelítést választanánk, amely egyszerre veszi figyelembe a diákok adott élethelyzetét és a Biblia útmutatását.

A kerettervekhez az eddigi lineáris szerkezet helyett spirális szerkezetű felépítést és egyszerre témaközpontú megközelítést választottunk. Így minden évben hét nagyobb témacsoport köré gyűjtöttük

a felmerülő kérdéseket és a bibliai tanításokat, s ezek a témacsoportok legyenek meg minden évben más megközelítésben, más tartalmi hangsúllyal, más példákkal.

A hét fő téma: *Isten-én kapcsolat, az én kérdése, emberi kapcsolataim (család, barátok, párkapcsolat, munkahely stb.), társadalom, egyház és egyházi közösségek, teremtett világ és tárgyi környezet, világvallások és vallási irányzatok.*

Az egyes témákat minden esetben biblikus alapon tárgyaljuk, s a kapcsolódó etikai és dogmatikai témákat, valamint az egyháztörténeti ismereteket a felvetődő kérdésekhez és a bibliai részekhez illesztve adnánk át. Ezek alapján nemcsak bizonyos évfolyamokra korlátoznánk a bibliaismeret tanítását, hanem minden évben még több, az életkérdésekhez kapcsolódó bibliaismeret tanulnának a diákok. Emellett folyamatosan bővítenénk ismereteiket a keresztény hit alapjairól, az evangélikus egyház tanításáról és az egyház történetéről, valamint reménység szerint segítenénk őket az egyre érettebb, keresztény alapokra épülő erkölcsi érzék kialakításában.

Célunk az is, hogy elősegítsük az evangélikus lelkiség személyes kifejlődését és megélését mind a hétköz-

napokban, mind az ünnepek alkalmán keresztül, hogy az egyházi közösség és a Biblia valóban az iskoláinkban tanuló diákok életének részévé váljon.

A tervek, valamint a hozzájuk kapcsolódó leírások megtekinthetők a www.evangelikus.hu honlapon.

Ezúton hívunk szeretettel minden érdeklődőt – különösen a hitoktatásban is dolgozó lelkészeket és hittanárokat – az Evangélikus Hittudományi Egyetem és a Magyarországi Evangélikus Egyház Nevelési és Oktatási Osztálya közös szervezésében megrendezendő szakmai vitanapunkra, melyen az említett vitaanyagot minél szélesebb körben, minél több véleményt meghallgatva szeretnénk átgondolni és továbbfejleszteni, hogy az valóban egyházunk javát szolgálja, s a hitoktatás területén képes legyen Jézus tanítványására hívó szeretetének misszióját betölteni.

A nyílt szakmai vitanapra *november 27-én 14 és 17 óra között* kerül sor az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Előzetes bejelentkezés nem szükséges.

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

■ **DR. KODÁCSY-SIMON ESZTER,**
a katechetikai munkacsoport koordinátora

EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNYI SZEMLE

Rangot adott munkahelyének

Emlékezés Szárazné Kőrösy Edit levéltárosra

Az evangélikus gyűjteményügy komoly munkatársát vesztette el a közelmúltban. Szárazné Kőrösy Edit az Orosházi Evangélikus Gyülekezet Levéltárának munkatársaként felelőségteljes feladatot látott el. Az alábbi sorokkal rá emlékezünk.

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

„Az én Atyám házában sok hajlék van... elmegyek helyet készíteni a számotokra” (Jn 14,2) – ezzel az igével tette közzé a család, hogy Szárazné Kőrösy Edit gimnáziumi tanár, az orosházi evangélikus levéltár vezetője augusztus 28-án, életének 74. évében hazatért Teremtőjéhez. A gyászjelentést az elhunyt lánya, *dr. Száraz Csenge Gitta* és húga, *Kovács Tiborné Kőrösy Ildikó* írta alá.

Kőrösy Edit életének az utolsó időszakában – nagy szeretettel nevelt lánya mellett – a levéltári munka adott értelmet. Hivatástudatával és felkészültségével rangot adott munkahelyének.

A Békés megyei Pusztaföldváron látta meg a napvilágot pedagógus szülők, *Kőrösy Sándor* és *Versényi Etelka* gyermekeként. Édesapja korán meghalt, a három testvér, *Margit*, *Edit* és *Ildikó* félárva maradt. Édesanyjuk emberfeletti munkával taníttatta őket.

Kőrösy Edit az orosházi Táncsics Mihály Gimnáziumban érettségizett, majd szülei hivatását folytatta. A szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán kitarotán és szorgalmasan tanult. 1968-ban kapta meg magyar-történelem szakos tanári diplomáját. Ezután az orosházi Táncsics-gimnázium kollégiumának nevelőtanára lett. Közben férjhez ment *Száraz Gyula* agrármérnökhöz, és kislányuk született.

Később a gimnáziumban szaktárgyait oktatta, s emellett az iskola könyvtárosaként is működött, innen ment nyugdíjba. 1994 őszén életének új szakasza kezdődött, amikor az Orosházi Evangélikus Egyházközségben – az országos egyház támogatásával – levéltárosként alkalmazták.

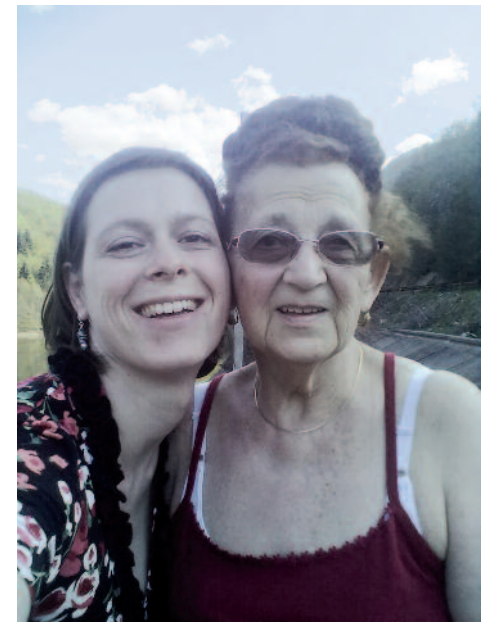
Az egyházközségben Orosháza 1744-es alapításától kezdve vezetik az anyakönyveket. Ezeket és az 1818-tól írt jegyzőkönyveket, a régi gazdasági iratok egy részét – körülbelül harminc iratfolyóméternyi anyagot – mindvégig a lelkészi hivatalban tárolták. Az idők során ugyanennyi iratot helyeztek el a templom karzatán, szekrényekben zsúfolták össze az összegyűlt anyagot. Amikor a levéltár megkezdte működését – a lelkészi hivatalt és az irodát tágasabb helyre költöztették, s a főlzabraduló két szobában alakították ki az archívumot –, ezt az értékes, de rendezetlen irategyüttest is a kialakítandó levéltárba hozták.

Kőrösy Edit egyik első feladata tehát adva volt: rendezni kellett a régi és az időközben fölgülemlett irathalmazt. Az iratállomány később még gyarapodott, s az intézmény 1999-ben nyilvános magánlevéltár minősítést kapott. (Ezzel hivatalosan is bekerült a levéltári rendszerbe.)

Az évek folyamán a folyamatosan készített raktári jegyzékek mellett Kőrösy Edit elkészítette a levéltár

fondjegyzékét is. Munkája a kis intézményben szinte minden levéltári munkára kiterjedt. Kezdetül fogva figyelte a pályázatokat is, s az elnyert összegekből számítógépet vásárolt; az 1895 előtti anyakönyvek mikrofilmjeiről papírmásolatot készített, s ezeket bekötötte. Összeállította a kezdeti időszak kereszteselési, esketési és halotti anyakönyveinek regiszterét, amelyek megkönnyítik a sok százezer adatot tartalmazó, nehezen olvasható dokumentumok használatát. Elindeítette a régi anyakönyvek restaurálását, a levéltári anyag számítógépes feldolgozását. Többfunkciós nyomtatót, mikrofilmolvasót, -másolót, majd digitális fényképezőgépet és szkennert szerzett be.

A megfelelő hőmérséklet biztosításával a levéltárban megállították az iratok további nedvedesését, elkészítették a riasztórendszert. Legutóbb a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsa és Orosháza Város Önkormányzata segítségével sikerült megvalósítani a levéltár falainak és padlózatának szigetelését, teljes felújítását.

Szárazné Kőrösy Edit lányával, dr. Száraz Csenge Gittával

Kőrösy Edit hihetetlenül fegyelmezett volt, komoly akaratú volt benne, munkájáért élt, hitt ennek fontosságában. Soha nem zúgódott, mindig magasabban állt az örökkévalótól. Évente általában kétszáz alkalommal fogadta a családtörténeti kutatókat, az egyetemi és főiskolai diplomamunkákhoz, szakdolgozatokhoz, helytörténeti kiadványok írásához forrásanyagot keresőket.

Földi életének utolsó napján is dolgozott, teljesen váratlanul halt meg, szíve a levéltárban dobant utoljára.

Ribár János nyugalmazott esperes nagy részvét mellett búcsúztatta az orosházi evangélikus templomban a *Dániel könyvéből* vett szent igével: „...dicsőítettem és magasztaltam az örökké élő, mert az ő uralma örök uralom, és királysága megmarad nemzedékről nemzedékre.” (Dán 4,31)

Mi is búcsúzunk tőle, áldott legyen emléke.

■ **KOSZORÚS OSZKÁR,**
a Nyugat-békési Egyházmegye gyűjteményi megbízottja

HIRDETÉS

Épületenergetikai fejlesztés Nemescsón

A Nemescsón–Meszlen–Acsád–Köszegdoroszlói Társult Evangélikus Egyházközség 14 743 447 forint vissza nem térítendő támogatást nyert a KEOP-4.9.0/11-2011-0174 azonosítószámú, *Nemescsón–Meszlen–Acsád–Köszegdoroszlói Társult Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalának épületenergetikai fejlesztése megújulóenergiaforrás-hasznosítással kombinálva* című pályázaton az *Új Széchenyi terv* keretében.

A támogatás teljes összegéből a lelkészi hivatal épületeinek energetikai korszerűsítése valósult meg 2012 szeptemberében. A lelkészi hivatalban négy négyzetméter napkollektoros rendszer telepítésére került sor a tetőfelületre. Továbbá összesen harminckét darab napelemet helyeztünk el, inverterrel és ad-vesz mérő kialakításával. A megtermelt elektromos áram csökkenti a lelkészi hivatal és gyülekezeti ház elektromos költségét.

A lelkészi hivatal pincéjébe egy darab faelgázosító kazán került, mely a használati meleg vizet is biztosítja. A továbbiakban ebből az épületből látjuk el a gyülekezeti ház fűtését is.

A projekt közvetlen céljai az alábbiak: • energiahordozó-felhasználás csökkentése • az épület üzemeltetési költségeinek csökkentése • a gyülekezeti tagok és az itt dolgozó munkavállalók komfortérzetének növelése.

A projekt közvetett céljai az alábbiak: • az energiahatékonyság növelése révén éves elsődleges energiahordozó-megtakarítás • üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése • megújulóenergia-hordozó-felhasználás létrehozása • megújulóenergia-hordozó-bázisú villamosenergia-termelés létrehozása.

Az üzemelési költségek csökkenése fedezetet nyújt egyéb fejlesztések megvalósítására.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Felügyelők országos konferenciája – módosított program

Révfülöp, 2012. november 23–25.

BESZÉLGESSÜNK AZ EGYHÁZUNKRÓL!

Program:

Péntek

18.00 Vacsora

18.30 Köszöntő – *Pröhle Gergely* országos felügyelő

18.40 Nyitóáthítat: „Tanítván őket...” (Mt 28,20) – *Gáncs Péter* püspök

19.10 *Első beszélgetés:* Oktatás (moderátor: *dr. Fábri György*)

Szombat

08.30 Reggeli

09.00 Áthítat: „A háztetőkről hirdessétek!” (Mt 10,27) – *Szemerei János* püspök

09.30 *Második beszélgetés:* Diakónia (moderátor: *Radosné Lengyel Anna*)

10.45 Szünet

11.00 *Harmadik beszélgetés:* Egyházi, gyülekezeti élet (moderátor: *Mészáros Tamás*)

12.30 Ebéd

14.00 *Negyedik beszélgetés:* Média (moderátor: *Pröhle Gergely*)

15.30 Vita az első négy beszélgetésről

17.00 *Előadás és ötödik beszélgetés:* Az egyházak küldetése a 21. században (vendégünk: *Balog Zoltán* miniszter)

18.30 Vacsora

19.00 *Vespera:* „Hálaadással tárjátok fel kéréseiteket...” (Fil 4,6) – *dr. Hafenscher Károly* (ifj.)

Vasárnap

08.30 Reggeli

09.30 Záró istentisztelet: „A szegények mindig veletek lesznek...” (Jn 12,7–8) – *dr. Fabiny Tamás* püspök

12.00 Ebéd

Jelentkezni a revfulop@lutheran.hu e-mail címen lehet november 15-ig. Kedvezményes részvételi díj: 6000 Ft. (A program esetleges megváltoztatásának jogát fenntartjuk.)

HIRDETÉS

Adventi evangélicizációs sorozat

A kispesti evangélikus gyülekezet szeretettel hív minden érdeklődőt adventi evangélicizációs sorozatára.

Igehirdető: Ittész István nyugalmazott evangélikus lelkész. Az igehirdetés mellett előadást tartunk Túrmezei Erzsébet életéről.

A sorozat alkalmi november 30-án 18 órakor, december 1-jén 17 órakor, december 2-án 10 órakor és 17 órakor kezdődnek.

HIRDETÉS

Meghívó EKE-csendesnapra

Szeretettel várunk minden érdeklődőt november 24-én a Sarepta Budai Evangélikus Szeretothon templomába (Budapest II. ker., Ördögárok u. 9.), ahol az EKE közösség tartja őszi csendesnapját. A nap témája: vándolás és elítélés. A program 10 órától 16 óráig tart. A szervezők frissítőkről gondoskodnak, de ebédet, kérjük, mindenki hozzon magával.

HIRDETÉS

Új kiállítás nyílik az Evangélikus Országos Múzeumban

Szeretettel meghívjuk a száz éve született *Szentágotthai János* előtt tisztelgő kiállítás megnyitójára november 17-én, szombaton 14 órára az Evangélikus Országos Múzeumba (1052 Budapest, Deák tér 4.). A kiállítást *L. Simon László* kultúráért felelős államtitkár nyitja meg. Közreműködik: *Juniki Spartacus* (hegedű).

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!**Istentiszteleti rend • 2012. november 18.**

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti (reménység-) vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: 2Thessz 1,3–10; Jer 8,4–7. Textus: Mt 24,1–14. Énekek: 502., 526.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) dr. Csepregi András; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojancovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv., összegyülekezés napja) Iványi Gábor; du. 2.; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. Smidéliusz Gábor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.); **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románé Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Rozs-Nagy Szilvia, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) Schulek Máttyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. negyed 12. Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Zászkaliczky Pál; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Zászkaliczky Pál; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicván Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Halász Alexandra; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Halász Alexandra; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. szuplikáció Hajdúch-Szmola Patrik; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. szuplikáció Hajdúch-Szmola Patrik; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Máttyás; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hoker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztítás u. 112.** du. 4. Győri János Sámuelné; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára. *Összeállította: BODA SZUSZA*

XXII. országos evangélikus hittanverseny*„Minden lélek dicsérje az Urat!” (Zsolt 150,1–6)*

Szeretettel adjuk hírül a 2013. évi hittanverseny részleteit.

Továbbra is négy korosztályban várjuk a csapatokat: 1–2. osztály, 3–4. osztály, 5–6. osztály, 7–8. osztály. Téma: *Áldás, istendicséret és zene a Bibliában.*

A gyülekezetek és az iskolák csapatai az elmúlt évekhez hasonlóan külön versenyeznek, beleértve a döntőt is. Egy gyülekezet, illetve iskola egy korosztályból egy négyfős csapatot küldhet a megyei/területi fordulóra. Kérjük, a csapatok összeállításánál mindenki törekedjék arra, hogy kerüljenek bele gyerekek mind a két megjelölt gyülekezeti/iskolai osztályból. Kérjük továbbá, hogy az egyházi iskolában tanuló gyermekek ne gyülekezeti csapatként versenyezzenek.

Jelentkezni lehet az mee.gyio@gmail.com e-mail címen 2013. március 1-jéig.

Az *első forduló*t 2013. február 23-ig, szombatiig kell lebonolyítani. Ez a gyülekezeti/iskolai forduló egyéni szintfelmérő jellegű, amelyen a gyakorlás mellett kiválaszthatják a megyei/területi versenyre továbbjutó versenyzőket. A gyakorló feladatsor a katechetikai felelősökön keresztül válik elérhetővé, illetve az mee.gyio@gmail.com e-mail címen igényelhető januártól.

A *második forduló* időpontja: 2013. március 23., szombat; helyszín: a területileg illetékes intézmények (Aszód, Paks, Sopron) és gyülekezetek (a katechetikai felelősök koordinálják). Ezen a megyei/területi versenyen a csapatok korosztályok szerint „mérkőznek” meg egymással (azaz a fenti kiírás alapján egy-egy gyülekezet vagy iskola egy korosztályban egy-egy

csapatot küldhet). Az országos fordulóban pedig korosztályonként az összes csapatból az egyházmegyét egy-egy, míg az oktatási intézményeket területenként két-két csapat képviselheti.

Országos fordulók:

– iskolai: 2013. április 20., szombat, Evangélikus Hittudományi Egyetem és zuglói evangélikus templom, Budapest;
– gyülekezeti: 2013. április 27., szombat, Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola, Budapest.

A történeteket a 2013. évi versenyre is az evangélikus hittankönyvek tematikája alapján választottuk ki, a mottó egyedül a ráadás, az ismétlődés elkerülése érdekében pedig korosztályonként figyelembe vettük az előző két év versenyanyagát is.

Az igehelyek, amelyekből készülni kell a hittanversenyre, a következők:

1–2. osztály:
Ábrahám elhívása: 1Móz 12,1–9
Minden lélek dicsérje az Urat!: Zsolt 150,1–6
Jézus Krisztus születése: Lk 2,9–24
Jézus bevonulása Jeruzsálembe: Mt 21,1–11
Jézus megáldja a gyermekeket: Mk 10,13–16
A tíz leprás meggyógyítása: Lk 17,11–19
3–4. osztály:
Izráel átvonul a Vörös-tengeren: 2Móz 14,15–15,2

Dávid Saul udvarába kerül: 1Sám 16,14–23
Minden lélek dicsérje az Urat!: Zsolt 150,1–6
Zakariás éneke: Lk 1,67–80

Jézus Krisztus születése: Lk 2,9–24
Jézus feltámasztja a naini ifjút: Lk 7,11–17
5–6. osztály

Jákób családdal szerzi meg az apai áldást: 1Móz 27,1–33

Jerikó bevétel: Józs 6,1–16.20–21
Dávid Saul udvarába kerül: 1Sám 16, 14–23
Dávid Jeruzsálembe viteti a szövetség ládáját: 2Sám 6,1–5

Minden lélek dicsérje az Urat!: Zsolt 150,1–6
Mária éneke: Lk 1,46–56

Jézus feltámasztja a naini ifjút: Lk 7,11–17
Jézus bevonulása Jeruzsálembe: Mt 21,1–11
7–8. osztály

Ábrahám elhívása: 1Móz 12,1–9
Izráel átvonul a Vörös-tengeren: 2Móz 14,15–15,2

Dávid Saul udvarába kerül: 1Sám 16, 14–23
Dávid Jeruzsálembe viteti a szövetség ládáját: 2Sám 6,1–5

Minden lélek dicsérje az Urat!: Zsolt 150,1–6
Mária éneke: Lk 1, 46–56

Jézus bemutatása a templomban: Lk 2,21–35
Keresztelő János kérdése és Jézus válasza: Mt 11,1–19

A verseny teljes igeszakaszai letölthetők honlapunkról: www.gyio.hu.

Örömteli felkészülést kívánunk!

a Magyarországi Evangélikus Egyház
Gyermek- és Ifjúsági
Osztályának munkatársai

HIRDETÉS

Meghívó hálaadó koncertre

Örömteli-hálás szívvel hálaadó koncertet rendez november 25-én, vasárnap 16 órakor a Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközség (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.).

Előadó: *Kövi Szabolcs* zeneszerző, előadóművész. Téma: *A part.*

A felújított orgonát a koncert elején és végén ünnepélyesen megszólaltatja *Bach, Beethoven, Gotthilf Tag* műveivel *Thiering Etelka*, tiszteletbeli kántorunk. A jövő nemzedékét képviseli zenei szolgálatával *Fanó Fruzsina* ifjú művész. Az alkalmat megnyitja *Kovács Péter* polgármester, országgyűlési képviselő.

Gyülekezetünk itt köszöni meg az egyházi, önkormányzati támogatást, amelyet a százéves tető és az orgona felújítására kaptunk, valamint az építésmérnök és a vállalkozók munkáját.

Vendégeink 1000, 2500 és 5000 Ft-os adományozó jegy vásárlásával kapcsolódhatnak be a hálaadás körforgásába, és léphetnek be az ünnepélyes koncertelőadásra. Adományozó jegyeket a koncertkezdés előtt fél órával lehet vásárolni a helyszínen.

Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközség – Csillaggyertyafény Alapítvány, 1161 Budapest, Hősök tere 10–11. Telefon: 1/405-4877.

HIRDETÉS

Meghívó lelkésziktatásra

„Ha ott lesz az ív a felhőn, látni fogom és visszaemlékezem az örök szövetségre...” (1Móz 9,16)

A Kaposvári Evangélikus Egyházközség szeretettel meghívja Önt és kedves családját megválasztott lelkésze, *Pongrácz Máté* ünnepélyes beiktatására november 24-én (szombat) 15 órára. A lelkésziktatást végzi: *Smidéliusz Zoltán*, a Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye esperese. Igét hirdet: *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke.

HIRDETÉS

Meghívó EKME-estre

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület november 19-én, hétfőn 18 órai kezdettel tartja külmisziói estjét a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának utcáról nyíló tanácstermében (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.). Ezen az alkalmon *Koskai Erzsébet* lelkész nő tart beszámolót az ez év őszi esztországi finnugor lelkészkonferencia tapasztalatairól. Az előadás címe: *Misszió a megváltozott világban*. Várunk minden érdeklődőt és a lelkészkonferencia magyar résztvevőit.

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Olvassa az Evangélikus Élet digitális változatát!
Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu
Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

Nyomokból olvasó oldalak

A menő autó, a kertés ház Budapest zöldövezetében, a technológia legújabb vívmányai kézben hordva mind-mind státuszszimbólumok. Egy-egy csúcscategóriás okostelefon ára jóval a hat számjegyű összehatár fölé kezdődik.

Bár egy átlagember „menet közben” internetszükségletét kielégítheti egy-egy olcsóbb linuxos – egészen pontosan androidos – készülék is, a gyorsaság és a kényelmesebb használhatóság miatt néha megéri beruházni egy drágábbba. Ezek a kutyuk pedig ujjlenyomatoként utalnak gazdájukra. Az internet anonim része sem teljesen anonim – bár névtelenségünket megőrizhetjük –, készülékeink pedig árulkodnak rólunk. Akárcsak egy méregdrága öltöny.

A Szállás.hu on-line szállásfoglaló oldal statisztikái szerint jelenleg a foglalások nyolc-kilenc százalékát kezdeményezik mobiltelefonon keresztül, és ez a szám folyamatosan növekszik. Jelenleg a látogatók ötvenöt százaléka használ androidos telefont – ezek a legalacsonyabb és a legmagasabb árfekvésben is kaphatók –, és negyven százaléka valamilyen iPhone-t, amely viszont kifejezetten prémiumtermék, és csak borsos áron lehet hozzájutni. Az érdekes adat azonban az, hogy ez utóbbi csoport tagjai nyolcvankét százalékkal drágábban foglalnak szállást, mint az androidos készülékek birtokosai.

Üzleti szempontból egyszerű a képlet: az iPhone-tulajdonosok nyolcvankét százalékkal jobb ügyfélnek számítanak, illetve az ő megszerzésük révén ennyivel többet lehet keresni egy-egy üzleten. Vagyis a jegyértékesítőnek statisztikailag nagyobb haszna van, ha egy ilyen ügyféllel fog-

lalkozik, pedig valójában semmit sem tud róla, csak annyit, hogy milyen operációs rendszer fut az okostelefonján.

Webes fejlesztőként e sorok írója pár éve már szembesült egy üzleti projekt kapcsán egy problémával. Az Internet Explorer 6-os böngészője hosszú éveken át maradt fejlesztés nélkül – egyesek ezt összefüggésbe hozták a Microsoft alapító elnökének, Bill Gatesnek azzal a mondásával, hogy ha lenne egy gomb, amellyel az internetet fel lehetne robbantani, ő megnyomná. A böngésző fejlesztésének elmaradása mögött azt a célt vélték ugyanis felfedezni, hogy a cég szándékosan akarja ezzel akadályozni a technológiai fejlődést. A projekt kapcsán sokáig kérdés volt, hogy erre az elavult böngészőre is készüljön-e támogatás, végül azonban az a döntés született, hogy aki éveken át nem képes böngészőt frissíteni vagy másik böngészőt telepíteni, az nagy valószínűséggel nem is lesz a cég vezetője, így felesleges számolni vele.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Böngészés közben nemcsak – szerintünk – láthatatlan nyomokat hagyunk, hanem a közösségi oldalakon folytatott tevékenységünk is árulkodhat rólunk. Hazánkban még nem, de a tengerentúlról már szárnyra kaptak olyan hírek, hogy az ottani bankok elemezni fogják a hitelért folyamodók ilyen irányú aktivitását. Bár a módszer alkalmazása költséges, ezért egyelőre csak a bankoknak mintegy egyharmada alkalmazza, de nő azoknak a pénzintézeteknek a száma, amelyek tervezik, hogy a jövőben ilyen irányú fejlesztéseket is végeznek, és vizsgálódásaikat kiterjesztik a közösségi oldalakra is. Az ilyen rendszer ugyanis nemcsak az értékesítést és a marketingtevékenységet segíti, hanem a kockázatelemzésben is hasznos: meg lehet vele becsülni, hogy az adott adós mekkora eséllyel nem fogja tudni törleszteni a hitelét.

Míg barátaink azt nézik, hogy mennyire aranyosak a gyerekeink a Facebookra feltöltött képeken, egyes programok azt fogják vizsgálni, hogy a képeket milyen készülékekkel készítettük. Ha egy drágább típussal, akkor a jövőben jó eséllyel kínálnak majd nekünk elegánsabb szállásokat a családi nyaraláshoz, és esetleg barátságosabban fog mosolyogni ránk a hitelügyintéző.

Hogy ebből a vízióból a mindennapok valósága legyen, addig hosszú még az út; mindenesetre reméljük, megfigyelőinknek pusztán az lesz majd a céljuk, hogy minél egyedibb gondoskodásban részesítsenek minket. És akkor tovább álmodhatunk a szép, új világról.

■ N. B.

EVÉL&LEVÉL

Magyar vendégek bajor papnétalálkozó

A nyugdíjas bajor papnék őszi találkozására 1998 óta minden évben várnak magyar vendégeket is. Idén október 8–11. között ketten – Berezsnainé Joób Klára és e sorok írója – vehettünk részt a háromnapos együttléten Gunzenhausenben, a csodálatosan felújított Bethánia Központban.

A találkozó mottója ez alkalommal *Isten ereje bennünk* – „Az én erőm erőtlenség által ér célhoz” volt. A konferencia alatt érdekes előadásokat hallhatunk Florence Nightingale angol nővér életéről, munkásságáról; bajor lelkészek, diakónusok, misszionáriusok tanzániai munkájáról és a 2013-as világimnap előkészületeiről.

A sok előadás közül kettőt említek, amelyek különös hatással voltak ránk. Eva Maria Meinel bibliatanulmányát saját maga által készített bábfigurák sokaságával tette látványossá. Mózes és Mirjam dicső éneke – „Énekeljétek az Úrnak, mert igen felséges, lovat lovasával a tengerbe vetett” (2Móz 15,21) –, illetve Mózes és Izrael népe tengeren való átkelésének és megmenekülésének története alapján tárta elénk, hogy Isten ereje napjainkban is csodálatosan működik.

Hanna Thorbeck az egész hallgatóságot bevonta *Egy történet hangokkal* című előadásába. Egy árva kisfiú vándorlása sűrű sötét erdőn, napfényes réteken át... A történethez dobokkal, egyszerű pengetős hangszerekkel, csengettyűkkel mi adtuk a kísérőzenét, a hangszerek segítségével mi voltunk a nap, a hold, a szél, virágok, madarak.

Az előadások, programok között mindig adódott lehetőség a bajor testvérekkel beszélgetni, egymás életéről, örömről, bánatáról hallani. Nagy szeretettel emlékeztek a korábbi években közöttük járt magyar testvérekre, érdeklődtek felőlük.

Beate Peschke, a Bajor Papnészövetség vezetője már több alkalommal járt Budapesten, a nyugdíjas papnék csendesnapján. A konferencia szervezőjeként, remek házigazdaként lelkész férje támogatásával igazi bensőséges légkört teremtett.

A felejthetetlen, szép együttlét végén Isten ereje által lelkiükben megerősödve búcsúzhattunk egymástól.

SCHULEK EDIT

„Néhány sor, és mégis annyi minden van benne”

Tisztelt Szerkesztőség!

Nagy örömmel forgatjuk az *Evangélikus Élet* új számait, s mondhatni minden alkalommal találunk bennük valami érdekeset, gazdagítót.

Különösen szeretjük Fabiny Tamás püspök úr és Fenyvesi Félix Lajos írásait. A költő jegyzetlapjait a feleségem ki is vágja, és kitűzi az iskola hirdetőtáblájára a hirdetések mellé. Az utóbbi időben kevés cikket találtam tőle, a jegyzetek is mintha eltűntek volna. Remélem, nem betegség miatt van ez, inkább a kevés idő gátolja meg az írásban.

Kérem, tolmácsolják neki kérésemet, amely egy nagyobb baráti közösség óhaja is: folytassa ezeket a „miniatűröket”! Néhány sor, és mégis annyi minden benne.

Isten segítse a szerkesztőség munkáját.

Öszinte tisztelettel:

DR. TÓTH MENYHÉRT (Budapest)

► A Déli Egyházkerület és a Nyugat-békési Egyházmegye elnöksége látogatott el november 11-én az ambrózfalvi, majd a pitvarosi gyülekezetbe. Az elnökségek e vizitáció során mérték fel a két, maroknyi evangélikus közösség jelenét és kilátásait. Az istentiszteleten mindkét helyen Gáncs Péter püspök hirdetett igét.

Az ítélet vasárnapján az egyházkerület lelkészi vezetője prédikációjában a kerítőháló példázata (Mt 13,47–50) alapján hangsúlyozta, hogy nem ítékezni érkeztek az elnökségek tagjai a két nehéz sorsú gyülekezetbe. Épp ellenkezőleg: a példázatból az összegyűjtés, összegyülekezés elemét emelte ki. Ez az, amit mi tehetünk, az ítékezés nem a mi dolgunk – hangsúlyozta Gáncs Péter.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Az igehirdetési textus különleges aktualitást kapott a két településen, ahol példátlanul alacsony a gyülekezeti aktivitás, megnehezítve a gyülekezetek fennmaradását. A mélyen gyökerező okokat és a lehetséges megoldásokat keresték az elnökség tagjai: Gáncs Péter püspök, Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő – aki egyben pitvarosi presbiter is –, illetve Lázár Zsolt esperes és Madarász Géza egyházmegyei felügyelő.

A szlovákok kitelepítésével elnéptelenedett evangélikus templomok az elmúlt évtizedekben anyagilag erőn felül terheltek a gyülekezeteket, amelyek már csak központi támogatással képesek fenntartani az omladozó épületeket.

■ KISS TAMÁS

Bal oldali felvételünkön az ambrózfalvi, a jobb oldalin a pitvarosi templom látható.

HIRDETÉS

Magas koleszterinszint? VAN SEGÍTSÉG!

Sokat hallani manapság a koleszterinről, arról, milyen veszélyekkel fenyeget, ha a vérben túl magasra emelkedik a szintje. Mára egyértelműen bizonyították, hogy a magas össz-, illetve LDL koleszterinszint a szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásának egyik fő kockázati tényezője. Igazán veszélyeztetettek azok számíthatnak, akiknek a családjában előfordult már emelkedett koleszterinszint, akik helytelenül táplálkoznak, dohányoznak vagy mozgásszegény életmódot élnek.

Ijesztően hangzik, ám nem is olyan rossz a helyzet, hiszen a koleszterinszintünk igen jól befolyásolható megfelelő táplálkozással, mozgással és stresszkezeléssel. Sokat tehetünk egészségünk megőrzéséért, ha sovány húsokat, állati helyett növényi zsírokat és olajokat, több zöldséget és gyümölcsöt eszünk. Ez utóbbiak nemcsak, hogy nem tartalmaznak koleszterint, de még csökkentik is a felszívódó koleszterin mennyiségét növényi szterin tartalmuknak köszönhetően.

A megfelelő koleszterinszint fenntartásához nagyon fontosak a növényi szterinek. Tudományos kutatások bizonyítják, hogy a növényi szterinek a táplálékkal bevitt koleszterin felszívódásának befolyásolásával csökkentik a vér koleszterinszintjét, a kedvező hatás eléréséhez azonban naponta legalább 1,5–2,4 g növényi szterint kellene fogyasztanunk. A megfelelő mennyiség bevitelére kizárólag diétával nehezen biztosítható, ezt a mennyiséget ugyanis 11–12 kg alma vagy 4 kg brokkoli elfogyasztásával érhetnénk el. A növényi szterin-bevitel növelése céljából alkalmazhatunk már étrend-kiegészítőket is, melyek diétával együtt komplex megoldást nyújthatnak a koleszterinszint csökkentésében.

www.beres.hu

KOMPLEX KÉSZÍTMÉNY

vitaminokkal, ásványi anyagokkal és növényi szterinekkel

KOMPLEX MEGOLDÁS

egyszerre nyújt segítséget a koleszterinszint csökkentésében és a vitaminpótlásban

Étrend-kiegészítő készítmény

Klinikailag bizonyított, hogy a növényi szterinek csökkentik a vér koleszterinszintjét. A magas koleszterinszint a szív koszorúér-betegség kialakulásában kockázati tényező. A kedvező hatás 1,5–2,4 g növényi szterin napi bevitelével érhető el.

ÚJDONSÁG! MULTIVITAMIN SZTERINNEL
A MEGFELELŐ KOLESZTERINSZINTÉRT

facebook.com/beres.klub

BÉRES Az egészséges emberért

HIRDETÉS

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

Evangélikus magazin címmel egyházkunk műsorát közvetíti a Magyar Televízió november 18-án, vasárnap az M1-en 10.15-kor, az M2-n 13.20-kor. A gyermekmentő evangélikus lelkészről, Sztehlo Gáborról készült portréműsort ismétli meg a Magyar Televízió november 18-án, vasárnap az M1-en 10.50-kor, az M2-n 13.50-kor. Szerkesztő: Nagy László, rendező: Nemes Takách Ágnes.

HIRDETÉS

Karácsony – novellaíró-pályázat

Az *Evangélikus Élet* szerkesztősége novellaíró-pályázatot hirdet *Karácsony* címmel. A pályaművek tematikailag szabadon kapcsolódhatnak Jézus születéséhez. Egy pályázó legfeljebb három írást küldhet be, amelyek terjedelme egyenként maximum 4500 karakter lehet szóközökkel együtt.

A beküldési határidő: november 26., éjféli. A pályázat nyitott, nem jellegű. A beküldési cím: evelet@lutheran.hu.

Az első három helyezettet tíz-, hét- és ötezer forintos könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazzuk, amely a Luther Kiadó könyvesboltjában vásárolható le. A beérkezett pályaművekből az *Evangélikus Élet* december 23-ai lapszámában válogatást közlünk.

Kedves Olvasó!

Legutóbb 2008-ban közöltünk olyan kellemetlen hírt, hogy az *Evangelikus Élet* ára – és így előfizetési díja is – emelkedni fog. Lapunk egy-egy példányra 2009-től egészen 2012-ig, négy éven át 250 forintba került tisztelt Olvasóinknak. Mivel a lap előállításának költségei folyamatosan nőttek, és 2013-ban nem számíthatunk ezen többletteleher külső kompenzálására, elkerülhetetlen, hogy Önöktől, Olvasóinktól kérjünk nagyobb támogatást lapunk megjelentetéséhez.

2013-ban az *Evangelikus Élet* egy példányának ára 275 forint lesz, az éves előfizetési díj 14 300 Ft, a féléves 7150 Ft, a negyedéves 3575 Ft, a havi 1195 Ft.

De hogy ne csak kellemetlen hírrel szolgáljunk: kiadónk emellett előfizetési kedvezménnyel, pontosabban ajándék hónapokkal „jutalmazza” azokat, akik új előfizetőt toboroznak a lap olvasótáborába. Tá-

mogatói akción újabb meghirdetésével pedig továbbra is azoknak szeretnénk segíteni, akik anyagi okok miatt kényszerülnek a lapelőfizetés lemondására.

A páratlan páros kedvezményről és az előfizetői támogatói akcióról lapunk jövő heti számában olvashatnak bővebben.

Ha a páratlan páros kedvezmény-nel, a támogatási akcióval vagy saját előfizetésükkel kapcsolatban bármilyen kérdésük, észrevételük van, forduljanak bizalommal közvetlenül a szerkesztőséghez; munkatársunk készséggel áll rendelkezésükre. Az *Evangelikus Élet* szerkesztőségének elérhetőségei: 1085 Budapest, Üllői út 24. Telefon: 1/317-1108; 20/824-5519. Fax: 1/486-1195. Elektronikus leveleiket az elofizetes@evelet.hu e-mail címre küldhetik el.

Itt hívjuk fel figyelmüket, hogy lapunkban időnként más szervezetek (esetenként kiadók) is elhelyeznek

csekkeket, ezeken azonban NEM lehet az *Evangelikus Életre* előfizetni! Előfizetőink aktuális előfizetésük lejártá előtt postai úton kapják meg a nevükre szóló előfizetési díjbekérő levelet. Előfizetésüket a levélhez mellékelt csekkszelvény felhasználásával újíthatják meg. (Ha nem kapnak csekkeket, az azt jelenti, hogy még nem járt le az előfizetésük. Amíg nem értesítjük Önöket, addig ne fizessenek be semmilyen összeget!)

Még mielőtt elfelejténék: azon előfizetők között, akik 2013. január 6-án, vízkereszt ünnepén érvényes Evangelikus Élet-előfizetéssel bírnak, sorsolást tartunk. A nyertes másodmagával térítésmentesen vehet részt a balatonszárszói Evangelikus Konferencia- és Misszió Otthon pünkösdi hosszú hétvégéjén (2013. május 17. és 19. között, péntek vacsorától vasárnap ebédig)!

■ KENDEH K. PÉTER,
a Luther Kiadó igazgatója

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 18.)

Mi pedig, a te néped, legelődnek nyája, örökké magasztalunk téged. Nemzedékről nemzedékre mondunk dicséretet neked. Zsolt 79,13 (1Tim 4,4; Mt 25,31–46; Róm 8,18–23/24–25; Zsolt 51) Örökké szeretni foglak! Örökké emlékezni fogok rád! Örökké hálás leszek neked! Nagy lelkesedésünkben, felfokozott lelkiállapotunkban milyen könnyen mondjuk ki ezeket a mondatokat! De vajon meddig tart nálunk az „örökké”? Az idézett zsoltárban Izrael népe nem kevesebbet fogad meg az Úrnak, mint hogy örökké magasztalni fogja őt, nemzedékről nemzedékre dicséretet mond neki. Mindig, minden korszakban között. Jó lenne, ha ez az elhatározás bennünk is megérelődne, és örökké tartana.

Hétfő (november 19.)

Minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére. Fil 2,11 (Jer 10,6; Mt 7,21–27/28–29; Filem 1–25) Még ma, 2012-ben is van feladta a misszióknak, hiszen még mindig nem jutott el minden lakott földrészre, minden néphez az evangélium üzenete. Sőt gyakran még a szomszéd lakásba vagy a munkahelyi kollégákhoz sem. Nekünk, „egyszerű” embereknek is misszionáriussá kell hát válnunk, ha hitben élünk. Az egész teremtettség Ura és Megváltója a mi személyes Megváltónk és Urunk is, aki nem egy megközelíthetetlen, az eget magasában lakozó, távoli uralkodó – ő emberi sorsot vállalt, és hitünk és imádságaink által napi személyes közösségben vagyunk vele. Elhív és küld. Hirdessük is őt, az ő dicsőséges, nagy nevét!

Kedd (november 20.)

Ne keresse senki a maga javát, hanem a másét. 1Kor 10,24 (1Sám 10,7; Zsid 10,26–31; 2Pt 1,1–11) Mindenki keresse először a maga javát, és ha az megvan, esetleg jöhet a másik ember vagy a közösség. De te vagy az első, „mert megérdemled”. Korunknak ez a rideg, embertelen iratlan törvénye árad ránk a médiából, a fogyasztói társadalom agresszív, szerzésre ösztönző reklámjaitól, silány sajtótermékekből, amelyek csak a másokon átgázolóbból faragnak hőst, és amelyekben a börtönt járt bűnözők lesznek állócsillagok. Szomorú ez, de nem ez a valóság. Ez szemfényvesztés. Az igaz értékek, a Lélek gyümölcsei mindezek ellenére léteznek, és sokunk szívében élnek. Immár kétezer éve emberek milliói éltek-élnek naponta az Igéből, és követik azt a Krisztust, aki maga az út az Istenhez.

Szerda (november 21.)

Azért fáradunk és küzdünk, mert az élő Istenben reménykedünk, aki üdvözítője minden embernek. 1Tim 4,10 (Zsolt 146,5; Lk 13/1–5/6–9; 2Pt 1,12–21) Pál hol költőien, hol himnikusan, hol szenvedélyesen érvelve, de mindig felrázón és vigaszt nyújtó módon hirdeti: „Ha pedig Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér a ti hitetek... Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsongéja.” (1Kor 15,17.20) Ezért nem hiábavaló a hitünk, a fáradozásunk, a küzdelmünk, a missziói munkánk, mindaz, amivel Istent szolgáljuk. Az alfa és az ómega ez: élő Istenünk van, aki Krisztusban egészen közel jött hozzánk, és üdvözítőnk lett halála és feltámadása által. Legyen bármi a küldetésünk, a feladatunk, Istentől kapott hivatásként megélve értelmet nyer minden fáradozás, és megtermi gyümölcsét.

Csütörtök (november 22.)

Mutasd meg nekem dicsőségedet! 2Móz 33,18 (Jn 2,11; 2Thessz 1,3–12; 2Pt 2,1–22) Mózes csak hátulról láthatta meg Isten dicsőségét. Jézus ragyogó fényben mutatta meg dicsőségét a tanítványoknak. A csodát, a jelet várjuk, mert emberek vagyunk. Látni akarunk és tapintani... Az Isten dicsőségének legnagyobb „jele” azonban az ő kereszthalála és feltámadása. Nem a víz borra változtatása s nem a vizen járás az, ami megvált minket a haláltól és a kárhózzától, de ezeket is megtette Jézus, mert ismeri az embert, és tudja, mi lakik a lelkünkben. Értünk tette ezt is, és értünk vitte végbe a megváltás isteni cselekedetét a golgotai keresztfán.

Péntek (november 23.)

Jézus vette a poharat, hálát adott, odaadta tanítványainak, ittak belőle mindnyájan, és ezt mondta nekik: „Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokáért kiontatik.” Mk 14,23–24 (1Móz 9,13; Mt 26,59–66; 2Pt 3,1–9) Jézus színre lépésével új szövetség jött létre Isten és ember között. Erre nekünk van szükségünk, nem Istennek. Végtelen nagy szeretet és kegyelem árad ki ránk: Jézus testének és véreinek vétele az úrvacsora szentségében ennek a szövetségnek újra és újra ismétlődő megerősítése. Ő felénk nyújtja. Elfogadjuk azt az isteni kegyelmet? Csak egy út van a megigazuláshoz, ez pedig az értünk meghalt és feltámadott Krisztus.

Szombat (november 24.)

Istenem! Hívlak nappal, de nem válaszolsz, éjszaka is, de nem tudok elcsendesedni. Zsolt 22,3 (Fil 4,6; Jel 20,11–15; 2Pt 3,10–18) Dávid, a zsoltáros olyan nehéz időszakot él át, amikor Isten nem válaszol neki, hiába kiált hozzá éjjel és nappal. De a zsoltáros ilyen körülmények között is „Istenem!”-nek szólítja Istent, és kitart amellett, hogy az ő Istene. „Ó, Uram, ne légy távol, erőségem, siess segítségemre” – mondja később. Legyen ez példa számunkra is: akkor sem szabad „fölmondanunk” az Istennek, amikor úgy érezzük, hiába kiáltunk hozzá éjjel-nappal, nem válaszol.

■ KŐHÁTI DÓRA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 18-ától november 25-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.05 / Régió Rádió Zsinatoló (vasárnapi ökumenikus műsor)	9.30 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó)	5.20 / M1 Hajnali gondolatok	9.30 / Duna Tv Törzsszavak Közéleti beszélgetések
9.30 / Mezzo Tv Händel: Salamon – oratórium	10.40 / M2 Mindentudás Egyeteme 2.0	9.05 / Bartók rádió Hang-fogó Benne: Reger: Wie schön leuchtet der Morgenstein	13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház féléórása
10.05 / M1 A Biblia a magyar költészetben	12.05 / Bartók rádió Az Új Magyar Kamarazenekar Bach-hangversenye	9.10 / Duna World A rejtélyes XX. század Kun Miklós történész műsora	20.30 / M2 Színész vagyok – Töröcsik Mari
10.15 / M1 Evangelikus magazin (ismétlés: 13.20 / M2)	13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk!	21.00 / Duna Tv Egy szép nap (angol játékfilm, 2005) (95')	21.00 / M1 On the Spot (dokumentumfilm)
10.50 / M1 Sztehlo Gábor (ismétlés: 13.50 / M2)	19.42 / Kossuth rádió Dalolj vizek Dévai Nagy Kamilla és Radványi Balázs felvételeiből	21.10 / M1 Borvacsora (gasztronómiai magazin)	21.00 / Duna Tv Schmidt története (amerikai játékfilm, 2002) (120')
15.05 / Bartók rádió Jubilante Deo Évszázadok egyházi muzsikája	21.40 / M2 A védelem a szó (magyar tévéfilmsorozat) (51')	0.00 / Duna Tv Koncertek az A38 hajón Óriás	21.15 / Pax Tv Hét ima (koncertfilm)
19.35 / Bartók rádió Thierry Escaich játszik a Mátyás-templom orgonáján	21.55 / Bartók rádió HangjátékTér Szerelmi történetféle	1.25 / TV2 A titok gyermekei (magyar-török film, 2002) (116')	23.00 / Bartók rádió Jazzport Válogatás Brad Mehldau (zongora) és a Charlie Haden Quartet West felvételeiből
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
11.05 / Duna Tv Híres zeneszerzők nyomában (francia ismeretterjesztő sorozat) Vivaldi	9.35 / Duna Tv Tamási testvéreinél (magyar dokumentumfilm)	6.30 / Duna Tv Szentföldi szent helyek üzenete (magyar ismeretterjesztő sorozat)	9.05 / Bartók rádió Hang-fogó Benne: Charpentier: Magnificat
13.18 / Bartók rádió A Karlovy Vary-i nemzetközi énekverseny gálakoncertje	10.30 / Duna Tv Balatoni utazás (magyar ismeretterjesztő sorozat)	7.45 / Duna Tv Századfordító magyarok Rubik Ernő	10.00 / Duna Tv Száműzött magyar irodalom Takaró Mihály műsora
20.40 / M2 Danaida (magyar tévéfilm, 1970) (86')	14.00 / Bartók rádió A hét zeneszerzője: Franz Schubert	18.35 / Duna Tv Fölszállott a páva (népzenei tehetségkutató műsor)	11.20 / M1 Református ifjúsági műsor
21.00 / Duna Tv Tízezer nap (magyar játékfilm, 1965) (103')	20.06 / Kossuth rádió Aranyalap „Különös házasságok” a magyar történelemben	20.15 / M1 Az ifjú Viktória királynő (angol-amerikai életrajzi film, 2009) (100')	12.50 / Duna Tv Csak egy telefon (magyar játékfilm, 1970)
22.20 / Duna World Lyukasóra (irodalmi műsor)	22.25 / Duna Tv Szentpétervár démonai (olasz játékfilm, 2007) (108')	22.30 / Duna World Harcsa Veronika Quartet (koncertfilm)	15.05 / Bartók rádió Beszélgetések az egyházzenéről Kodály egyházzeneje
23.00 / Duna Tv MűpArt classic Beethoven: Missa solemnis	23.30 / Bartók rádió Ars nova Benne: Jeney Zoltán: Contrafactum – Pilinszky János versére	22.45 / Duna Tv Napok, évek, évszázadok Tökécski László műsora	21.00 / Bartók rádió Az emberi hang dicsérete Benne: Bach: h-moll mise
1.20 / HBO A mi drága kisfiunk (amerikai filmdráma, 2010) (96')			0.00 / M2 A szabadság mámore (dél-afrikai dokumentumfilm)

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evélet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegy Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a MediaLOG Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.**

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejéig regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámra szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

